

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΗ (Ε - MBA)

ΘΕΜΑ: Ανάπτυξη στρατηγικής για έξυπνα δίκτυα 5g με χρήση AI.
Μελέτη περίπτωσης για τον ρόλο της ψηφιακής αναβάθμισης σε εταιρία
τηλεπικοινωνιών

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΧΑΛΔΟΥΠΗΣ

Πειραιάς, 2025

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΗ (Ε-MBA)

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων για Στελέχη –Ε-MBA με τίτλο:

***Ανάπτυξη στρατηγικής για έξυπνα δίκτυα 5g με χρήση AI.
Μελέτη περίπτωσης για τον ρόλο της ψηφιακής αναβάθμισης σε εταιρία
τηλεπικοινωνιών.***

έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή

Ονοματεπώνυμο:
Χαλδούπης Λεωνίδα

Ημερομηνία: 28/09/2025

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία διερευνά τον ρόλο της τεχνητής νοημοσύνης (AI) στην υποστήριξη της ανάπτυξης έξυπνων δικτύων 5G και στη διαμόρφωση νέων δυναμικών επιχειρηματικού μετασχηματισμού στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών. Βασικός στόχος αποτελεί η ανάδειξη στρατηγικών που διευκολύνουν την αποδοτική ενσωμάτωση τεχνολογιών αιχμής, μέσω της μελέτης της διαδικασίας ψηφιακής αναβάθμισης σε ρεαλιστικό επιχειρησιακό πλαίσιο, με επίκεντρο την περίπτωση μιας κορυφαίας τηλεπικοινωνιακής εταιρείας.

Η μεθοδολογική προσέγγιση περιλαμβάνει εκτενή βιβλιογραφική ανασκόπηση σύγχρονων ερευνητικών εργασιών, τεχνικών εκθέσεων και διεθνών στρατηγικών στον τομέα των δικτύων κινητής τηλεφωνίας, με έμφαση στη σύγκλιση των τεχνολογιών 5G και AI. Επιπρόσθετα, αξιοποιούνται δευτερογενή δεδομένα από τη Vodafone, με στόχο την αποτύπωση των σταδίων ψηφιακού μετασχηματισμού, των λειτουργικών ωφελειών και των προκλήσεων που προκύπτουν κατά την υλοποίηση καινοτόμων τεχνολογιών σε πραγματικό οργανωσιακό περιβάλλον.

Τα ευρήματα της εργασίας επιβεβαιώνουν ότι η στρατηγική υιοθέτηση έξυπνων δικτύων 5G με ενσωματωμένες δυνατότητες AI μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τη λειτουργική αποδοτικότητα, να επιτρέψει την προσωποποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών και να δημιουργήσει νέες πηγές εσόδων. Παράλληλα, τονίζεται ότι η επιτυχής εφαρμογή αυτών των τεχνολογιών εξαρτάται από την αλληλεπίδραση τεχνολογικών, οργανωσιακών και δεοντολογικών παραγόντων, καθώς και από την ικανότητα των επιχειρήσεων να ενσωματώνουν τις καινοτομίες σε βιώσιμα και προσαρμοστικά μοντέλα ανάπτυξης.

Abstract

This thesis investigates the role of artificial intelligence (AI) in enabling the development of smart 5G networks and driving business transformation within the telecommunications sector. Its primary objective is to identify strategies that facilitate the effective integration of advanced technologies, while simultaneously examining the process of digital transformation through the case study of a leading telecommunications provider. The research methodology is based on a comprehensive review of contemporary literature, industry reports, and international strategies in mobile networks, with particular emphasis on the convergence of 5G and AI. In addition, secondary data from Vodafone were analyzed to map the stages of digital transformation, assess operational benefits, and highlight the challenges arising from the adoption of innovative technologies. The findings reveal that the strategic deployment of AI-enabled 5G networks enhances operational efficiency, enables service personalization, and supports the creation of new revenue streams. However, successful implementation requires not only technological and organizational readiness but also the integration of ethical considerations and alignment with sustainable development practices.

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί το αποτέλεσμα μιας πορείας που συνδύασε έρευνα, μελέτη και προβληματισμό γύρω από ένα αντικείμενο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Η ολοκλήρωσή της δεν θα ήταν εφικτή χωρίς την ύπαρξη ενός υποστηρικτικού πλαισίου από ανθρώπους και συνθήκες που συνέβαλαν καθοριστικά, άλλοτε άμεσα και άλλοτε εμμέσως, σε κάθε στάδιο της διαδικασίας.

Μέσα από την ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα, μου δόθηκε η ευκαιρία να εμβαθύνω θεωρητικά και πρακτικά σε κρίσιμες πτυχές που σχετίζονται με τον ψηφιακό μετασχηματισμό και τις σύγχρονες στρατηγικές που διαμορφώνουν το επιχειρηματικό τοπίο. Η ανταλλαγή ιδεών, η πρόσβαση σε τεκμηριωμένες πηγές και η συστηματική καθοδήγηση συνέβαλαν στην ενίσχυση της ερευνητικής προσέγγισης, προσδίδοντας στην εργασία επιστημονική συνέπεια και ουσιαστικό περιεχόμενο.

Η διαδικασία συγγραφής αυτής της εργασίας αποτέλεσε για εμένα μια γόνιμη περίοδο προσωπικής και επαγγελματικής εξέλιξης. Ανέδειξε τη σημασία της οργάνωσης, της πειθαρχίας και της αναστοχαστικής σκέψης, ενώ ανέπτυξε περαιτέρω την ικανότητά μου να συνδέω θεωρία με πράξη, εντός ενός ταχέως μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος.

Αν και η εργασία αυτή φέρει την υπογραφή μου, φέρει εξίσου τη σφραγίδα όλων όσων με τον τρόπο τους ενίσχυσαν την προσπάθειά. Η συμβολή τους, σε επίπεδο γνώσης, εμπειρίας, συνεργασίας ή ακόμα και δημιουργικής αμφισβήτησης, αποτέλεσε αναπόσπαστο μέρος αυτής της διαδρομής.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	3
Abstract.....	4
Ευχαριστίες	5
Εισαγωγή.....	8
Ερευνητικά ερωτήματα που καθοδηγούν την ανασκόπηση	9
Σκοπός και στόχος της εργασίας.....	10
Μεθοδολογία της ανασκόπησης	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	12
Στρατηγικό Μάνατζμεντ	12
1.1 Εισαγωγή στο Στρατηγικό Μάνατζμεντ.....	12
1.2 Τα Στάδια της Στρατηγικής Διαδικασίας.....	13
1.3 Όραμα, Αποστολή και Στρατηγικοί Σκοποί	14
1.4 Το Εξωτερικό Περιβάλλον και η Ανάλυσή του	15
1.4.1. Ανάλυση Μακροπεριβάλλοντος.....	15
1.4.2. Ανάλυση Ανταγωνιστικού Περιβάλλοντος: Το Μοντέλο των Πέντε Δυνάμεων του Porter	16
1.4.3. Ευκαιρίες και Απειλές: Η Χρήση της Ανάλυσης SWOT	16
1.4.4. Αντιμετώπιση Αβεβαιότητας και Στρατηγική Ευελιξία	16
1.5 Το Εσωτερικό Περιβάλλον και οι Πόροι	17
1.6 Ανταγωνιστικό Πλεονέκτημα και Δημιουργία Αξίας.....	18
1.7 Στρατηγικές Επιχειρησιακής Ανάπτυξης	19
1.8 Ο Ρόλος της Ηγεσίας στο Στρατηγικό Μάνατζμεντ	20
1.9 Προκλήσεις και Τάσεις στο Σύγχρονο Στρατηγικό Μάνατζμεντ	21
Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 1	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	28
Ψηφιακός Μετασχηματισμός	28
2.1 Εισαγωγή στο Ψηφιακό Μετασχηματισμό	28
2.2 Βασικά χαρακτηριστικά και διαστάσεις του Ψηφιακού Μετασχηματισμού	29
2.3 Τεχνολογίες-κλειδιά που επιτρέπουν τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό	30
2.4 Ψηφιακός Μετασχηματισμός και Ανταγωνιστικό Πλεονέκτημα.....	32
2.5 Ψηφιακές Στρατηγικές και Οργανωσιακή Μετάβαση.....	33
2.6 Προκλήσεις και κίνδυνοι του Ψηφιακού Μετασχηματισμού	34
2.7 Παραδείγματα Επιτυχημένου Ψηφιακού Μετασχηματισμού	35

2.8 Αναδυόμενες Τάσεις και το Μέλλον του Ψηφιακού Μετασχηματισμού	37
Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 2	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	42
Θεωρητικό Πλαίσιο: Έξυπνα Δίκτυα και Τεχνητή Νοημοσύνη στις Τηλεπικοινωνίες	42
3.1. Έξυπνα δίκτυα και Τεχνολογία 5G.....	42
3.2. Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) στα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα	45
3.3. Ψηφιακός Μετασχηματισμός στις τηλεπικοινωνίες.....	46
Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 3	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	54
Ανασκόπηση Στρατηγικών για 5G με χρήση AI.....	54
4.1. Στρατηγικές ανάπτυξης 5G υποδομών	54
4.2. Εφαρμογές AI σε 5G δίκτυα.....	56
4.3. Επιχειρησιακά οφέλη και προκλήσεις	58
Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 4	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	69
Ανάλυση Περίπτωσης: Vodafone Hellas	69
5.1. Ιστορικό της Vodafone Hellas	69
5.2. Ψηφιακή αναβάθμιση στη Vodafone.....	71
5.3. Ρόλος της AI στα δίκτυα 5G της Vodafone	73
5.4. Προοπτικές και προκλήσεις.....	75
Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 5	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	82
Συζήτηση	82
6.1. Στρατηγικές ανάπτυξης	82
6.2. Επιπτώσεις της ψηφιακής αναβάθμισης	85
6.3. Μέλλον των έξυπνων δικτύων 5G	87
Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 6	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.....	95
Συμπεράσματα.....	95
Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 7	103
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	107

Εισαγωγή

Η τεχνολογία 5G και η Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) διαμορφώνουν μια νέα εποχή για τις τηλεπικοινωνίες, επιτρέποντας την ανάπτυξη έξυπνων δικτύων με αυξημένες δυνατότητες ταχύτητας, απόκρισης και διαχείρισης δεδομένων. Σε ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από ταχύτατες τεχνολογικές αλλαγές και αυξανόμενες απαιτήσεις από πλευράς χρηστών, η ανάγκη για ψηφιακή αναβάθμιση των εταιρειών τηλεπικοινωνιών καθίσταται επιτακτική. Οι επιχειρήσεις του κλάδου καλούνται να υιοθετήσουν στρατηγικές που να ενσωματώνουν τις καινοτομίες του 5G και της AI, ώστε να εξασφαλίσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, να μειώσουν το κόστος λειτουργίας και να ενισχύσουν την εμπειρία των πελατών.

Η παρούσα εργασία εστιάζει στην ανάπτυξη στρατηγικής για έξυπνα δίκτυα 5G με χρήση AI, με έμφαση στον ρόλο της ψηφιακής αναβάθμισης σε εταιρεία τηλεπικοινωνιών. Η μελέτη περίπτωσης της επιχείρησης, μιας από τις κορυφαίες εταιρείες τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, αποτελεί κεντρικό παράδειγμα για την ανάλυση του τρόπου με τον οποίο μια επιχείρηση μπορεί να αξιοποιήσει τις τεχνολογίες αυτές για τον επιχειρησιακό και τεχνολογικό της μετασχηματισμό.

Η εργασία δομείται σε επτά βασικά μέρη. Αρχικά, αναφέρονται οι έννοιες του στρατηγικού μάντζμεντ και του ψηφιακού μετασχηματισμού. Ακολουθεί το θεωρητικό πλαίσιο όπου παρουσιάζονται βασικές έννοιες σχετικά με το 5G, την AI και τον ψηφιακό μετασχηματισμό στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών. Στη συνέχεια, περιγράφεται η μεθοδολογική προσέγγιση που βασίζεται σε ποιοτική ανάλυση και τη χρήση της μελέτης περίπτωσης. Ακολουθεί η αναλυτική παρουσίαση της στρατηγικής ψηφιακής μετάβασης της επιχείρησης, με αναφορά στις τεχνολογικές λύσεις που εφαρμόστηκαν, στις επιδόσεις τους και στα αποτελέσματα. Η συζήτηση επεκτείνεται στην ανάλυση των προκλήσεων και των ευκαιριών που προκύπτουν από την ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών, ενώ στο τέλος διατυπώνονται τα συμπεράσματα και προτάσεις για τον κλάδο συνολικά. Μέσα από αυτήν την προσέγγιση, επιχειρείται η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, καθώς και η ανάδειξη στρατηγικών επιλογών που μπορούν να ενισχύσουν την καινοτομία και τη βιωσιμότητα των τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων στο ψηφιακό μέλλον.

Ερευνητικά ερωτήματα που καθοδηγούν την ανασκόπηση

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο οι τεχνολογίες 5G και Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) συνδυάζονται και αξιοποιούνται στρατηγικά από επιχειρήσεις του κλάδου των τηλεπικοινωνιών στο πλαίσιο του ψηφιακού μετασχηματισμού. Ειδικότερα, η μελέτη επικεντρώνεται στην περίπτωση επιχείρησης κινητής τηλεφωνίας, με στόχο να αναδείξει τις στρατηγικές επιλογές και τις πρακτικές εφαρμογές που σχετίζονται με την υλοποίηση έξυπνων δικτύων πέμπτης γενιάς και την ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών.

Το πρώτο βασικό ερευνητικό ερώτημα αφορά τις στρατηγικές για την ανάπτυξη έξυπνων δικτύων 5G. Στο ερώτημα αυτό επιχειρείται να αποσαφηνιστεί ποιοι είναι οι άξονες σχεδιασμού που οδηγούν τις τηλεπικοινωνιακές εταιρείες στην υιοθέτηση του 5G, πώς οργανώνεται η μετάβαση από τα δίκτυα προηγούμενης γενιάς, ποια τεχνικά και επιχειρησιακά χαρακτηριστικά ορίζουν ένα «έξυπνο» δίκτυο και πώς τα δίκτυα αυτά ανταποκρίνονται σε ανάγκες όπως η χαμηλή καθυστέρηση (latency), η μαζική διασύνδεση συσκευών (IoT) και η ευελιξία σε επίπεδο υποδομής.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα εξετάζει τον ρόλο της Τεχνητής Νοημοσύνης στην υποστήριξη των στρατηγικών αυτών. Στόχος είναι να αναλυθεί πώς η AI συνεισφέρει στη βελτιστοποίηση της διαχείρισης του δικτύου, στην πρόβλεψη αστοχιών, στην αυτόματη προσαρμογή της χωρητικότητας και στην προσωποποίηση της εμπειρίας των χρηστών. Εξετάζεται επίσης κατά πόσο η χρήση AI αποτελεί στοιχείο στρατηγικής επιλογής ή επιβάλλεται από την ανάγκη αντιμετώπισης της πολυπλοκότητας και του όγκου των δεδομένων που συνεπάγεται η λειτουργία ενός δικτύου 5G.

Το τρίτο ερώτημα εστιάζει στη μελέτη περίπτωσης της επιχείρησης κινητής τηλεφωνίας και ειδικότερα στον τρόπο με τον οποίο η ψηφιακή αναβάθμιση της εταιρείας υλοποιείται στην πράξη. Αναλύεται ο ρόλος της στρατηγικής καινοτομίας, οι τεχνολογίες που εφαρμόστηκαν (όπως ψηφιακοί βοηθοί, αυτοματισμοί δικτύου, διαχείριση δεδομένων) και ο τρόπος με τον οποίο αυτές συνέβαλαν στη βελτίωση της λειτουργικής αποδοτικότητας, της εμπειρίας πελάτη και της ανταγωνιστικής θέσης της εταιρείας στην ελληνική αγορά. Τα παραπάνω ερωτήματα καθοδηγούν την ανάλυση της εργασίας και προσδιορίζουν τους θεματικούς άξονες που ερευνούν τη σχέση μεταξύ τεχνολογίας, στρατηγικής και καινοτομίας στον τομέα των τηλεπικοινωνιών.

Σκοπός και στόχος της εργασίας

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει τις σύγχρονες στρατηγικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη έξυπνων δικτύων πέμπτης γενιάς (5G) με τη χρήση τεχνολογιών Τεχνητής Νοημοσύνης (AI), εστιάζοντας παράλληλα στον ρόλο της ψηφιακής αναβάθμισης στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Μέσα από τη μελέτη περίπτωσης επιχείρησης κινητής τηλεφωνίας, η εργασία αποσκοπεί στο να αποτυπώσει πώς οι τεχνολογικές καινοτομίες εφαρμόζονται στην πράξη και πώς συμβάλλουν στον μετασχηματισμό των επιχειρησιακών μοντέλων και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Κεντρικός στόχος είναι η αποσαφήνιση των στρατηγικών επιλογών που ακολουθούνται για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του 5G, όπως η αυξημένη ταχύτητα μετάδοσης δεδομένων, η χαμηλή καθυστέρηση και η δυνατότητα διαχείρισης μεγάλου αριθμού συνδεδεμένων συσκευών. Παράλληλα, αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο η Τεχνητή Νοημοσύνη υποστηρίζει τη λειτουργία αυτών των δικτύων, μέσω εφαρμογών όπως η ανάλυση δεδομένων σε πραγματικό χρόνο, η αυτοματοποίηση λειτουργιών, η πρόβλεψη βλαβών και η προσωποποιημένη εξυπηρέτηση πελατών.

Η επιλογή της επιχείρησης κινητής τηλεφωνίας ως μελέτη περίπτωσης στοχεύει στην κατανόηση του πώς μια ηγετική εταιρεία στην ελληνική αγορά ενσωματώνει την καινοτομία στη στρατηγική της, επενδύοντας σε τεχνολογίες αιχμής και ενισχύοντας την ψηφιακή της ετοιμότητα. Μέσα από αυτή την ανάλυση, η εργασία επιδιώκει να προσδιορίσει τόσο τις ευκαιρίες που προκύπτουν από τη χρήση των τεχνολογιών αυτών, όσο και τις προκλήσεις που καλούνται να διαχειριστούν οι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί στο πλαίσιο της ταχύτατα μεταβαλλόμενης τεχνολογικής και ρυθμιστικής πραγματικότητας.

Εν τέλει, η εργασία στοχεύει να συμβάλει στην ερευνητική και πρακτική κατανόηση των δυνατοτήτων του ψηφιακού μετασχηματισμού στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, αναδεικνύοντας τις στρατηγικές και τεχνολογικές παραμέτρους που καθορίζουν την επιτυχία σε ένα περιβάλλον όπου η καινοτομία αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την επιβίωση και την ανάπτυξη.

Μεθοδολογία της ανασκόπησης

Η μεθοδολογία της παρούσας ανασκόπησης βασίζεται σε μια βιβλιογραφική ανάλυση της επιστημονικής και τεχνικής αρθρογραφίας της τελευταίας πενταετίας, εστιάζοντας σε μελέτες που αφορούν την ανάπτυξη δικτύων 5G, τη χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) στα τηλεπικοινωνιακά συστήματα και τις στρατηγικές ψηφιακής αναβάθμισης σε επιχειρησιακό επίπεδο. Η έρευνα υλοποιήθηκε με τη χρήση βάσεων δεδομένων όπως το Google Scholar, IEEE Xplore, και ScienceDirect, ενώ δόθηκε έμφαση στην επιλογή άρθρων με υψηλό αριθμό παραπομπών, πρόσφατη δημοσίευση (2019–2024) και θεματική συνάφεια. Η διαδικασία περιελάμβανε τρία βασικά στάδια:

- (α) αναγνώριση και συλλογή σχετικών ερευνητικών πηγών με χρήση λέξεων-κλειδιών όπως "5G networks", "AI in telecommunications", "digital transformation", "Vodafone case study",
- (β) αξιολόγηση της εγκυρότητας και της επιστημονικής ποιότητας των πηγών, και
- (γ) ανάλυση και σύνθεση των ευρημάτων ώστε να αναδειχθούν κοινά μοτίβα, στρατηγικές και προσεγγίσεις.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη μελέτη περίπτωσης της επιχείρησης κινητής τηλεφωνίας, μέσω δημοσιευμένων εκθέσεων, δελτίων Τύπου, συνεντεύξεων και τεχνικών εγγράφων που αναδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο η εταιρεία ενσωματώνει τεχνολογίες AI και 5G στην καθημερινή της λειτουργία και στρατηγική. Οι πηγές αυτές λειτουργούν συμπληρωματικά στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, προσφέροντας πρακτική θεώρηση και εντοπίζοντας προκλήσεις και ευκαιρίες εφαρμογής στην ελληνική πραγματικότητα. Η ανασκόπηση ακολουθεί τις αρχές της θεματικής ανάλυσης, προκειμένου να εντοπιστούν τα κυρίαρχα ερευνητικά θέματα και στρατηγικά πλαίσια που έχουν αναπτυχθεί στον τομέα. Στο τελικό στάδιο, τα συμπεράσματα οργανώνονται σε θεματικούς άξονες που ανταποκρίνονται στα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης, με στόχο την κατανόηση των βέλτιστων πρακτικών, των τεχνολογικών προκλήσεων και των προοπτικών εφαρμογής έξυπνων δικτύων 5G με τη χρήση AI.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Στρατηγικό Μάνατζμεντ

1.1 Εισαγωγή στο Στρατηγικό Μάνατζμεντ

Το στρατηγικό μάνατζμεντ αποτελεί βασικό πυλώνα της επιχειρησιακής θεωρίας και πρακτικής, επιδιώκοντας τον εντοπισμό, την ανάλυση και την εφαρμογή μακροπρόθεσμων αποφάσεων που καθορίζουν την κατεύθυνση και την επιτυχία ενός οργανισμού. Σύμφωνα με τον Lynch (2021), το στρατηγικό μάνατζμεντ είναι η διαδικασία καθορισμού των στόχων της επιχείρησης, η αξιολόγηση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος, η επιλογή της κατάλληλης στρατηγικής και η εφαρμογή της μέσω πόρων και ικανοτήτων. Ο στόχος δεν είναι μόνο η επιβίωση, αλλά η δημιουργία διατηρήσιμου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος (Henry, 2021). Η έννοια της στρατηγικής στην επιχειρηματική σκέψη έχει ιστορική εξέλιξη, δανειζόμενη αρχικά από τον στρατιωτικό τομέα και σταδιακά προσαρμοζόμενη στις ανάγκες της αγοράς. Οι Mintzberg et al. (2020) περιγράφουν την ιστορία της στρατηγικής ως ένα «σαφάρι» διαφορετικών σχολών σκέψης, από τη σχεδιαστική προσέγγιση των 1960s έως τις σύγχρονες δυναμικές θεωρήσεις, όπως η θεωρία των πόρων (resource-based view) και οι δυναμικές ικανότητες (Bogers et al., 2019; Ferreira & Ferreira, 2025). Οι πρώτες προσεγγίσεις επικεντρώνονταν στη μακροπρόθεσμη πρόβλεψη και στη σταθερότητα, ενώ οι νεότερες αντιλαμβάνονται το στρατηγικό μάνατζμεντ ως μια συνεχώς αναπροσαρμοζόμενη διαδικασία, κυρίως λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων και της ψηφιακής μεταμόρφωσης (Rêgo et al., 2022).

Μια σημαντική διάκριση που συχνά παραγνωρίζεται είναι αυτή μεταξύ στρατηγικής και τακτικής. Η στρατηγική αφορά τις μακροπρόθεσμες αποφάσεις για τη θέση και την κατεύθυνση της επιχείρησης, ενώ η τακτική επικεντρώνεται σε βραχυπρόθεσμες ενέργειες και διαδικασίες που υπηρετούν τη στρατηγική (Lasserre & Monteiro, 2022). Για παράδειγμα, η απόφαση για είσοδο σε νέα αγορά αποτελεί στρατηγική επιλογή, ενώ η διαφήμιση ενός νέου προϊόντος είναι τακτική ενέργεια. Στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον, το στρατηγικό μάνατζμεντ αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Η πολυπλοκότητα της παγκοσμιοποίησης, η ταχύτητα της τεχνολογικής εξέλιξης και η πρόκληση των «wicked problems», προβλήματα που χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα και σύγκρουση στόχων, απαιτούν συστημική σκέψη και στρατηγική ευελιξία (Grewatsch et al., 2023). Η στρατηγική σκέψη πλέον συνδέεται

με έννοιες όπως η ανθεκτικότητα, η πρόβλεψη (strategic foresight) και η ευθυγράμμιση με τους στόχους βιωσιμότητας και ESG (Li et al., 2021; Hennisz et al., 2019). Στο σύνολό του, το στρατηγικό μάνατζμεντ αποτελεί θεμέλιο της διοικητικής λειτουργίας κάθε οργανισμού. Ενσωματώνει την ανάγκη κατανόησης του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος, προάγει την ευθυγράμμιση στόχων και πόρων, και λειτουργεί ως εργαλείο προσαρμογής σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο. Μέσα από την αλληλεπίδραση παραδοσιακών θεωριών και νέων προσεγγίσεων, προσφέρει ένα δυναμικό και αναγκαίο πλαίσιο στρατηγικής σκέψης.

1.2 Τα Στάδια της Στρατηγικής Διαδικασίας

Η στρατηγική διαδικασία αποτελεί μια διαδοχική και επαναληπτική πορεία λήψης αποφάσεων που στοχεύει στην ευθυγράμμιση των στόχων ενός οργανισμού με το μεταβαλλόμενο περιβάλλον του. Τα βασικά της στάδια περιλαμβάνουν: την ανάλυση περιβάλλοντος, τη διαμόρφωση στρατηγικής, την υλοποίηση, την αξιολόγηση και την ανατροφοδότηση (Lynch, 2021; Henry, 2021; Fuertes et al., 2020).

Το πρώτο στάδιο περιλαμβάνει τη συστηματική διερεύνηση του εξωτερικού και εσωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης. Το εξωτερικό περιβάλλον αναλύεται συχνά με εργαλεία όπως η PESTEL (Pan et al., 2019; Matonić, 2020), που εξετάζει πολιτικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς, τεχνολογικούς, περιβαλλοντικούς και νομικούς παράγοντες. Η εσωτερική ανάλυση επικεντρώνεται στους πόρους και ικανότητες του οργανισμού (Teoli et al., 2019; Puyt et al., 2023) και η Resource-Based View (Lubis, 2022; Ferreira & Ferreira, 2025). Η κατανόηση αυτών των παραμέτρων επιτρέπει την ταυτοποίηση ευκαιριών, απειλών, δυνατοτήτων και αδυναμιών (Astika & Suharyo, 2021).

Στο στάδιο διαμόρφωσης στρατηγικής, οι πληροφορίες που προκύπτουν από την ανάλυση περιβάλλοντος μετατρέπονται σε εφικτούς στρατηγικούς σκοπούς (objectives). Η επιλογή στρατηγικής μπορεί να βασιστεί σε γενικά μοντέλα, όπως οι Στρατηγικές του Porter (Goyal, 2020; Ali & Anwar, 2021), ή σε σύγχρονες προσεγγίσεις δυναμικών ικανοτήτων (Bogers et al., 2019). Οι στόχοι καθορίζονται σύμφωνα με τη μεθοδολογία SMART (Oleksandra et al., 2019; Swaidi & Jumaan, 2023), διασφαλίζοντας ότι είναι συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι, εφικτοί, ρεαλιστικοί και χρονικά προσδιορισμένοι.

Η υλοποίηση είναι συχνά η πιο σύνθετη φάση, καθώς απαιτεί οργανωσιακή ευθυγράμμιση, ηγετική υποστήριξη και αλλαγή κουλτούρας (Lasserre & Monteiro,

2022; Mintzberg et al., 2020). Περιλαμβάνει τον σχεδιασμό επιμέρους δράσεων, τη δέσμευση πόρων και την κατανομή ευθυνών. Η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα σε απρόβλεπτες μεταβολές του περιβάλλοντος αποτελούν κρίσιμες παραμέτρους (Arokodare & Asikhia, 2020; Wenzel et al., 2020).

Η περιοδική αξιολόγηση της επίδοσης της στρατηγικής είναι αναγκαία για τη διατήρηση της αποτελεσματικότητάς της. Η χρήση δεικτών επίδοσης (KPIs) και αναλύσεων επίδοσης επιτρέπει τον εντοπισμό αποκλίσεων και την ανάγκη διορθωτικών παρεμβάσεων (Aaker & Moorman, 2023; Morgan, 2020). Σε συνθήκες ψηφιακού μετασχηματισμού, η αξιολόγηση πρέπει να περιλαμβάνει τόσο τεχνικούς δείκτες όσο και κοινωνικούς ή περιβαλλοντικούς, σύμφωνα με τις αρχές ESG (Li et al., 2021; Henisz et al., 2019).

Τέλος, η διαδικασία του στρατηγικού μάνατζμεντ δεν είναι γραμμική αλλά κυκλική, με την ανατροφοδότηση να επιτελεί κομβικό ρόλο. Η πληροφορία που παράγεται από την αξιολόγηση επανεισάγεται στην ανάλυση περιβάλλοντος, επιτρέποντας τη συνεχή προσαρμογή της στρατηγικής (Grewatsch et al., 2023; Rêgo et al., 2022). Ειδικά σε δυναμικά περιβάλλοντα, όπως εκείνα των ψηφιακών οικοσυστημάτων, η ικανότητα συνεχούς μάθησης και στρατηγικής αναθεώρησης αποτελεί κρίσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

1.3 Όραμα, Αποστολή και Στρατηγικοί Σκοποί

Η διαμόρφωση αποστολής, οράματος και στρατηγικών σκοπών αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο στο στρατηγικό μάνατζμεντ και συνιστά τη βάση για κάθε διαδικασία ψηφιακού μετασχηματισμού. Σύμφωνα με τον Henry (2021), η αποστολή (mission statement) περιγράφει τον θεμελιώδη λόγο ύπαρξης ενός οργανισμού, καθορίζοντας τι κάνει, για ποιον το κάνει και με ποιον τρόπο. Η αποστολή αποτελεί σημείο αναφοράς για την ευθυγράμμιση όλων των στρατηγικών πρωτοβουλιών και ενεργειών, συμβάλλοντας στην οργανωσιακή συνοχή. Το όραμα (vision), από την άλλη, σχετίζεται με μια μελλοντική επιθυμητή κατάσταση και αποτυπώνει τις φιλοδοξίες του οργανισμού σε βάθος χρόνου (Lasserre & Monteiro, 2022). Συχνά πλαισιώνεται από τις αξίες (core values), δηλαδή τους θεμελιώδεις κανόνες συμπεριφοράς που διέπουν τη λήψη αποφάσεων και την οργανωσιακή κουλτούρα. Όπως επισημαίνουν οι Mintzberg, Ahlstrand & Lampel (2020), η διατύπωση ενός σαφούς και εμπνευσμένου οράματος συμβάλλει στην ενίσχυση του κινήτρου των εργαζομένων, στην ενδυνάμωση της εταιρικής ταυτότητας και στην υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού.

Οι στρατηγικοί σκοποί συνιστούν το επόμενο στάδιο. Για να είναι αποτελεσματικοί, θα πρέπει να πληρούν τα χαρακτηριστικά του πλαισίου SMART (Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound), σύμφωνα με τους Morgan (2020) και Oleksandra et al. (2019). Οι σκοποί αυτοί καθορίζουν συγκεκριμένες προτεραιότητες και επιτρέπουν την παρακολούθηση της προόδου σε όλη τη διάρκεια της στρατηγικής υλοποίησης. Η χρήση των SMART σκοπών έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμη τόσο σε περιβάλλοντα ψηφιακής καινοτομίας όσο και στη διαχείριση μετασχηματισμών, προσφέροντας σαφήνεια και υπευθυνότητα (Swaidi & Jumaan, 2023). Σημαντική είναι επίσης η σύνδεση μεταξύ στρατηγικής και οργανωσιακής κουλτούρας. Όπως τονίζουν οι Grewatsch, Kennedy & Bansal (2023), κάθε στρατηγικός σχεδιασμός που αγνοεί τις πολιτισμικές και συμπεριφορικές παραμέτρους του οργανισμού κινδυνεύει να αποτύχει στην πράξη. Η οργανωσιακή κουλτούρα δρα είτε ως επιταχυντής είτε ως εμπόδιο σε διαδικασίες αλλαγής, και ιδίως σε περιβάλλοντα ψηφιακού μετασχηματισμού όπου απαιτείται ευελιξία, διαφάνεια και συνεργατικότητα (Rêgo et al., 2022). Το στρατηγικό μάνατζμεντ, συνεπώς, δεν περιορίζεται σε μια τεχνοκρατική διαδικασία, αλλά προϋποθέτει την εναρμόνιση της αποστολής, του οράματος και των σκοπών με τη δυναμική της κουλτούρας και των ανθρώπων του οργανισμού. Η σύγχρονη προσέγγιση της στρατηγικής ενισχύεται από έννοιες όπως οι δυναμικές ικανότητες (Bogers et al., 2019), η διορατικότητα για μελλοντικές τεχνολογικές εξελίξεις (Arokodare & Asikhia, 2020) και η διαχείριση των ESG αξιών (Henisz, Koller & Nuttall, 2019), προσδίδοντας έναν πιο ολιστικό και διαχρονικό χαρακτήρα στη διακυβέρνηση του οργανισμού.

1.4 Το Εξωτερικό Περιβάλλον και η Ανάλυσή του

Η ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος αποτελεί κρίσιμη διαδικασία στο στρατηγικό μάνατζμεντ, καθώς επιτρέπει στον οργανισμό να κατανοήσει τις δυνάμεις που επηρεάζουν τη λειτουργία του, να εντοπίσει ευκαιρίες ανάπτυξης και να προετοιμαστεί για δυνητικές απειλές (Lynch, 2021; Henry, 2021; Rego et al., 2022). Η διαδικασία αυτή διακρίνεται συνήθως σε δύο επίπεδα, το μακροπεριβάλλον και το ανταγωνιστικό περιβάλλον.

1.4.1. Ανάλυση Μακροπεριβάλλοντος

Το μοντέλο PESTEL επιτρέπει τη συστηματική κατηγοριοποίηση εξωτερικών παραγόντων σε έξι διαστάσεις, Πολιτική, Οικονομική, Κοινωνική, Τεχνολογική, Περιβαλλοντική και Νομική (Pan et al., 2019; Matonić, 2020; Buye, 2021). Οι πολιτικές εξελίξεις, όπως οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις ή οι ρυθμίσεις για την ψηφιακή

ασφάλεια, επηρεάζουν άμεσα τη λειτουργία των επιχειρήσεων. Οι οικονομικοί παράγοντες, όπως ο πληθωρισμός ή η ύφεση, επηρεάζουν την αγοραστική δύναμη και τη ρευστότητα. Οι κοινωνικές μεταβολές, όπως η ψηφιοποίηση της καθημερινής ζωής και η ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης, διαμορφώνουν τη συμπεριφορά των αγοραστών. Οι τεχνολογικές εξελίξεις αποτελούν κινητήριο δύναμη καινοτομίας, ενώ οι περιβαλλοντικοί και νομικοί παράγοντες εντείνουν την ανάγκη για συμμόρφωση με ESG και βιώσιμες πρακτικές (Li et al., 2021; Henisz et al., 2019; Rau & Yu, 2024).

1.4.2. Ανάλυση Ανταγωνιστικού Περιβάλλοντος: Το Μοντέλο των Πέντε Δυνάμεων του Porter

Η ανάλυση Porter επιτρέπει την εκτίμηση της έντασης του ανταγωνισμού μέσω πέντε βασικών δυνάμεων, την απειλή νέων εισερχομένων, τη διαπραγματευτική δύναμη προμηθευτών και πελατών, την απειλή υποκατάστατων και τον ανταγωνισμό μεταξύ υφιστάμενων επιχειρήσεων (Goyal, 2020; Ali & Anwar, 2021). Η έντονη παρουσία τεχνολογικών startups ή η γρήγορη μεταφορά τεχνογνωσίας μέσω ανοιχτής καινοτομίας (Bogers et al., 2019) μπορεί να εντείνουν την ανταγωνιστικότητα ενός κλάδου και να επηρεάσουν τον στρατηγικό σχεδιασμό.

1.4.3. Ευκαιρίες και Απειλές: Η Χρήση της Ανάλυσης SWOT

Η ανάλυση SWOT επιτρέπει τη σύνθεση των εξωτερικών στοιχείων (ευκαιριών και απειλών) με τα εσωτερικά (δυνατά και αδύναμα σημεία), παρέχοντας ένα ολιστικό εργαλείο στρατηγικής χαρτογράφησης (Teoli et al., 2019; Benzaghta et al., 2021; Puyt et al., 2023). Για παράδειγμα, μια επιχείρηση με ισχυρό τμήμα R&D μπορεί να εκμεταλλευτεί τις τεχνολογικές ευκαιρίες της αγοράς και να ελαχιστοποιήσει την απειλή υποκατάστατων προϊόντων.

1.4.4. Αντιμετώπιση Αβεβαιότητας και Στρατηγική Ευελιξία

Η κατανόηση του εξωτερικού περιβάλλοντος δεν αρκεί από μόνη της. Οι οργανισμοί πρέπει να αναπτύξουν ικανότητες πρόβλεψης (strategic foresight) και στρατηγική ευελιξία (strategic agility) ώστε να προσαρμόζονται στις ταχέως μεταβαλλόμενες συνθήκες (Wenzel et al., 2020; Arokodare & Asikhia, 2020; Grewatsch et al., 2023). Η συστημική σκέψη, η χρήση εναλλακτικών σεναρίων και η ενσωμάτωση μεθόδων στρατηγικής σκέψης συμβάλλουν στην αντιμετώπιση "wicked problems", δηλαδή σύνθετων και αβέβαιων προκλήσεων (Grewatsch et al., 2023). Συνεπώς, η πολυεπίπεδη ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος αποτελεί

απαραίτητο συστατικό του στρατηγικού σχεδιασμού, ιδίως σε περιόδους ψηφιακού μετασχηματισμού και συστημικής αστάθειας. Η κατάλληλη αξιοποίηση εργαλείων όπως το PESTEL, το μοντέλο Porter και η SWOT ανάλυση επιτρέπει την προληπτική και ευέλικτη χάραξη στρατηγικής με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

1.5 Το Εσωτερικό Περιβάλλον και οι Πόροι

Η ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος αποτελεί κρίσιμο στάδιο στο στρατηγικό μάνατζμεντ, καθώς επιτρέπει στις οργανώσεις να κατανοήσουν τις υφιστάμενες δυνατότητες και αδυναμίες τους και να αξιοποιήσουν τους πόρους τους με τρόπο που δημιουργεί ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα (Lynch, 2021; Henry, 2021). Η θεωρία των πόρων (Resource-Based View – RBV) υποστηρίζει ότι οι εσωτερικοί πόροι, όταν είναι πολύτιμοι, σπάνιοι, δύσκολα απομιμήσιμοι και οργανωτικά αξιοποιήσιμοι, μπορούν να συνιστούν στρατηγικά πλεονεκτήματα (Ferreira & Ferreira, 2025; Lubis, 2022; Assensoh-Kodua, 2019). Οι βασικές κατηγορίες εσωτερικών πόρων περιλαμβάνουν το ανθρώπινο δυναμικό, την τεχνογνωσία, τους φυσικούς και κεφαλαιουχικούς πόρους, καθώς και τις άυλες ικανότητες όπως η κουλτούρα και η φήμη (Lasserre & Monteiro, 2022; Fuertes et al., 2020). Το ανθρώπινο δυναμικό θεωρείται συχνά ο σημαντικότερος πόρος, ιδιαίτερα σε περιόδους ψηφιακού μετασχηματισμού, όπου η ευελιξία, η δημιουργικότητα και η ικανότητα μάθησης είναι απαραίτητες για την οργανωσιακή ανθεκτικότητα (Grewatsch et al., 2023; Rêgo et al., 2022).

Η τεχνογνωσία, ως συνδυασμός γνώσης, εμπειρίας και δεξιοτήτων, συνδέεται στενά με την οργανωσιακή μάθηση και τη διαχείριση γνώσης. Η αποτελεσματική αποτύπωση, αποθήκευση, μεταφορά και αξιοποίηση της γνώσης εντός του οργανισμού ενισχύει τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα (Nascimento et al., 2021; Arokodare & Asikhia, 2020). Σε αυτό το πλαίσιο, η οργανωσιακή μάθηση δεν είναι μόνο τεχνολογικό ή εκπαιδευτικό ζήτημα, αλλά στρατηγική επένδυση στην προσαρμοστικότητα (Mintzberg et al., 2020; Bogers et al., 2019). Η αλυσίδα αξίας του Porter προσφέρει ένα εργαλείο χαρτογράφησης των κύριων και υποστηρικτικών δραστηριοτήτων που συνθέτουν την αξία που προσφέρει ένας οργανισμός. Μέσω της ανάλυσης της αλυσίδας αξίας, μπορούν να εντοπιστούν κρίσιμα σημεία αποδοτικότητας, καινοτομίας και διαφοροποίησης, που ενισχύουν τη στρατηγική θέση της επιχείρησης (Henry, 2021; Goyal, 2020). Οι κύριες δραστηριότητες περιλαμβάνουν την εφοδιαστική αλυσίδα, την παραγωγή, την προώθηση, την πώληση και την εξυπηρέτηση πελατών, ενώ οι υποστηρικτικές δραστηριότητες καλύπτουν τις

τεχνολογίες, τους ανθρώπινους πόρους, τις προμήθειες και τις υποδομές. Η ολοκληρωμένη αξιολόγηση του εσωτερικού περιβάλλοντος προϋποθέτει όχι μόνο την καταγραφή πόρων, αλλά και τη συστηματική αξιολόγηση των δυναμικών ικανοτήτων, δηλαδή της ικανότητας του οργανισμού να ανανεώνει, αναδιαμορφώνει και αξιοποιεί τους πόρους του σε συνθήκες αβεβαιότητας (Wang et al., 2019; Wenzel et al., 2020). Η έννοια αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο των μεταβαλλόμενων συνθηκών της ψηφιακής οικονομίας και της ενσωμάτωσης καινοτόμων τεχνολογιών.

1.6 Ανταγωνιστικό Πλεονέκτημα και Δημιουργία Αξίας

Ο όρος ανταγωνιστικό πλεονέκτημα αναφέρεται στην ικανότητα ενός οργανισμού να υπερέχει έναντι των ανταγωνιστών του μέσω διακριτών και δυσεπανάληπτων χαρακτηριστικών, τα οποία επιτρέπουν τη δημιουργία μεγαλύτερης αξίας είτε για τον πελάτη είτε για την ίδια την επιχείρηση (Henry, 2021). Η δημιουργία αυτής της υπεροχής μπορεί να προκύπτει από την καινοτομία, τη διαφοροποίηση, την αποδοτικότητα ή τον στρατηγικό έλεγχο κρίσιμων πόρων. Η θεώρηση βάσει πόρων (Resource-Based View – RBV) υπογραμμίζει ότι ο πυρήνας του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος βρίσκεται στους εσωτερικούς πόρους και ικανότητες του οργανισμού, εφόσον αυτοί είναι πολύτιμοι, σπάνιοι, μη απομιμήσιμοι και οργανωμένοι (Lubis, 2022; Ferreira & Ferreira, 2025). Αυτή η προσέγγιση εστιάζει λιγότερο στο εξωτερικό περιβάλλον και περισσότερο στη στρατηγική αξιοποίηση των μοναδικών στοιχείων κάθε οργανισμού, καθιστώντας το πλεονέκτημα διατηρήσιμο μακροπρόθεσμα (Assensoh-Kodua, 2019; Lieberman, 2021). Στο πλαίσιο των γενικών στρατηγικών του Porter, δύο κύριες επιλογές αναγνωρίζονται για την επίτευξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, η στρατηγική κόστους και η στρατηγική διαφοροποίησης (Ali & Anwar, 2021). Η πρώτη στοχεύει στη μείωση του λειτουργικού κόστους και στην παροχή αγαθών ή υπηρεσιών σε χαμηλότερη τιμή, ενώ η δεύτερη επιδιώκει την ενίσχυση της αντίληψης μοναδικότητας στο προϊόν ή την εμπειρία πελάτη, καθιστώντας τον οργανισμό λιγότερο ευάλωτο στον ανταγωνισμό τιμής.

Παράλληλα, οι στρατηγικές “Blue Ocean” και “Red Ocean” προσφέρουν μια εναλλακτική αντίληψη στη στρατηγική τοποθέτηση. Σύμφωνα με τους Kim & Mauborgne, οι «Red Oceans» περιγράφουν ώριμες αγορές με έντονο ανταγωνισμό, όπου οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται για μερίδιο σε περιορισμένο χώρο. Αντιθέτως, οι «Blue Oceans» αναφέρονται στη δημιουργία νέων αγορών μέσω καινοτομίας, όπου ο ανταγωνισμός καθίσταται άνευ σημασίας (Henry, 2021; Aaker & Moorman, 2023). Στο ψηφιακό πλαίσιο, ο ψηφιακός μετασχηματισμός μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης

για την είσοδο σε «γαλάζιους ωκεανούς», προσφέροντας νέα μοντέλα αξίας (Rêgo et al., 2022; Mintzberg et al., 2020). Η στρατηγική τοποθέτηση εντός του εκάστοτε ανταγωνιστικού πλαισίου προϋποθέτει και την ανάλογη απόκριση στις αγορές. Ειδικά σε περιόδους κρίσης, η ικανότητα των οργανισμών να προσαρμόζουν την ανταγωνιστική στρατηγική τους γρήγορα, μέσα από στρατηγική ευελιξία, ενίσχυση της καινοτομίας και αξιοποίηση της πρόβλεψης (strategic foresight), αποτελεί κρίσιμο παράγοντα επιβίωσης και ανάπτυξης (Grewatsch et al., 2023; Wenzel et al., 2020; Arokodare & Asikhia, 2020). Ωστόσο, η έννοια της δημιουργίας αξίας δεν περιορίζεται στην κερδοφορία, αλλά περιλαμβάνει και την ενίσχυση της βιωσιμότητας, της κοινωνικής νομιμοποίησης και της μακροπρόθεσμης ανθεκτικότητας (Henisz et al., 2019; Li et al., 2021). Η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών, κοινωνικών και εταιρικών κριτηρίων (ESG) στις στρατηγικές ανταγωνισμού ενισχύει όχι μόνο τη φήμη, αλλά και τη διατηρησιμότητα του πλεονεκτήματος.

1.7 Στρατηγικές Επιχειρησιακής Ανάπτυξης

Η επιχειρησιακή στρατηγική αποτελεί τον θεμέλιο λίθο για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης μιας επιχείρησης. Οι στρατηγικές ανάπτυξης περιλαμβάνουν ποικίλες επιλογές που εκτείνονται από την ενίσχυση της υπάρχουσας θέσης στην αγορά μέχρι τη διεθνή επέκταση και την καινοτομία μέσω ψηφιακού μετασχηματισμού. Μία από τις βασικότερες κατηγορίες στρατηγικής ανάπτυξης είναι οι στρατηγικές συγκέντρωσης και διαποίκισης (diversification). Οι στρατηγικές συγκέντρωσης (concntrtation strategies) επικεντρώνονται σε συγκεκριμένα τμήματα της αγοράς, αξιοποιώντας συγκριτικά πλεονεκτήματα και ικανοποιώντας εξειδικευμένες ανάγκες (Henry, 2021). Αντίθετα, η διαποίκιση στοχεύει στην ανάπτυξη νέων προϊόντων ή στην είσοδο σε νέες αγορές, αυξάνοντας τη δυναμική του οργανισμού και μειώνοντας την εξάρτηση από έναν μόνο κλάδο (Lynch, 2021; Aaker & Moorman, 2023).

Ένας άλλος στρατηγικός άξονας ανάπτυξης αφορά τις συμμαχίες, συγχωνεύσεις και εξαγορές (M&A). Αυτές οι πρακτικές συνιστούν μέσα για την ταχεία ενίσχυση των πόρων, την είσοδο σε νέες αγορές και την απόκτηση κρίσιμης τεχνογνωσίας. Όπως επισημαίνουν οι Fuertes et al. (2020), οι στρατηγικές συμμαχίες συχνά βασίζονται στην αρχή της συμπληρωματικότητας και αποσκοπούν στη συνδημιουργία αξίας. Παράλληλα, οι συγχωνεύσεις και εξαγορές συνιστούν εργαλεία αναδιαμόρφωσης του ανταγωνιστικού τοπίου, ιδίως σε περιόδους κρίσης, όταν οι επιχειρήσεις αναζητούν στρατηγική ανθεκτικότητα (Wenzel et al., 2020). Η

διεθνοποίηση και η παγκόσμια στρατηγική ανάπτυξη αποτελούν απαραίτητα μονοπάτια για επιχειρήσεις που επιδιώκουν να κεφαλαιοποιήσουν την παγκοσμιοποίηση και να διαφοροποιήσουν τις πηγές εισοδήματός τους. Η στρατηγική διεθνοποίησης περιλαμβάνει επιλογές όπως εξαγωγές, άμεσες ξένες επενδύσεις, και franchising, ενώ η παγκόσμια στρατηγική (global strategy) προϋποθέτει συντονισμένη αξιοποίηση των διεθνών επιχειρησιακών μονάδων (Lasserre & Monteiro, 2022). Η αποτελεσματική εφαρμογή αυτών των στρατηγικών προϋποθέτει τη συνεκτίμηση του εξωτερικού περιβάλλοντος μέσω εργαλείων όπως η ανάλυση PESTEL και το μοντέλο των Πέντε Δυνάμεων του Porter (Buye, 2021; Goyal, 2020). Τέλος, η καινοτομία και ο ψηφιακός μετασχηματισμός συνιστούν σύγχρονες στρατηγικές που επαναπροσδιορίζουν την επιχειρησιακή ανάπτυξη. Όπως υπογραμμίζουν οι Rêgo et al. (2022), ο ψηφιακός μετασχηματισμός δεν αφορά μόνο την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, αλλά και τον ανασχεδιασμό των επιχειρησιακών διαδικασιών, των επιχειρηματικών μοντέλων και της κουλτούρας καινοτομίας. Η προσέγγιση των δυναμικών ικανοτήτων (dynamic capabilities) όπως περιγράφεται από τους Bogers et al. (2019), καθιστά σαφές ότι οι οργανισμοί που επιδεικνύουν ευελιξία, πρόβλεψη και ταχεία προσαρμογή στις τεχνολογικές αλλαγές αποκτούν μακροπρόθεσμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

1.8 Ο Ρόλος της Ηγεσίας στο Στρατηγικό Μάνατζμεντ

Η ηγεσία αποτελεί θεμελιώδη πυλώνα του στρατηγικού μάνατζμεντ, καθώς καθορίζει την κατεύθυνση, το όραμα και τις αποφάσεις που διαμορφώνουν τη μακροπρόθεσμη επιτυχία ενός οργανισμού. Η στρατηγική δεν είναι μια ουδέτερη τεχνοκρατική διαδικασία, αλλά αποτελεί ευθύνη της ηγεσίας, η οποία καλείται να συνδυάσει ανάλυση και διαίσθηση, ορθολογισμό και αξίες, προκειμένου να κατευθύνει τον οργανισμό σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον (Henry, 2021; Lynch, 2021). Η έννοια της στρατηγικής διορατικότητας (strategic foresight) είναι κρίσιμη για τους σύγχρονους ηγέτες. Η ικανότητα πρόβλεψης μελλοντικών τάσεων, η κατανόηση της επίδρασης αναδυόμενων τεχνολογιών και η ευελιξία στη λήψη αποφάσεων αποτελούν πλέον βασικές δεξιότητες (Nascimento et al., 2021; Arokodare & Asikhia, 2020). Η στρατηγική διορατικότητα συνδέεται άμεσα με την ικανότητα διαχείρισης της αβεβαιότητας, ειδικά σε περιόδους κρίσης ή μετασχηματισμού (Wenzel et al., 2020). Ο ηγέτης καλείται όχι μόνο να αντιδρά, αλλά να ηγείται της αλλαγής -χαρακτηριστικό που συνδέεται με το στρατηγικό πλεονέκτημα (Bogers et al., 2019).

Παράλληλα, ένας αποτελεσματικός στρατηγικός ηγέτης ενθαρρύνει την ενεργή εμπλοκή των εργαζομένων στη διαδικασία του στρατηγικού μάνατζμεντ. Η συμμετοχική προσέγγιση ενισχύει την καινοτομία, την οργανωσιακή ευελιξία και την αποδοχή των στρατηγικών στόχων (Mintzberg et al., 2020). Όπως σημειώνει ο Lasserre (2022), η στρατηγική δεν υλοποιείται αποκλειστικά «από πάνω προς τα κάτω», αλλά διαμορφώνεται μέσα από διαλόγους και αλληλεπιδράσεις όλων των επιπέδων του οργανισμού. Η κουλτούρα ανοιχτής επικοινωνίας, η διαμοίραση γνώσης και η ενδυνάμωση των ομάδων αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για επιτυχία. Οι δεξιότητες του στρατηγικού ηγέτη περιλαμβάνουν ένα σύνολο γνωστικών, συναισθηματικών και πολιτικών ικανοτήτων, όπως ικανότητα ανάλυσης και σύνθεσης, συστημική σκέψη (Grewatsch et al., 2023), επικοινωνιακή ικανότητα, ενσυναίσθηση, διαχείριση συγκρούσεων και δέσμευση στους οργανωσιακούς σκοπούς (Fuertes et al., 2020). Στο πλαίσιο του ψηφιακού μετασχηματισμού, η ηγεσία οφείλει να κατανοεί όχι μόνο τις τεχνολογικές επιλογές, αλλά και τις στρατηγικές συνέπειές τους (Rêgo et al., 2022). Επομένως, η ηγεσία δεν είναι απλώς θέση, αλλά δυναμική ικανότητα που συνδυάζει στρατηγική διορατικότητα, οργανωσιακή ευελιξία και ανθρωποκεντρική προσέγγιση.

1.9 Προκλήσεις και Τάσεις στο Σύγχρονο Στρατηγικό Μάνατζμεντ

Το σύγχρονο στρατηγικό μάνατζμεντ διαμορφώνεται από ένα εξαιρετικά δυναμικό και σύνθετο περιβάλλον, όπου οι επιχειρήσεις καλούνται να προσαρμόζονται διαρκώς σε εσωτερικές και εξωτερικές πιέσεις. Η ικανότητα διαχείρισης της αστάθειας και η αξιοποίηση των ευκαιριών που προκύπτουν σε πραγματικό χρόνο αποτελούν κρίσιμες παραμέτρους στρατηγικής επιβίωσης και ανάπτυξης (Henry, 2021; Fuertes et al., 2020). Οι μεταβαλλόμενες καταναλωτικές συνήθειες, η τεχνολογική καινοτομία και οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές απαιτήσεις επιβάλλουν ένα νέο παράδειγμα σκέψης. Μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις αφορά τη διαχείριση του ψηφιακού μετασχηματισμού, που επιφέρει βαθιές αλλαγές στα επιχειρησιακά μοντέλα και απαιτεί την ανάπτυξη νέων δυναμικών ικανοτήτων (dynamic capabilities) (Rêgo et al., 2022). Η ψηφιοποίηση επηρεάζει κάθε πτυχή της στρατηγικής, από την ανάλυση δεδομένων έως την αλληλεπίδραση με τους πελάτες, και οδηγεί σε νέα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, ενώ δημιουργεί και σημαντικούς κινδύνους για όσους δεν κατορθώσουν να προσαρμοστούν έγκαιρα (Mintzberg et al., 2020).

Παράλληλα, η ενσωμάτωση κριτηρίων ESG (Environmental, Social, Governance) στη στρατηγική αποτελεί όχι μόνο ηθική αλλά και επιχειρηματική

απαίτηση. Οι οργανισμοί καλούνται να ευθυγραμμίσουν τους στόχους τους με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, αποδεικνύοντας κοινωνική υπευθυνότητα και περιβαλλοντική ευαισθησία (Henisz et al., 2019; Li et al., 2021). Το ESG συνδέεται πλέον άμεσα με τη δημιουργία αξίας και την πρόσβαση σε επενδυτικά κεφάλαια (Rau & Yu, 2024). Επιπλέον, οι παγκόσμιες κρίσεις, όπως η πανδημία COVID-19 και οι γεωπολιτικές εντάσεις, έχουν επανακαθορίσει το ρόλο της στρατηγικής στη διαχείριση ακραίων αβεβαιοτήτων. Οι οργανισμοί οφείλουν να ενσωματώσουν στρατηγική πρόβλεψη (strategic foresight) και να ενισχύσουν τη στρατηγική ευελιξία τους, ώστε να ανταποκρίνονται σε ξαφνικές διαταραχές (Wenzel et al., 2020; Arokodare & Asikhia, 2020). Η ικανότητα για γρήγορες αλλά συνεκτικές στρατηγικές αποκρίσεις είναι πλέον ζωτικής σημασίας. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι το στρατηγικό μάνατζμεντ στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και στις νεοφυείς επιχειρήσεις (startups) παρουσιάζει ιδιαιτερότητες. Οι περιορισμένοι πόροι και η ανάγκη για ταχύτητα καθιστούν κρίσιμη την εστίαση σε «έξυπνους στόχους» (SMART goals) και ευέλικτα στρατηγικά εργαλεία (Morgan, 2020; Swaidi & Jumaan, 2023). Οι startups λειτουργούν συχνά σε συνθήκες ασάφειας, όπου η καινοτομία και η στρατηγική μάθηση προέχουν έναντι της σταθερότητας (Bogers et al., 2019). Σε αυτές τις περιπτώσεις, η εφαρμογή μοντέλων όπως SWOT και PESTEL μπορεί να λειτουργήσει ως πλαίσιο κατανόησης του περιβάλλοντος και προσαρμογής σε αυτό (Benzaghta et al., 2021; Pan et al., 2019).

Συνεπώς, το στρατηγικό μάνατζμεντ στο σύγχρονο πλαίσιο δεν αφορά μόνο τον καθορισμό στόχων, αλλά κυρίως τη συνεχή επανεξέταση των υποθέσεων και των επιλογών υπό το πρίσμα μεταβαλλόμενων συνθηκών. Ο ηγέτης της στρατηγικής πρέπει να ενεργεί ως στοχαστικός διαχειριστής της πολυπλοκότητας (Grewatsch et al., 2023), ικανός να συνδυάζει τεχνολογία, βιωσιμότητα και οργανωσιακή ευελιξία σε μια ενιαία στρατηγική κατεύθυνση.

Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 1

Aaker, D. A., & Moorman, C. (2023). *Strategic market management*. John Wiley & Sons. Διαθέσιμο στο: [https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=_TDaEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=IA6&dq=Aaker,+D.+A.,+%26+Moorman,+C.+\(2023\).+Strategic+market+management.+John+Wiley+%26+Sons.&ots=uElzDuKaaC&sig=Sx0hTb_WABMMSEaLnOjHq23E9_8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=_TDaEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=IA6&dq=Aaker,+D.+A.,+%26+Moorman,+C.+(2023).+Strategic+market+management.+John+Wiley+%26+Sons.&ots=uElzDuKaaC&sig=Sx0hTb_WABMMSEaLnOjHq23E9_8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)

Ali, B. J., & Anwar, G. (2021). Porter's Generic Competitive Strategies and its influence on the Competitive Advantage. *International Journal of Advanced Engineering, Management and Science*, 7(6), 42-51.
<https://dx.doi.org/10.22161/ijaems.76.5>

Arokodare, M. A., & Asikhia, O. U. (2020). Strategic agility: Achieving superior organizational performance through strategic foresight. *Global Journal of Management and Business Research*, 20(3), 7-16.
<http://dx.doi.org/10.34257/GJMBRAVOL20IS3PG7>

Assensoh-Kodua, A. (2019). The resource-based view: A tool of key competency for competitive advantage. *Problems and Perspectives in Management*, 17(3), 143. [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17\(3\).2019.12](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17(3).2019.12)

Astika, I. M. J., & Suharyo, O. S. (2021). Internal and external enviromental strategy analysis using SWOT matrix and QSPM. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, 25(1), 507-516.
<http://dx.doi.org/10.52155/ijpsat.v25.1.2826>

Benzaghta, M. A., Elwalda, A., Mousa, M. M., Erkan, I., & Rahman, M. (2021). SWOT analysis applications: An integrative literature review. *Journal of Global Business Insights*, 6(1), 54-72. <http://dx.doi.org/10.5038/2640-6489.6.1.1148>

Bogers, M., Chesbrough, H., Heaton, S., & Teece, D. J. (2019). Strategic management of open innovation: A dynamic capabilities perspective. *California Management Review*, 62(1), 77-94. <http://dx.doi.org/10.1177/0008125619885150>

Buye, R. (2021). Critical examination of the PESTEL Analysis Model. *Project: Action Research for Development*, 1-12. Διαθέσιμο στο: <https://www.studocu.com/en->

[gb/document/ulster-university/strategic-management/critical-examination-ofthepestle-analysis-model/76614226](http://document.ulster-university/strategic-management/critical-examination-ofthepestle-analysis-model/76614226)

Ferreira, N. C., & Ferreira, J. J. (2025). The field of resource-based view research: mapping past, present and future trends. *Management Decision*, 63(4), 1124-1153. <http://dx.doi.org/10.1108/MD-10-2023-1908>

Fuertes, G., Alfaro, M., Vargas, M., Gutierrez, S., Ternero, R., & Sabattin, J. (2020). Conceptual framework for the strategic management: a literature review—descriptive. *Journal of engineering*, 2020(1), 6253013. <http://dx.doi.org/10.1155/2020/6253013>

Goyal, A. (2020). A critical analysis of Porter's 5 forces model of competitive advantage. *Goyal, A.(2021). A Critical Analysis of Porter's*, 5. <http://dx.doi.org/10.1729/Journal.25126>

Grewatsch, S., Kennedy, S., & Bansal, P. (2023). Tackling wicked problems in strategic management with systems thinking. *Strategic Organization*, 21(3), 721-732. <https://doi.org/10.1177/14761270211038635>

Henisz, W., Koller, T., & Nuttall, R. (2019). Five ways that ESG creates value. *McKinsey Quarterly*, 4, 1-12. Διαθέσιμο στο: <https://namepa-website-media.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2020/06/21140224/Five-ways-that-ESG-creates-value.pdf>

Henry, A. (2021). *Understanding strategic management*. Oxford University Press. Διαθέσιμο στο: [https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=M7wyEAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Henry,+A.+\(2021\).+Understanding+strategic+management.+Oxford+University+Press.&ots=Z4x1xmaltA&sig=AyDXzO8WaA4ia7QHjTxj9mOHvsU&redir_esc=y#v=onepage&q=Henry%2C%20A.%20\(2021\).%20Understanding%20strategic%20management.%20Oxford%20University%20Press.&f=false](https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=M7wyEAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Henry,+A.+(2021).+Understanding+strategic+management.+Oxford+University+Press.&ots=Z4x1xmaltA&sig=AyDXzO8WaA4ia7QHjTxj9mOHvsU&redir_esc=y#v=onepage&q=Henry%2C%20A.%20(2021).%20Understanding%20strategic%20management.%20Oxford%20University%20Press.&f=false)

Lasserre, P., & Monteiro, F. (2022). *Global strategic management*. Bloomsbury Publishing. Διαθέσιμο στο: [https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=VtiVEAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Lasserre,+P.,+%26+Monteiro,+F.+\(2022\).+Global+strategic+management.+Bloomsbury+Publishing.&ots=7zK2HHdRg&sig=KxYzD8sV9Ou7nJaLoBMGOsVnV7Q&redir_e](https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=VtiVEAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Lasserre,+P.,+%26+Monteiro,+F.+(2022).+Global+strategic+management.+Bloomsbury+Publishing.&ots=7zK2HHdRg&sig=KxYzD8sV9Ou7nJaLoBMGOsVnV7Q&redir_e)

[sc=y#v=onepage&q=Lasserre%2C%20P.%2C%20%26%20Monteiro%2C%20F.%20\(2022\).%20Global%20strategic%20management.%20Bloomsbury%20Publishing.&f=false](https://doi.org/10.3390/su132111663)

Li, T. T., Wang, K., Sueyoshi, T., & Wang, D. D. (2021). ESG: Research progress and future prospects. *Sustainability*, 13(21), 11663.
<https://doi.org/10.3390/su132111663>

Lieberman, M. (2021). Is competitive advantage intellectually sustainable. *Strategic Management Review*, 2(1), 29-46.
<http://dx.doi.org/10.1561/111.00000016>

Lubis, N. W. (2022). Resource based view (RBV) in improving company strategic capacity. *Research Horizon*, 2(6), 587-596.
<https://doi.org/10.54518/rh.2.6.2022.587-596>

Lynch, R. (2021). *Strategic management*. Sage. Διαθέσιμο στο:
[https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=MyAMEAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Lynch,+R.+\(2021\).+Strategic+management.+Sage.&ots=lzfwtfVFkX&sig=QzZRV79vR1D44B0B_pQP93U5iDg&redir_esc=y#v=onepage&q=Lynch%2C%20R.%20\(2021\).%20Strategic%20management.%20Sage.&f=false](https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=MyAMEAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Lynch,+R.+(2021).+Strategic+management.+Sage.&ots=lzfwtfVFkX&sig=QzZRV79vR1D44B0B_pQP93U5iDg&redir_esc=y#v=onepage&q=Lynch%2C%20R.%20(2021).%20Strategic%20management.%20Sage.&f=false)

Matović, I. M. (2020, September). PESTEL analysis of external environment as a success factor of startup business. In *ConScienS conference proceedings* (pp. 96-102). Scientia Moralitas Research Institute.

Mintzberg, H., Ahlstrand, B., & Lampel, J. B. (2020). *Strategy safari: The complete guide through the wilds of strategic management*. Pearson UK. Διαθέσιμο στο:
[https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=XRPQEAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Mintzberg,+H.,+Ahlstrand,+B.,+%26+Lampel,+J.+B.+\(2020\).+Strategy+safari:+The+complete+guide+through+the+wilds+of+strategic+management.+Pearson+UK.&ots=T38cBYKwIS&sig=n4W1BnoMbblyQ2e73TaDk9xaEF0&redir_esc=y#v=onepage&q=Mintzberg%2C%20H.%2C%20Ahlstrand%2C%20B.%2C%20%26%20Lampel%2C%20J.%20B.%20\(2020\).%20Strategy%20safari%3A%20The%20complete%20guide%20through%20the%20wilds%20of%20strategic%20management.%20Pearson%20UK.&f=false](https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=XRPQEAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Mintzberg,+H.,+Ahlstrand,+B.,+%26+Lampel,+J.+B.+(2020).+Strategy+safari:+The+complete+guide+through+the+wilds+of+strategic+management.+Pearson+UK.&ots=T38cBYKwIS&sig=n4W1BnoMbblyQ2e73TaDk9xaEF0&redir_esc=y#v=onepage&q=Mintzberg%2C%20H.%2C%20Ahlstrand%2C%20B.%2C%20%26%20Lampel%2C%20J.%20B.%20(2020).%20Strategy%20safari%3A%20The%20complete%20guide%20through%20the%20wilds%20of%20strategic%20management.%20Pearson%20UK.&f=false)

Morgan, K. R. (2020). *Aligning SMART with Organizational Goals* (Doctoral dissertation, Northcentral University). Διαθέσιμο στο: <https://www.proquest.com/openview/90a079711a57885cf6c851c61be17ae1/1?pq-origsite=gscholar&cbl=51922&diss=y>

Nascimento, L. D. S., Reichert, F. M., Janissek-Muniz, R., & Zawislak, P. A. (2021). Dynamic interactions among knowledge management, strategic foresight and emerging technologies. *Journal of Knowledge Management*, 25(2), 275-297. <https://doi.org/10.1108/JKM-01-2020-0044>

Oleksandra, K., Oksana, S., & Yevheniia, H. (2019). Use of the smart goals as one of effective approach for the corporate strategic planning. In *Colloquium-journal* (No. 2-5 (26), pp. 68-70). Голопристанський міськрайонний центр зайнятості. Διαθέσιμο στο: <https://cyberleninka.ru/article/n/use-of-the-smart-goals-as-one-of-effective-approach-for-the-corporate-strategic-planning>

Pan, W., Chen, L., & Zhan, W. (2019). PESTEL analysis of construction productivity enhancement strategies: A case study of three economies. *Journal of management in engineering*, 35(1), 05018013. [http://dx.doi.org/10.1061/\(ASCE\)ME.1943-5479.0000662](http://dx.doi.org/10.1061/(ASCE)ME.1943-5479.0000662)

Puyt, R. W., Lie, F. B., & Wilderom, C. P. (2023). The origins of SWOT analysis. *Long range planning*, 56(3), 102304. <http://dx.doi.org/10.1016/j.lrp.2023.102304>

Rau, P. R., & Yu, T. (2024). A survey on ESG: investors, institutions and firms. *China Finance Review International*, 14(1), 3-33. <http://dx.doi.org/10.1108/CFRI-12-2022-0260>

Rêgo, B. S., Jayantilal, S., Ferreira, J. J., & Carayannis, E. G. (2022). Digital transformation and strategic management: A systematic review of the literature. *Journal of the Knowledge Economy*, 13(4), 3195-3222. <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs13132-021-00853-3>

Swaidi, A., & Jumaan, S. (2023). An Approach to Assess the Effectiveness of Smart Goals in Achieving Sustainable Business Development. *NILES journal for Geriatric and Gerontology*, 6(1), 344-352. <http://dx.doi.org/10.21608/niles.2023.265468>

Teoli, D., Sanvictores, T., & An, J. (2019). SWOT analysis. PMID: 30725987
Bookshelf ID: NBK537302

Wang, W., Hoang, D. T., Hu, P., Xiong, Z., Niyato, D., Wang, P., ... & Kim, D. I. (2019). A survey on consensus mechanisms and mining strategy management in blockchain networks. *Ieee Access*, 7, 22328-22370.
<http://dx.doi.org/10.1109/ACCESS.2019.2896108>

Wenzel, M., Stanske, S., & Lieberman, M. B. (2020). Strategic responses to crisis. *Strategic Management Journal*, 41(7/18), 3161.
<http://dx.doi.org/10.1002/smj.3161>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ψηφιακός Μετασχηματισμός

2.1 Εισαγωγή στο Ψηφιακό Μετασχηματισμό

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί μία πολυδιάστατη και δυναμικά εξελισσόμενη διαδικασία που συνίσταται στη ριζική αναδιάρθρωση των επιχειρησιακών μοντέλων, διαδικασιών και πολιτισμικών προσεγγίσεων, μέσω της ενσωμάτωσης ψηφιακών τεχνολογιών σε όλα τα επίπεδα της οργάνωσης (Vial, 2021; Hanelt et al., 2021). Η έννοια ξεπερνά την απλή υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, στοχεύοντας σε έναν στρατηγικό προσανατολισμό που επηρεάζει θεμελιωδώς τη λειτουργία και τον τρόπο δημιουργίας αξίας στους οργανισμούς (Bresciani et al., 2021). Είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ συναφών όρων. Η ψηφιοποίηση (digitization) αναφέρεται στη μετατροπή αναλογικής πληροφορίας σε ψηφιακή μορφή, η ψηφιακή καινοτομία (digital innovation) αφορά τη δημιουργία νέων προϊόντων ή υπηρεσιών μέσω τεχνολογιών, ενώ ο ψηφιακός μετασχηματισμός (digital transformation) αφορά τη βαθιά και ολιστική μεταβολή των επιχειρησιακών λειτουργιών, υποστηριζόμενη από στρατηγική στόχευση και τεχνολογική ωριμότητα (Kim et al., 2021; Nadkarni & Prügl, 2021). Όπως επισημαίνουν οι Soto Setzke et al. (2023), η ψηφιακή στρατηγική δεν αφορά μόνο την τεχνολογία, αλλά την ενοποίηση των ψηφιακών πόρων με τις βασικές οργανωσιακές καινοτομίες και την ενίσχυση της οργανωσιακής ευελιξίας.

Η έννοια του ψηφιακού μετασχηματισμού έχει εξελιχθεί σημαντικά. Αρχικά σχετιζόταν κυρίως με την εισαγωγή Πληροφοριακών Συστημάτων και εργαλείων αυτοματοποίησης, σήμερα όμως θεωρείται κομβικό στοιχείο του στρατηγικού σχεδιασμού και της επιχειρησιακής ανθεκτικότητας. Ειδικά μετά την πανδημία COVID-19, παρατηρήθηκε επιτάχυνση της μετάβασης σε ψηφιακά περιβάλλοντα, με τις επιχειρήσεις να επενδύουν σε τεχνολογίες όπως το cloud computing, η τεχνητή νοημοσύνη και τα big data (Gurcan et al., 2023). Οι Halim et al. (2023) υπογραμμίζουν ότι η ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής στρατηγικής ψηφιακού μετασχηματισμού ενισχύει τις επιδόσεις των επιχειρήσεων, επιτρέποντάς τους να ανταποκριθούν με ευελιξία στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς. Η σημασία του ψηφιακού μετασχηματισμού είναι εμφανής τόσο στο επιχειρηματικό όσο και στο δημόσιο πεδίο. Στον ιδιωτικό τομέα, συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της

καινοτομίας και της εμπειρίας του πελάτη, ενώ στον δημόσιο τομέα οδηγεί σε αποτελεσματικότερες υπηρεσίες, διαφάνεια και ενδυνάμωση της σχέσης κράτους–πολίτη (Ortner et al., 2024; Li et al., 2023). Ο ψηφιακός μετασχηματισμός θεωρείται επίσης κρίσιμος παράγοντας για τη βιωσιμότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, την αναβάθμιση της αγοράς εργασίας και την ενσωμάτωση της ηθικής διάστασης στον σχεδιασμό ψηφιακών πολιτικών (Dou et al., 2023; Shittu et al., 2024).

2.2 Βασικά χαρακτηριστικά και διαστάσεις του Ψηφιακού Μετασχηματισμού

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός (digital transformation) δεν αποτελεί απλώς τεχνολογική αναβάθμιση, αλλά μια βαθιά πολυδιάστατη διαδικασία που αγγίζει την τεχνολογία, την οργάνωση και την κουλτούρα ενός οργανισμού. Σύμφωνα με τον Vial (2021), ο ψηφιακός μετασχηματισμός μπορεί να οριστεί ως ένας δυναμικός συνδυασμός αλλαγών που αποσκοπεί στη δημιουργία αξίας μέσω της στρατηγικής χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών, μετασχηματίζοντας τα επιχειρησιακά μοντέλα, τις εσωτερικές διαδικασίες και τις διαδράσεις με τους πελάτες. Μια βασική διάσταση του ψηφιακού μετασχηματισμού είναι η τεχνολογική, που περιλαμβάνει την υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών όπως το cloud computing, η τεχνητή νοημοσύνη και το Internet of Things (IoT). Όπως σημειώνουν οι Kim et al. (2021), η τεχνολογία λειτουργεί ως μοχλός για την ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών και την αυτοματοποίηση διαδικασιών. Η οργανωσιακή διάσταση, από την άλλη πλευρά, αφορά την αναδιάρθρωση της διοικητικής δομής και των ρόλων, ενισχύοντας τη διαλειτουργικότητα, την ευελιξία και την ταχεία λήψη αποφάσεων (Bresciani et al., 2021; McCarthy et al., 2022). Εξίσου κρίσιμη είναι και η πολιτισμική διάσταση, η οποία σχετίζεται με τη μεταστροφή της νοοτροπίας των εργαζομένων και την ενίσχυση της κουλτούρας καινοτομίας και συνεργασίας (Porfírio et al., 2021; Muduli & Choudhury, 2025).

Η ψηφιοποίηση προϊόντων και υπηρεσιών αποτελεί έναν από τους κεντρικούς άξονες του μετασχηματισμού, καθώς επιτρέπει τη δημιουργία νέων μορφών αξίας για τον πελάτη. Η στροφή προς «υπηρεσιοποιημένα» προϊόντα (product-service systems) και η ενσωμάτωση δεδομένων στην παρεχόμενη εμπειρία είναι βασικά χαρακτηριστικά της εποχής της ψηφιακής οικονομίας (Soto Setzke et al., 2023). Η στρατηγική αυτή ενισχύει την ευελιξία, την εξατομίκευση και τη συνεχή παρακολούθηση της απόδοσης, βελτιώνοντας την απόκριση στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των καταναλωτών (Tsou & Chen, 2023). Ένα άλλο κρίσιμο στοιχείο είναι η επανασχεδίαση των επιχειρησιακών

διαδικασιών, η οποία δεν περιορίζεται σε τεχνικές βελτιώσεις, αλλά περιλαμβάνει την εκ νέου οριοθέτηση του τρόπου με τον οποίο δημιουργείται, διανέμεται και αξιοποιείται η αξία στον οργανισμό. Μέσω της ψηφιοποίησης των εσωτερικών ροών και της αυτοματοποίησης με τη χρήση RPA (Robotic Process Automation), επιτυγχάνεται αύξηση της αποδοτικότητας, μείωση του κόστους και ενίσχυση της διαφάνειας (Gurcan et al., 2023; Li et al., 2023). Τέλος, ο προσανατολισμός στον πελάτη και η βελτιστοποίηση της εμπειρίας χρήστη (customer journey) είναι πυλώνες κάθε στρατηγικής ψηφιακού μετασχηματισμού. Οι επιχειρήσεις επιδιώκουν όχι μόνο την ικανοποίηση, αλλά και την πρόβλεψη των αναγκών των πελατών, μέσω προηγμένων εργαλείων analytics και διαδραστικών πλατφορμών (Halim et al., 2023). Η εστίαση στη «φωνή του πελάτη» (voice of customer) οδηγεί σε ενίσχυση της εμπιστοσύνης, της αφοσίωσης και της ανταγωνιστικότητας στην αγορά (Kirmizi & Kocaoglu, 2024). Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, επομένως, δεν συνιστά μεμονωμένη παρέμβαση, αλλά μία ολιστική, συντονισμένη και συνεχώς εξελισσόμενη διαδικασία που επηρεάζει πολλαπλά επίπεδα του οργανισμού και διαμορφώνει νέες μορφές στρατηγικής, λειτουργίας και σχέσης με τον πελάτη.

2.3 Τεχνολογίες-κλειδιά που επιτρέπουν τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός βασίζεται σε ένα σύνολο τεχνολογιών-κλειδιών που επιτρέπουν την αναδιάρθρωση των επιχειρησιακών μοντέλων, την αυτοματοποίηση διαδικασιών και τη δημιουργία νέων μορφών αξίας. Η υιοθέτηση αυτών των τεχνολογιών δεν είναι απλώς τεχνική επιλογή, αλλά εντάσσεται σε ευρύτερες στρατηγικές μετασχηματισμού, οι οποίες στοχεύουν σε αυξημένη ανταγωνιστικότητα, καινοτομία και βιωσιμότητα (Bresciani et al., 2021; Soto Setzke et al., 2023). Η Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) και η Μηχανική Μάθηση (Machine Learning) αποτελούν τον πυρήνα της σύγχρονης ψηφιακής καινοτομίας, επιτρέποντας σε οργανισμούς να ενισχύσουν την προγνωστική τους ικανότητα και να αυτοματοποιήσουν σύνθετες διαδικασίες. Όπως αναφέρουν οι Gurcan et al. (2023), η AI χρησιμοποιείται ευρέως στη βελτιστοποίηση εφοδιαστικής αλυσίδας, στη διαχείριση πελατειακών σχέσεων και στην υποστήριξη αποφάσεων. Παράλληλα, η ανάπτυξη ηθικών πλαισίων για την εφαρμογή της AI κρίνεται κρίσιμη (Shittu et al., 2024; Saurabh et al., 2022).

Η ανάλυση Big Data και τα predictive analytics παρέχουν τη δυνατότητα επεξεργασίας τεράστιων όγκων δεδομένων σε πραγματικό χρόνο. Μέσω αυτής της

τεχνολογίας, οι επιχειρήσεις μπορούν να αντλούν διορατικότητα για τη συμπεριφορά πελατών, να βελτιστοποιούν στρατηγικές marketing και να εντοπίζουν λειτουργικά προβλήματα (Tsou & Chen, 2023). Η αξιοποίηση των δεδομένων συνδέεται με τη βελτίωση των επιδόσεων (Halim et al., 2023) και με την αναβάθμιση της οργανωσιακής καινοτομίας (Muduli & Choudhury, 2025). Το υπολογιστικό νέφος (Cloud Computing) αποτελεί θεμέλιο για την ευελιξία και την κλιμάκωση των ψηφιακών υποδομών. Η υιοθέτηση cloud τεχνολογιών επιτρέπει την αποθήκευση, πρόσβαση και επεξεργασία δεδομένων από οπουδήποτε, ενισχύοντας την αποδοτικότητα και μειώνοντας το κόστος. Επιπλέον, διευκολύνει την ενσωμάτωση άλλων τεχνολογιών, όπως η AI και το IoT (Kim et al., 2021; Li et al., 2023).

Το Διαδίκτυο των Πραγμάτων (IoT) προσφέρει τη δυνατότητα σύνδεσης φυσικών αντικειμένων με το Διαδίκτυο, δημιουργώντας ένα δίκτυο αισθητήρων και δεδομένων. Η χρήση IoT είναι κρίσιμη στη βιομηχανία 4.0, στη διαχείριση ενέργειας, και στην παρακολούθηση παραγωγικών διαδικασιών (Ceirek et al., 2021). Η συνδυαστική αξιοποίηση IoT και analytics δημιουργεί δυναμικές δυνατότητες αξιοποίησης των δεδομένων πεδίου. Η τεχνολογία blockchain, σε συνδυασμό με λύσεις όπως η ρομποτική αυτοματοποίηση διεργασιών (RPA) και το edge computing, επιτρέπει τη διαφανή, αποκεντρωμένη και ασφαλή διαχείριση συναλλαγών και διαδικασιών. Το blockchain αποκτά αυξημένη σημασία σε τομείς όπως η εφοδιαστική, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και η διαχείριση προσωπικών δεδομένων, ιδίως υπό το καθεστώς κανονισμών όπως ο GDPR (Liyanarachchi et al., 2024; Ullagaddi, 2024). Τέλος, η ενοποίηση και αυτοματοποίηση υποδομών, μέσω αρχιτεκτονικών όπως τα ERP και οι πλατφόρμες ενδοεπιχειρησιακής συνεργασίας, επιτρέπουν την απρόσκοπτη διαλειτουργικότητα των επιμέρους τεχνολογικών στοιχείων. Η πλήρης αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων του ψηφιακού μετασχηματισμού εξαρτάται από τον βαθμό ωριμότητας των ψηφιακών δυνατοτήτων (Kirmizi & Kocaoglu, 2024; Gökalp & Martinez, 2022). Η υιοθέτηση αυτών των τεχνολογιών δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά εργαλείο επίτευξης στρατηγικών στόχων. Η αποτελεσματική αξιοποίησή τους προϋποθέτει ηγεσία, οργανωσιακή κουλτούρα και κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό (Porfírio et al., 2021; McCarthy et al., 2022).

2.4 Ψηφιακός Μετασχηματισμός και Ανταγωνιστικό Πλεονέκτημα

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός δεν αποτελεί απλώς τεχνολογική αναβάθμιση, αλλά μια θεμελιώδη στρατηγική αλλαγή που επιτρέπει στις επιχειρήσεις να αποκτήσουν και να διατηρήσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό περιβάλλον. Στον πυρήνα αυτής της δυναμικής βρίσκεται η μετάβαση προς ψηφιακά επιχειρηματικά μοντέλα, τα οποία αναδομούν τις παραδοσιακές μορφές αξίας και δημιουργούν νέα κανάλια διάδρασης με πελάτες, εταίρους και αγορές (Bresciani et al., 2021; Vaska et al., 2021). Το ψηφιακό επιχειρηματικό μοντέλο επιτρέπει την ενσωμάτωση τεχνολογιών όπως τα Big Data, η τεχνητή νοημοσύνη και το cloud computing, ώστε να επιτευχθεί ευελιξία, ταχύτητα και προσαρμοστικότητα. Η ευρεία χρήση δεδομένων σε πραγματικό χρόνο οδηγεί σε επιχειρησιακή ευφυΐα και συμβάλλει στην ταχύτερη λήψη αποφάσεων και στην προσαρμογή στις συνθήκες της αγοράς (Tsou & Chen, 2023). Παράλληλα, σύμφωνα με τον Halim et al. (2023), η εφαρμογή μιας συνεκτικής ψηφιακής στρατηγικής συνδέεται με αυξημένη οργανωσιακή απόδοση και βιώσιμη καινοτομία.

Ένα κρίσιμο πλεονέκτημα που προσφέρει ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι η επιτάχυνση της καινοτομίας. Μέσα από ευέλικτες μεθοδολογίες (agile), τη συνεχή δοκιμή και επανατροφοδότηση από πελάτες και τη χρήση έξυπνων εργαλείων, οι οργανισμοί μπορούν να καινοτομούν ταχύτερα από τον ανταγωνισμό (Soto Setzke et al., 2023). Επίσης, η αυτοματοποίηση διαδικασιών και η αξιοποίηση τεχνολογικών πλατφορμών μειώνουν το λειτουργικό κόστος, βελτιώνοντας τα περιθώρια κέρδους (Dou et al., 2023). Η προσωποποίηση προϊόντων και υπηρεσιών αποτελεί άλλο ένα σημείο υπεροχής. Οι σύγχρονες ψηφιακές πλατφόρμες επιτρέπουν τη συλλογή και ανάλυση μεγάλου όγκου δεδομένων σχετικά με τη συμπεριφορά των καταναλωτών, οδηγώντας σε εξατομικευμένες προσφορές που αυξάνουν την ικανοποίηση και την πιστότητα των πελατών (Li et al., 2023). Η εμπειρία χρήστη γίνεται έτσι στρατηγικός μοχλός διαφοροποίησης. Επιπλέον, ο ψηφιακός μετασχηματισμός μπορεί να οδηγήσει σε δημιουργία νέων αγορών, μέσω της στρατηγικής "blue ocean", δηλαδή την είσοδο σε ανεκμετάλλετους χώρους αγοράς όπου ο ανταγωνισμός είναι αμελητέος (Kim et al., 2021). Επιχειρήσεις που ενσωματώνουν νέες τεχνολογίες δημιουργούν καινοτόμα προϊόντα ή υπηρεσίες που απαντούν σε ανεκπλήρωτες ανάγκες, καθορίζοντας νέους κανόνες παιχνιδιού.

Η θεωρία του Michael Porter προσφέρει ένα χρήσιμο πλαίσιο κατανόησης της σχέσης ψηφιακού μετασχηματισμού και ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Μέσω της αλυσίδας αξίας (value chain), ο μετασχηματισμός επιδρά σε κάθε κρίκο, από την παραγωγή έως την εξυπηρέτηση πελατών, αυξάνοντας την αποδοτικότητα και την αξία που λαμβάνει ο τελικός χρήστης (Vial, 2021). Παράλληλα, μέσω του πλαισίου των πέντε δυνάμεων (five forces), διαφαίνεται πώς ο ψηφιακός μετασχηματισμός μειώνει την απειλή εισόδου νέων ανταγωνιστών, ενισχύει τη διαπραγματευτική ισχύ των επιχειρήσεων και περιορίζει την εξάρτηση από προμηθευτές και αγοραστές (Hanelt et al., 2021).

2.5 Ψηφιακές Στρατηγικές και Οργανωσιακή Μετάβαση

Η έννοια της ψηφιακής στρατηγικής αναφέρεται σε ένα συνεκτικό και μακροπρόθεσμο σχέδιο που ενσωματώνει τις ψηφιακές τεχνολογίες, τις οργανωσιακές πρακτικές και τον στρατηγικό σχεδιασμό για τη δημιουργία αξίας και την προσαρμογή στις προκλήσεις του ψηφιακού περιβάλλοντος (Bresciani et al., 2021; Soto Setzke et al., 2023). Η ψηφιακή στρατηγική δεν περιορίζεται στην τεχνολογική αναβάθμιση αλλά επεκτείνεται στον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις επαναπροσδιορίζουν τις δομές τους, τα επιχειρηματικά τους μοντέλα και τη σχέση τους με τους πελάτες. Ένα από τα βασικά εργαλεία που αξιοποιούνται για τη χαρτογράφηση της οργανωσιακής αλλαγής είναι το μοντέλο McKinsey 7S, το οποίο εξετάζει την ευθυγράμμιση μεταξύ στρατηγικής, δομών, συστημάτων, αξιών, δεξιοτήτων, στυλ διοίκησης και ανθρώπινου δυναμικού (Odeh, 2021; Pospisil & Zavodna, 2022). Παράλληλα, ευρεία χρήση έχουν τα μοντέλα ψηφιακής ωριμότητας, τα οποία επιτρέπουν την αξιολόγηση της προόδου ενός οργανισμού στον ψηφιακό μετασχηματισμό του, με χαρακτηριστικά που αφορούν την τεχνολογία, τον πελάτη, την κουλτούρα και την ηγεσία (Gökalp & Martinez, 2022; Kirmizi & Kocaoglu, 2024).

Η επιτυχής υλοποίηση μιας ψηφιακής στρατηγικής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διοικητική ηγεσία. Οι οργανισμοί που αναδεικνύουν ηγετικά χαρακτηριστικά όπως όραμα, ψηφιακή νοημοσύνη και ανοιχτότητα στην καινοτομία, επιτυγχάνουν ταχύτερη και βαθύτερη ενσωμάτωση ψηφιακών εργαλείων (Porfirio et al., 2021; McCarthy et al., 2022). Η μετάβαση στην ψηφιακή εποχή απαιτεί, επίσης, αλλαγή κουλτούρας, η οποία συχνά συναντά αντίσταση. Όπως σημειώνουν οι Hanelt et al. (2021), οι οργανισμοί πρέπει να υιοθετήσουν μία κουλτούρα συνεχούς μάθησης, πειραματισμού και συνεργασίας. Η διοίκηση έργων στον ψηφιακό μετασχηματισμό συχνά βασίζεται σε ευέλικτες μεθοδολογίες (agile) που προάγουν την ταχύτητα, την

επανάληψη και τη συνεχή βελτίωση (Bellantuono et al., 2021; Gurcan et al., 2023). Η υιοθέτηση agile πρακτικών επιτρέπει στις επιχειρήσεις να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των πελατών και του τεχνολογικού περιβάλλοντος, μειώνοντας τα ρίσκα και ενισχύοντας την καινοτομία. Τέλος, κομβικός παράγοντας για τη βιώσιμη υλοποίηση μιας ψηφιακής στρατηγικής είναι η ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων στο ανθρώπινο δυναμικό. Όπως υπογραμμίζουν οι Muduli και Choudhury (2025), η οργανωσιακή ευελιξία και η συνεχής επιμόρφωση αποτελούν κρίσιμα στοιχεία για την ενίσχυση της ψηφιακής ετοιμότητας. Η επένδυση σε προγράμματα κατάρτισης, η καλλιέργεια διαλειτουργικών δεξιοτήτων και η υιοθέτηση ψηφιακής κουλτούρας είναι προϋποθέσεις για την επιτυχή μετάβαση στο ψηφιακό μέλλον.

2.6 Προκλήσεις και κίνδυνοι του Ψηφιακού Μετασχηματισμού

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία, η οποία αν και προσφέρει στρατηγικά πλεονεκτήματα, συνοδεύεται από σημαντικές προκλήσεις και κινδύνους. Οι οργανισμοί συχνά υποτιμούν τις πολυεπίπεδες επιπτώσεις του μετασχηματισμού, ιδίως όταν αυτός δεν αντιμετωπίζεται ολιστικά και στρατηγικά (Bresciani et al., 2021; Nadkarni & Prügl, 2021). Στο πλαίσιο αυτό, τέσσερις βασικοί τομείς αναδεικνύονται ως ιδιαίτερα κρίσιμοι, η οργανωσιακή αντίσταση, οι κίνδυνοι κυβερνοασφάλειας, οι ανισότητες στην τεχνολογική πρόσβαση και τα νομικά/ηθικά ζητήματα.

Η αντίσταση στην αλλαγή και η οργανωσιακή αδράνεια αποτελούν μια από τις πιο συχνές αιτίες αποτυχίας των προγραμμάτων ψηφιακού μετασχηματισμού (Soto Setzke et al., 2023). Οι εργαζόμενοι μπορεί να αισθάνονται αβεβαιότητα, απειλή ή φόβο απώλειας θέσεων εργασίας, ιδίως όταν ο μετασχηματισμός συνοδεύεται από αυτοματοποίηση ή ριζική αλλαγή ρόλων (Dou et al., 2023). Η έλλειψη κατάλληλων ηγετικών χαρακτηριστικών και κουλτούρας καινοτομίας μπορεί να ενισχύσει τη συντηρητική προσκόλληση στο status quo (McCarthy et al., 2022; Porfírio et al., 2021). Η ανάπτυξη «ψηφιακής ωριμότητας» απαιτεί ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού, ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων και δημιουργία κουλτούρας αποδοχής της αλλαγής (Muduli & Choudhury, 2025; Kurniya & Andriani, 2023). Οι κίνδυνοι κυβερνοασφάλειας και η διαχείριση δεδομένων αναδεικνύονται σε κορυφαία προτεραιότητα, καθώς ο ψηφιακός μετασχηματισμός συνεπάγεται αυξημένη εξάρτηση από ψηφιακά συστήματα, δίκτυα και υποδομές (Gurcan et al., 2023). Οι οργανισμοί καλούνται να διασφαλίσουν όχι μόνο την τεχνική προστασία των δεδομένων, αλλά και την κανονιστική συμμόρφωση με κανονισμούς όπως ο GDPR (Ullagaddi, 2024; Min et

al., 2025). Η αστοχία σε αυτά τα ζητήματα μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια εμπιστοσύνης πελατών, κυρώσεις και σοβαρές επιχειρησιακές διακοπές. Επιπλέον, η συνεχώς αυξανόμενη πολυπλοκότητα των συστημάτων δημιουργεί νέες επιφάνειες επίθεσης και απαιτεί εξειδικευμένες στρατηγικές κυβερνοανθεκτικότητας.

Η άνιση πρόσβαση στην τεχνολογία συνιστά έναν ακόμη κρίσιμο παράγοντα. Εταιρείες μικρού ή μεσαίου μεγέθους, ειδικά σε αναπτυσσόμενες αγορές, συχνά στερούνται των πόρων ή των δεξιοτήτων για να υλοποιήσουν στρατηγικά έργα ψηφιακού μετασχηματισμού (Li et al., 2023). Το λεγόμενο «ψηφιακό χάσμα» διευρύνει τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες και περιορίζει τη συμμετοχή ευρύτερων στρωμάτων στη νέα ψηφιακή οικονομία (Kim et al., 2021). Η ανισότητα δεν είναι μόνο γεωγραφική ή τεχνολογική, αλλά και οργανωσιακή. Η πρόσβαση σε εξειδικευμένη τεχνογνωσία και προηγμένες τεχνολογίες καθορίζει την ταχύτητα και την επιτυχία του ΨΜ (Kirmizi & Kocaoglu, 2024). Τέλος, τα νομικά και ηθικά ζητήματα αποτελούν διαρκώς αυξανόμενη πρόκληση. Οι τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης και ανάλυσης δεδομένων δημιουργούν ερωτήματα σχετικά με την ιδιωτικότητα, την ευθύνη και την ηθική χρήση των πληροφοριών (Shittu et al., 2024; Saurabh et al., 2022). Οι οργανισμοί οφείλουν να αναπτύξουν πολιτικές ψηφιακής ηθικής, ενσωματώνοντας αρχές διαφάνειας, δικαιοσύνης και υπευθυνότητας στη χρήση αλγορίθμων και αυτοματοποιημένων συστημάτων (Kuleto et al., 2023; Weber-Lewerenz, 2021). Η έννοια της «ψηφιακής εταιρικής υπευθυνότητας» (Corporate Digital Responsibility) αποκτά αυξανόμενη σημασία ως ρυθμιστικό και ηθικό πλαίσιο για τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

2.7 Παραδείγματα Επιτυχημένου Ψηφιακού Μετασχηματισμού

Ένα εμβληματικό παράδειγμα επιχειρησιακής επιτυχίας αποτελεί η Amazon.com, η οποία από ηλεκτρονικό βιβλιοπωλείο μετεξελίχθηκε σε κολοσσό ψηφιακών υποδομών, προσφέροντας υπηρεσίες όπως η Amazon Web Services (AWS), βασισμένες σε cloud τεχνολογίες. Μέσω της επένδυσης σε big data, predictive analytics και τεχνητή νοημοσύνη, η Amazon.com προσφέρει προσωποποιημένες εμπειρίες στους πελάτες και βελτιστοποιεί την εφοδιαστική της αλυσίδα (Kim, Choi & Lew, 2021). Ο μετασχηματισμός της ενίσχυσε τη λειτουργική αποδοτικότητα, αύξησε την πιστότητα πελατών και δημιούργησε νέα επιχειρηματικά μοντέλα (Bresciani et al., 2021). Αντίστοιχα, η Netflix μετέβη από εταιρεία ενοικίασης DVD σε πρωτοπόρο του streaming περιεχομένου, εκμεταλλευόμενη τεχνολογίες big data για να διαμορφώνει στρατηγικές παραγωγής και προώθησης περιεχομένου βάσει της χρήσης των

δεδομένων θέασης. Η ικανότητά της να ενσωματώνει analytics και τεχνητή νοημοσύνη στον σχεδιασμό προϊόντων αναδεικνύει τη σημασία του ψηφιακού μετασχηματισμού στην καινοτομία και στην πρόβλεψη συμπεριφορών (Gurcan et al., 2023; Nadkarni & Prügl, 2021).

Στον βιομηχανικό τομέα, η Siemens αξιοποίησε ψηφιακές πλατφόρμες όπως το MindSphere (IoT operating system) για να επιτρέψει σε βιομηχανικούς πελάτες τη συλλογή, ανάλυση και αξιοποίηση δεδομένων σε πραγματικό χρόνο. Μέσω αυτού του μετασχηματισμού, πέτυχε αύξηση στην αποτελεσματικότητα παραγωγής, μείωση κόστους και ενίσχυση των υπηρεσιών μετά την πώληση (Li et al., 2023; Dou et al., 2023). Στον χρηματοοικονομικό τομέα, η DBS Bank στη Σιγκαπούρη θεωρείται από τις πλέον καινοτόμες τράπεζες παγκοσμίως. Μέσα από μια συνδυαστική στρατηγική ψηφιακού μετασχηματισμού που περιλάμβανε agile μεθοδολογίες, cloud υποδομές και ψηφιακή κουλτούρα, η τράπεζα βελτίωσε την εμπειρία πελάτη, αύξησε την εσωτερική αποδοτικότητα και ενίσχυσε την προσαρμοστικότητα της σε ένα δυναμικό περιβάλλον (Porfírio et al., 2021; McCarthy et al., 2022).

Αξιοσημείωτο παράδειγμα στον δημόσιο τομέα αποτελεί το Gov.gr, η ελληνική ψηφιακή πύλη του Δημοσίου. Ενοποίησε εκατοντάδες υπηρεσίες και ψηφιακά πιστοποιητικά, συμβάλλοντας στη μείωση της γραφειοκρατίας, στην αύξηση της διαφάνειας και στη βελτίωση της εξυπηρέτησης πολιτών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της πανδημίας. Ο επιτυχής αυτός μετασχηματισμός ανέδειξε τη σημασία του συνδυασμού τεχνολογικής υποδομής, πολιτικής βούλησης και θεσμικής υποστήριξης (Ortner et al., 2024; Kurniya & Andriani, 2023). Τα παραπάνω παραδείγματα καταδεικνύουν πως ο ψηφιακός μετασχηματισμός δεν είναι μια απλή τεχνολογική αναβάθμιση, αλλά μια στρατηγική διαδικασία με άμεσο αντίκτυπο στις επιχειρησιακές επιδόσεις, στην ικανοποίηση των πελατών και στην εσωτερική ευελιξία των οργανισμών (Halim et al., 2023; Vial, 2021). Η υιοθέτησή του, ωστόσο, προϋποθέτει ηγεσία με όραμα, οργανωσιακή ετοιμότητα και διαρκή μάθηση.

2.8 Αναδυόμενες Τάσεις και το Μέλλον του Ψηφιακού Μετασχηματισμού

Σε ένα περιβάλλον που μεταβάλλεται ραγδαία από την πρόοδο της τεχνολογίας, η ολοκληρωμένη ψηφιακή εμπειρία (end-to-end digitalization) αναδεικνύεται ως βασικός μοχλός για την επιτυχή μετάβαση των επιχειρήσεων στο νέο ψηφιακό τοπίο. Η πλήρης ψηφιοποίηση όλων των λειτουργιών, από την εσωτερική διοίκηση μέχρι την εμπειρία του πελάτη, επιτρέπει τη δημιουργία ευέλικτων, διασυνδεδεμένων και αποδοτικών συστημάτων (Soto Setzke et al., 2023). Η στρατηγική αυτή μεταβάλλει όχι μόνο τα επιχειρησιακά μοντέλα, αλλά και τον τρόπο που οι οργανισμοί αντιλαμβάνονται την καινοτομία και την αξία, οδηγώντας σε συνεχή επαναπροσδιορισμό της σχέσης με τους πελάτες και τα ενδιαφερόμενα μέρη (Tsou & Chen, 2023; Halim et al., 2023).

Παράλληλα, η νέα ψηφιακή εποχή φέρνει στο προσκήνιο την ανάγκη για ανθρωποκεντρική τεχνολογία και την ενσωμάτωση αξιών βιωσιμότητας στον ψηφιακό μετασχηματισμό. Όπως επισημαίνουν οι Bresciani et al. (2021), η τεχνολογία δεν πρέπει να λειτουργεί ως αυθύπαρκτος στόχος, αλλά ως εργαλείο για την ενίσχυση της ανθρώπινης εμπειρίας, της συμμετοχικότητας και της ευημερίας. Η χρήση «ηθικά προσανατολισμένης τεχνολογίας» (ethical AI, responsible data) αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο ως κρίσιμος παράγοντας αποδοχής, νομιμοποίησης και ανταγωνιστικής διαφοροποίησης (Shittu et al., 2024; Saurabh et al., 2022). Η βιωσιμότητα δεν αφορά μόνο το περιβαλλοντικό αποτύπωμα, αλλά και την κοινωνική ισότητα, την προσβασιμότητα και τη διαφάνεια στη χρήση των ψηφιακών πόρων (Weber-Lewerenz, 2021).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος της τεχνητής νοημοσύνης γενικής χρήσης (AGI) αποκτά στρατηγική σημασία. Η AGI, σε αντίθεση με τις ειδικές εφαρμογές AI, στοχεύει στην ανάπτυξη νοητικών συστημάτων που μπορούν να επιτελέσουν κάθε διανοητική λειτουργία ενός ανθρώπου. Παρότι ακόμη βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο, οι επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις οδηγούν στην αυξανόμενη ενσωμάτωσή της στις επιχειρηματικές στρατηγικές, ιδιαίτερα για εργασίες που απαιτούν προσαρμοστικότητα, μάθηση και αυτόνομη λήψη αποφάσεων (Kim et al., 2021; Kirmizi & Kocaoglu, 2024). Η AGI θα μετασχηματίσει κρίσιμους τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση, η λήψη αποφάσεων σε πραγματικό χρόνο και η εξατομικευμένη εξυπηρέτηση πελατών, ενώ παράλληλα εγείρει σημαντικά ζητήματα δεοντολογίας, ασφάλειας και ελέγχου (Kuleto et al., 2023; Shittu et al., 2024). Οι προβλέψεις για τα

επόμενα 5-10 χρόνια καταδεικνύουν ότι η ψηφιακή ωριμότητα των οργανισμών θα εξαρτηθεί όχι μόνο από την τεχνολογική τους επάρκεια, αλλά και από την ικανότητά τους να ενσωματώνουν δυναμικά μοντέλα καινοτομίας, να προσαρμόζονται στις αλλαγές του περιβάλλοντος και να επιδεικνύουν ηγεσία με όραμα (Nadkarni & Prügl, 2021; Ortner et al., 2024). Η μελλοντική κατεύθυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού θα κινηθεί προς την ενίσχυση της διαλειτουργικότητας, της ηθικής τεχνολογίας, της αξιοποίησης προηγμένων υποδομών (όπως blockchain, IoT, AGI) και της διαρκούς ενδυνάμωσης του ανθρώπινου δυναμικού με δεξιότητες του μέλλοντος (Muduli & Choudhury, 2025; Zaoui & Souissi, 2021). Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, επομένως, δεν αποτελεί μία γραμμική ή τεχνοκεντρική διαδικασία, αλλά ένα σύνθετο πεδίο που απαιτεί ολιστική στρατηγική, διορατικότητα και κοινωνική υπευθυνότητα.

Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 2

- Bellantuono, N., Nuzzi, A., Pontrandolfo, P., & Scozzi, B. (2021). Digital transformation models for the I4. 0 transition: Lessons from the change management literature. *Sustainability*, 13(23), 12941. <https://doi.org/10.3390/su132312941>
- Bresciani, S., Ferraris, A., Romano, M., & Santoro, G. (2021). Building a digital transformation strategy. In *Digital transformation management for agile organizations: A compass to sail the digital world* (pp. 5-27). Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/978-1-80043-171-320211002>
- Ceipek, R., Hautz, J., De Massis, A., Matzler, K., & Ardito, L. (2021). Digital transformation through exploratory and exploitative internet of things innovations: The impact of family management and technological diversification. *Journal of Product Innovation Management*, 38(1), 142-165. <https://doi.org/10.1111/jpim.12551>
- Dou, B., Guo, S., Chang, X., & Wang, Y. (2023). Corporate digital transformation and labor structure upgrading. *International Review of Financial Analysis*, 90, 102904. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2023.102904>
- Gökalp, E., & Martinez, V. (2022). Digital transformation maturity assessment: development of the digital transformation capability maturity model. *International Journal of Production Research*, 60(20), 6282-6302. <http://dx.doi.org/10.1080/00207543.2021.1991020>
- Gurcan, F., Boztas, G. D., Dalveren, G. G. M., & Derawi, M. (2023). Digital transformation strategies, practices, and trends: a large-scale retrospective study based on machine learning. *Sustainability*, 15(9), 7496. <http://dx.doi.org/10.3390/su15097496>
- Halim, H., Kesuma, T. M., & Siregar, M. R. (2023). Digital transformation strategy to optimize company performance. *Jurnal Manajemen Bisnis, Akuntansi Dan Keuangan*, 2(2), 189-200. <http://dx.doi.org/10.55927/jambak.v2i2.7022>
- Hanelt, A., Bohnsack, R., Marz, D., & Antunes Marante, C. (2021). A systematic review of the literature on digital transformation: Insights and implications for strategy and organizational change. *Journal of management studies*, 58(5), 1159-1197. <http://dx.doi.org/10.1111/joms.12639>
- Kim, S., Choi, B., & Lew, Y. K. (2021). Where is the age of digitalization heading? The meaning, characteristics, and implications of contemporary digital transformation. *Sustainability*, 13(16), 8909. <https://doi.org/10.3390/su13168909>
- Kirmizi, M., & Kocaoglu, B. (2024). Design features of digital transformation maturity models: A systematic literature analysis and future research directions. *Journal of Modelling in Management*, 19(2), 313-341. <http://dx.doi.org/10.1108/JM2-11-2022-0271>
- Kuleto, V., Stojaković, D., Plojović, Š., & Mihoreanu, L. (2023). Digital Transformation and Ethics: Navigating the Challenges and Opportunities in the Digital Age. In *BOOK OF ABSTRACTS* (p. 14). Διαθέσιμο στο: https://www.institut.edu.rs/wp-content/uploads/2023/05/Book-of-Abstracts_LINK_IT-EdTech23.docx.pdf#page=14

- Kurniya, M. A., & Andriani, M. (2023). Organizational framework development: Formulating strategy to increase digital maturity. *Al Qalam: Jurnal Ilmiah Keagamaan dan Kemasyarakatan*, 17(2), 1296-1312. Διαθέσιμο στο: <https://jurnal.stiq-amuntai.ac.id/index.php/al-qalam/article/view/2011>
- Liyanaarachchi, G., Viglia, G., & Kurtaliqi, F. (2024). Addressing challenges of digital transformation with modified blockchain. *Technological Forecasting and Social Change*, 201, 123254. <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2024.123254>
- McCarthy, P., Sammon, D., & Alhassan, I. (2022). Digital transformation leadership characteristics: A literature analysis. *Journal of Decision Systems*, 32(1), 79-109. <http://dx.doi.org/10.1080/12460125.2021.1908934>
- Min, J., Lee, K. Y., & Lee, J. (2025). Privacy in the Era of Digital Transformation: Legal, Technological, and Managerial Approach for Data Protection and Secure Utilization. *Knowledge Management Research*, 26(2), 1-21. <https://doi.org/10.15813/kmr.2025.26.2.001>
- Muduli, A., & Choudhury, A. (2025). Exploring the role of workforce agility on digital transformation: a systematic literature review. *Benchmarking: An International Journal*, 32(2), 492-512. <http://dx.doi.org/10.1108/BIJ-02-2023-0108>
- Nadkarni, S., & Prügl, R. (2021). Digital transformation: a review, synthesis and opportunities for future research. *Management review quarterly*, 71(2), 233-341. <http://dx.doi.org/10.1007/s11301-020-00185-7>
- Odeh, G. (2021). Implementing Mckinsey 7S model of organizational diagnosis and planned change, best Western Italy case analysis. *Journal of International Business and Management*, 11(4), 01-08. <http://dx.doi.org/10.37227/JIBM-2021-09-1438>
- Ortner, T., Hautz, J., Stadler, C., & Matzler, K. (2024). Open strategy and digital transformation: A framework and future research agenda. *International Journal of Management Reviews*. <https://doi.org/10.1111/ijmr.12379>
- Porfirio, J. A., Carrilho, T., Felício, J. A., & Jardim, J. (2021). Leadership characteristics and digital transformation. *Journal of Business Research*, 124, 610-619. DOI: 10.1016/j.jbusres.2020.10.058
- Saurabh, K., Arora, R., Rani, N., Mishra, D., & Ramkumar, M. (2022). AI led ethical digital transformation: Framework, research and managerial implications. *Journal of Information, Communication and Ethics in Society*, 20(2), 229-256. <http://dx.doi.org/10.1108/JICES-02-2021-0020>
- Shittu, R. A., Ahmadu, J., Famoti, O., Nzeako, G., Ezechi, O. N., Igwe, A. N., ... & Akokodaripon, D. (2024). Ethics in technology: Developing ethical guidelines for AI and digital transformation in Nigeria. *International Journal of Multidisciplinary Research and Growth Evaluation*, 6(1), 1260-71. <http://dx.doi.org/10.54660/IJMRGE.2021.2.1-401-412>
- Soto Setzke, D., Riasanow, T., Böhm, M., & Krcmar, H. (2023). Pathways to digital service innovation: The role of digital transformation strategies in established organizations. *Information Systems Frontiers*, 25(3), 1017-1037. <https://doi.org/10.1007/s10796-021-10112-0>
- Tsou, H. T., & Chen, J. S. (2023). How does digital technology usage benefit firm performance? Digital transformation strategy and organisational innovation as

mediators. *Technology Analysis & Strategic Management*, 35(9), 1114-1127.
<http://dx.doi.org/10.1080/09537325.2021.1991575>

Ullagaddi, P. (2024). GDPR: Reshaping the landscape of digital transformation and business strategy. *International journal of business marketing and management*, 9(2), 29-35. <https://ijbmm.com/paper/Mar2024/8340436609.pdf>

Vaska, S., Massaro, M., Bagarotto, E. M., & Dal Mas, F. (2021). The digital transformation of business model innovation: A structured literature review. *Frontiers in Psychology*, 11, 539363. <http://dx.doi.org/10.3389/fpsyg.2020.539363>

Vial, G. (2021). Understanding digital transformation: A review and a research agenda. *Managing digital transformation*, 13-66.
<https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003>

Weber-Lewerenz, B. (2021). Corporate digital responsibility (CDR) in construction engineering—ethical guidelines for the application of digital transformation and artificial intelligence (AI) in user practice. *SN Applied Sciences*, 3(10), 801.
<https://doi.org/10.1007/s42452-021-04776-1>

Zaoui, F., & Souissi, N. (2021, June). A framework for a strategic digital transformation. In *2020 6th IEEE Congress on Information Science and Technology (CiSt)* (pp. 502-508). IEEE. <http://dx.doi.org/10.1109/CiSt49399.2021.9357314>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Θεωρητικό Πλαίσιο: Έξυπνα Δίκτυα και Τεχνητή Νοημοσύνη στις Τηλεπικοινωνίες

3.1. Έξυπνα δίκτυα και Τεχνολογία 5G

Η εξέλιξη των κινητών δικτύων από την 1^η έως την 5^η γενιά (1G–5G) αντικατοπτρίζει τη ραγδαία πρόοδο της τεχνολογίας επικοινωνιών, μετασχηματίζοντας τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι συνδέονται και αλληλοεπιδρούν. Η 1G, που εισήχθη το 1979 στην Ιαπωνία, παρείχε αναλογική φωνητική επικοινωνία με περιορισμένη ποιότητα και ασφάλεια (CENGN, 2020). Η 2G, που εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990, εισήγαγε την ψηφιακή μετάδοση, επιτρέποντας υπηρεσίες όπως SMS και MMS (Thales, 2023). Η 3G, που κυκλοφόρησε στις αρχές της δεκαετίας του 2000, επέτρεψε την πρόσβαση στο Διαδίκτυο μέσω κινητών συσκευών, ενώ η 4G, που παρουσιάστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 2000, προσέφερε υψηλότερες ταχύτητες και χαμηλότερη καθυστέρηση, υποστηρίζοντας εφαρμογές όπως το streaming βίντεο και οι βιντεοκλήσεις (ViserMark, 2023).

Η 5G, η πιο πρόσφατη γενιά, φέρνει επανάσταση με ταχύτητες έως 20 Gbps, καθυστέρηση μόλις 1ms και δυνατότητα σύνδεσης για εκατομμύρια συσκευές ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο (Cisco, 2025). Η αρχιτεκτονική της 5G βασίζεται σε μια ευέλικτη και εικονικοποιημένη υποδομή, με βασικά στοιχεία όπως το Δίκτυο Ραδιοπρόσβασης (RAN) και τον Πυρήνα Δικτύου (Core Network). Το RAN περιλαμβάνει τεχνολογίες όπως το Massive MIMO και τα μικροκυβελικά δίκτυα για βελτιωμένη κάλυψη και χωρητικότητα, ενώ ο Πυρήνας Δικτύου υποστηρίζει λειτουργίες όπως η εικονικοποίηση δικτυακών λειτουργιών (NFV) και η υποστήριξη για εφαρμογές αιχμής μέσω του Multi-access Edge Computing (MEC) (VIAVI Solutions, 2025). Η 5G χρησιμοποιεί τρεις βασικές ζώνες συχνοτήτων, χαμηλή (κάτω από 2 GHz) για ευρεία κάλυψη, μεσαία (2–6 GHz) για ισορροπία μεταξύ κάλυψης και ταχύτητας, και υψηλή (24–100 GHz, γνωστή ως mmWave) για εξαιρετικά υψηλές ταχύτητες σε πυκνοκατοικημένες περιοχές (Digi International, 2025). Η χρήση αυτών των συχνοτήτων επιτρέπει την ευελιξία στην ανάπτυξη και την προσαρμογή των δικτύων ανάλογα με τις ανάγκες των χρηστών και των εφαρμογών.

Η αρχιτεκτονική της 5G υποστηρίζει επίσης την έννοια του Network Slicing, επιτρέποντας τη δημιουργία πολλαπλών εικονικών δικτύων πάνω από την ίδια φυσική υποδομή, καθένα προσαρμοσμένο σε συγκεκριμένες απαιτήσεις υπηρεσιών, όπως η αυτόνομη οδήγηση ή οι εφαρμογές υγειονομικής περίθαλψης (Calsoft, 2024). Αυτή η προσέγγιση ενισχύει την ευελιξία και την αποδοτικότητα των δικτύων, καθιστώντας τα ικανά να ανταποκριθούν στις ποικίλες ανάγκες των σύγχρονων εφαρμογών. Η μετάβαση από την 1G στην 5G αντικατοπτρίζει μια συνεχή προσπάθεια για ταχύτερη, πιο αξιόπιστη και ευέλικτη κινητή επικοινωνία, ανοίγοντας τον δρόμο για καινοτομίες όπως το Διαδίκτυο των Πραγμάτων (IoT), η τεχνητή νοημοσύνη και οι έξυπνες πόλεις.

Η έννοια των «έξυπνων δικτύων» (smart networks) αναφέρεται σε τηλεπικοινωνιακές υποδομές που αξιοποιούν προηγμένες τεχνολογίες, όπως η Τεχνητή Νοημοσύνη (AI), για τη βελτιστοποίηση της επίδοσης, της ευελιξίας και της αυτονομίας τους. Στο πλαίσιο των δικτύων 5G, τα έξυπνα δίκτυα επιτρέπουν τη δυναμική διαχείριση των πόρων, την προσαρμογή σε πραγματικό χρόνο και την υποστήριξη ποικίλων εφαρμογών με διαφορετικές απαιτήσεις. Η AI διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη λειτουργία των έξυπνων δικτύων, επιτρέποντας την ανάλυση μεγάλων όγκων δεδομένων για την πρόβλεψη προβλημάτων, την αυτοματοποίηση της διανομής της κυκλοφορίας και την προσαρμογή των παραμέτρων του δικτύου σε πραγματικό χρόνο (Boingo, 2024). Αυτό οδηγεί σε βελτιωμένη απόδοση και αξιοπιστία του δικτύου, καθώς και σε καλύτερη εμπειρία για τους χρήστες.

Επιπλέον, η AI συμβάλλει στην αποτελεσματική κατανομή του φάσματος συχνοτήτων, επιτρέποντας στα δίκτυα να προσαρμόζονται δυναμικά στις απαιτήσεις της κυκλοφορίας και να αποφεύγουν παρεμβολές, ακόμη και σε απαιτητικά περιβάλλοντα (Telecom Review Asia, 2024). Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την υποστήριξη εφαρμογών όπως τα αυτόνομα οχήματα και οι έξυπνες πόλεις. Η ενσωμάτωση της AI στα δίκτυα 5G επιτρέπει επίσης την υλοποίηση προηγμένων λειτουργιών, όπως η αυτοθεραπεία του δικτύου και η δυναμική κατανομή των πόρων, καθιστώντας τα δίκτυα πιο ευέλικτα και αποδοτικά (Xenonstack, 2024). Αυτές οι δυνατότητες είναι κρίσιμες για την υποστήριξη της αυξανόμενης ζήτησης για συνδεσιμότητα υψηλής ταχύτητας και χαμηλής καθυστέρησης. Τα έξυπνα δίκτυα αποτελούν το μέλλον των τηλεπικοινωνιών, προσφέροντας βελτιωμένη επίδοση, ευελιξία και υποστήριξη για ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών. Η αξιοποίηση της AI σε συνδυασμό με τις δυνατότητες του 5G επιτρέπει την ανάπτυξη δικτύων που μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της σύγχρονης ψηφιακής εποχής.

Η τεχνολογία 5G αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα τεχνολογικά επιτεύγματα της τελευταίας δεκαετίας, φέρνοντας επανάσταση στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών. Τα δίκτυα πέμπτης γενιάς προσφέρουν πολλαπλά οφέλη, όπως εξαιρετικά υψηλές ταχύτητες μεταφοράς δεδομένων, πολύ χαμηλό χρόνο απόκρισης (latency) και δυνατότητα ταυτόχρονης διασύνδεσης μεγάλου αριθμού συσκευών. Αυτά τα χαρακτηριστικά τα καθιστούν θεμελιώδη για την ανάπτυξη σύγχρονων εφαρμογών όπως το Διαδίκτυο των Πραγμάτων (IoT), η επαυξημένη πραγματικότητα (AR), τα αυτόνομα οχήματα και τα έξυπνα δίκτυα ενέργειας (Kwon et al., 2020).

Ένα από τα πιο εντυπωσιακά χαρακτηριστικά του 5G είναι η ταχύτητα μετάδοσης δεδομένων, η οποία μπορεί να φτάσει θεωρητικά έως και τα 10 Gbps, υπερβαίνοντας κατά πολύ τις δυνατότητες των δικτύων 4G (Mumtaz et al., 2019). Αυτό σημαίνει ότι οι χρήστες μπορούν να απολαμβάνουν υπηρεσίες ροής βίντεο υψηλής ανάλυσης, cloud gaming και τηλεδιάσκεψη χωρίς καθυστερήσεις. Η χαμηλή καθυστέρηση, η οποία μπορεί να φτάσει μόλις το 1 χιλιοστό του δευτερολέπτου, είναι καθοριστικής σημασίας για κρίσιμες εφαρμογές όπως η απομακρυσμένη ιατρική ή η αυτόνομη οδήγηση, όπου κάθε χιλιοστό του δευτερολέπτου μετρά (Khalili et al., 2020).

Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα είναι η ικανότητα των 5G δικτύων να υποστηρίζουν ταυτόχρονα ένα τεράστιο πλήθος συνδεδεμένων συσκευών. Σύμφωνα με μελέτες, τα δίκτυα 5G μπορούν να εξυπηρετήσουν έως και 1.000.000 συσκευές ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, γεγονός που αποτελεί κλειδί για την υλοποίηση έξυπνων πόλεων και πλήρως αυτοματοποιημένων βιομηχανικών εγκαταστάσεων (Zhang et al., 2021).

Ωστόσο, η ανάπτυξη και υιοθέτηση των 5G δικτύων δεν έρχεται χωρίς προκλήσεις. Η ανάγκη για εκτενή κάλυψη απαιτεί την εγκατάσταση πυκνών δικτύων κεραιών, γεγονός που συνεπάγεται υψηλό κόστος επένδυσης και προσαρμογής στις τοπικές κοινωνίες. Επιπλέον, οι αυξημένες απαιτήσεις σε ενέργεια, η πολυπλοκότητα των υποδομών και η ανάγκη για συμβατότητα με τις ήδη υπάρχουσες τεχνολογίες δημιουργούν σημαντικά εμπόδια για τις εταιρείες τηλεπικοινωνιών (Nguyen et al., 2022). Με άλλα λόγια, τα 5G δίκτυα προσφέρουν μοναδικές δυνατότητες που μπορούν να μεταμορφώσουν πλήρως τον τρόπο που οι άνθρωποι επικοινωνούν, εργάζονται και ζουν. Η υψηλή ταχύτητα, η χαμηλή καθυστέρηση και η υποστήριξη μαζικών συνδέσεων αποτελούν θεμέλια για την εξέλιξη του ψηφιακού μετασχηματισμού. Παρόλα αυτά, η πλήρης υλοποίηση αυτών των πλεονεκτημάτων απαιτεί αντιμετώπιση

σοβαρών τεχνικών και οικονομικών προκλήσεων, που καθιστούν την ανάπτυξη των 5G δικτύων ένα περίπλοκο αλλά κρίσιμο εγχείρημα.

3.2. Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) στα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) αποτελεί καταλύτη για τη διαχείριση και βελτιστοποίηση των δικτύων 5G, προσφέροντας λύσεις σε προκλήσεις όπως η προληπτική συντήρηση, η βελτιστοποίηση της κυκλοφορίας και η ανίχνευση ανωμαλιών. Οι βασικές τεχνολογίες AI, όπως η μηχανική μάθηση (Machine Learning - ML) και η βαθιά μάθηση (Deep Learning - DL), επιτρέπουν την ανάλυση μεγάλων ποσοτήτων δεδομένων σε πραγματικό χρόνο, ενισχύοντας την απόδοση και την αξιοπιστία των τηλεπικοινωνιακών δικτύων. Στον τομέα της προληπτικής συντήρησης, η AI χρησιμοποιεί ιστορικά δεδομένα απόδοσης και τηλεμετρίας εξοπλισμού για να προβλέψει πιθανές αστοχίες, επιτρέποντας στους παρόχους να προγραμματίζουν συντηρήσεις πριν από την εμφάνιση προβλημάτων (Neuralt, 2025). Αυτό μειώνει τον χρόνο διακοπής λειτουργίας και το κόστος επισκευών. Η AI συμβάλλει επίσης στην ανίχνευση ανωμαλιών, εντοπίζοντας αποκλίσεις από τα φυσιολογικά πρότυπα λειτουργίας του δικτύου. Αυτό επιτρέπει την έγκαιρη ανίχνευση και αντιμετώπιση απειλών, όπως επιθέσεις DDoS ή μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση (Edozie et al., 2025). Η ενσωμάτωση της AI στα δίκτυα 5G ενισχύει την αποδοτικότητα, την αξιοπιστία και την ασφάλεια, καθιστώντας τα πιο ευέλικτα και ικανά να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες απαιτήσεις των χρηστών.

Η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης (AI) στα δίκτυα 5G αποτελεί θεμελιώδη στρατηγική για την αυτοματοποίηση και την αποδοτικότητα των τηλεπικοινωνιακών υποδομών. Η σύγκλιση αυτών των τεχνολογιών επιτρέπει στους παρόχους να ανταποκρίνονται στις αυξανόμενες απαιτήσεις για ταχύτητα, αξιοπιστία και ευελιξία, ενώ παράλληλα μειώνουν το λειτουργικό κόστος και ενισχύουν την εμπειρία των χρηστών. Μία από τις βασικές εφαρμογές της AI στα δίκτυα 5G είναι η αυτοματοποίηση της διαχείρισης πόρων. Μέσω αλγορίθμων μηχανικής μάθησης, οι πάροχοι μπορούν να προβλέπουν την κυκλοφορία δεδομένων, να εντοπίζουν σημεία συμφόρησης και να ανακατανέμουν δυναμικά τους πόρους του δικτύου, βελτιστοποιώντας την απόδοση και μειώνοντας τις καθυστερήσεις (Bikkasani, 2024). Η προσέγγιση αυτή ενισχύεται από την τεχνολογία του δικτυακού τεμαχισμού (network slicing), η οποία επιτρέπει τη δημιουργία εικονικών δικτύων προσαρμοσμένων σε συγκεκριμένες υπηρεσίες ή πελάτες, με την AI να διασφαλίζει την αποδοτική κατανομή των πόρων σε κάθε τεμάχιο. Η αυτοματοποίηση των λειτουργιών του δικτύου (network automation)

μέσω AI, γνωστή και ως AIOps, επιτρέπει την προληπτική συντήρηση και την αυτόματη επίλυση προβλημάτων, μειώνοντας τον χρόνο διακοπής και βελτιώνοντας τη σταθερότητα του δικτύου (Google Cloud & Amdocs, 2025).

Η Vodafone, για παράδειγμα, έχει υιοθετήσει τέτοιες λύσεις για την ενίσχυση της λειτουργικής αποδοτικότητας και την παροχή ανώτερης εμπειρίας στους πελάτες της (Vodafone.com, 2025). Επιπλέον, η AI συμβάλλει στην ενεργειακή αποδοτικότητα των δικτύων 5G. Μέσω της ανάλυσης δεδομένων σε πραγματικό χρόνο, οι αλγόριθμοι AI μπορούν να προσαρμόζουν τη λειτουργία των σταθμών βάσης ανάλογα με τη ζήτηση, μειώνοντας την κατανάλωση ενέργειας και το περιβαλλοντικό αποτύπωμα (XenonStack, 2025). Η ενσωμάτωση της AI στα δίκτυα 5G δεν περιορίζεται μόνο στην τεχνική βελτιστοποίηση, αλλά επεκτείνεται και στην επιχειρησιακή στρατηγική. Η συνεργασία της Vodafone με την Microsoft για την ανάπτυξη γενετικής AI (GenAI) στοχεύει στην αυτοματοποίηση διαδικασιών εξυπηρέτησης πελατών και την παροχή εξατομικευμένων υπηρεσιών, ενισχύοντας την ικανοποίηση και την πιστότητα των πελατών (Developing Telecoms, 2024). Η συνεχής εξέλιξη αυτών των τεχνολογιών αναμένεται να διαμορφώσει το μέλλον των τηλεπικοινωνιών, καθιστώντας την AI αναπόσπαστο μέρος της στρατηγικής ανάπτυξης των παρόχων.

3.3. Ψηφιακός Μετασχηματισμός στις τηλεπικοινωνίες

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός στον τομέα των τηλεπικοινωνιών αποτελεί μια πολυδιάστατη διαδικασία που επαναπροσδιορίζει τον τρόπο λειτουργίας, εξυπηρέτησης πελατών και ανάπτυξης νέων υπηρεσιών από τις εταιρείες. Στην εποχή της 5G συνδεσιμότητας και της τεχνητής νοημοσύνης (AI), οι τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι καλούνται να υιοθετήσουν στρατηγικές που ενσωματώνουν τεχνολογικές καινοτομίες, αναδιαμορφώνουν τις επιχειρησιακές τους διαδικασίες και ενισχύουν την εμπειρία του πελάτη. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός (digital transformation) ορίζεται ως η θεμελιώδης αναδιάρθρωση του τρόπου λειτουργίας ενός οργανισμού, με στόχο τη δημιουργία αξίας μέσω της συνεχούς ανάπτυξης και εφαρμογής τεχνολογιών σε μεγάλη κλίμακα (McKinsey, 2024). Στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών, αυτό συνεπάγεται την υιοθέτηση τεχνολογιών όπως το cloud computing, η τεχνητή νοημοσύνη, το Internet of Things (IoT) και η ανάλυση μεγάλων δεδομένων, προκειμένου να βελτιωθεί η απόδοση, να μειωθούν τα κόστη και να ενισχυθεί η εμπειρία του πελάτη (Whatfix, 2024).

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός στις τηλεπικοινωνίες αποτελεί μια πολυσύνθετη διαδικασία που εκτείνεται πέρα από την απλή τεχνολογική αναβάθμιση, αγγίζοντας τον

στρατηγικό σχεδιασμό, την εμπειρία του πελάτη, τις τεχνολογικές υποδομές και την εσωτερική κουλτούρα του οργανισμού. Μία από τις βασικότερες διαστάσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού είναι *το όραμα και η στρατηγική*. Πρόκειται για την ανάπτυξη μιας σαφούς και μακροπρόθεσμης ψηφιακής στρατηγικής, η οποία ορίζεται και υποστηρίζεται από την ανώτατη διοίκηση της επιχείρησης. Η στρατηγική αυτή οφείλει να είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση με τις θεμελιώδεις αξίες και τους επιχειρηματικούς στόχους της εταιρείας, διασφαλίζοντας έτσι τη συνεκτικότητα και τη βιωσιμότητα των μετασχηματιστικών προσπαθειών (Clarasys, 2021).

Δεύτερη βασική διάσταση είναι *η εμπειρία του πελάτη*. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός ενισχύει την ανάγκη για ανασχεδίαση των διαδρομών του πελάτη και των διαδικασιών εξυπηρέτησης, με απώτερο σκοπό την αύξηση της ικανοποίησης και της πιστότητας. Η εμπειρία του πελάτη μετασχηματίζεται σε βασικό άξονα διαφοροποίησης και ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, καθώς οι πελάτες προσδοκούν πλέον προσωποποιημένες και άμεσες υπηρεσίες (Clarasys, 2021). Η *τεχνολογία* αποτελεί τον τρίτο πυλώνα του ψηφιακού μετασχηματισμού, καθώς η υιοθέτηση καινοτόμων λύσεων –όπως το cloud computing, η τεχνητή νοημοσύνη (AI), και το Internet of Things (IoT)– είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της αποδοτικότητας, της λειτουργικής ευελιξίας και της προσαρμοστικότητας των επιχειρησιακών μοντέλων. Αυτές οι τεχνολογίες επιτρέπουν την αυτοματοποίηση διαδικασιών, τη βελτιστοποίηση λειτουργιών και τη λήψη αποφάσεων βάσει δεδομένων (Whatfix, 2024).

Τέλος, η διάσταση των ανθρώπων και της οργανωσιακής κουλτούρας είναι κρίσιμη για την επιτυχία κάθε μετασχηματιστικής προσπάθειας. Η ψηφιακή αναβάθμιση δεν είναι δυνατόν να προχωρήσει χωρίς την υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού. Απαιτείται η καλλιέργεια κουλτούρας καινοτομίας, συνεχούς μάθησης και προσαρμοστικότητας, αλλά και η συστηματική επένδυση στην εκπαίδευση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων του προσωπικού, προκειμένου να ανταποκριθεί στις νέες τεχνολογικές απαιτήσεις (Tr3Dent, 2021). Η κατανόηση και η ενσωμάτωση αυτών των τεσσάρων διαστάσεων –στρατηγική, εμπειρία πελάτη, τεχνολογία και ανθρώπινο κεφάλαιο– αποτελούν τα θεμέλια για έναν επιτυχημένο και βιώσιμο ψηφιακό μετασχηματισμό στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών. Η Vodafone Hellas αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα ψηφιακού μετασχηματισμού στον ελληνικό τηλεπικοινωνιακό τομέα. Η εταιρεία έχει επενδύσει σε τεχνολογίες αιχμής, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και το cloud computing, για την αναβάθμιση των υπηρεσιών της και τη βελτίωση της εμπειρίας των πελατών της (AIMultiple, 2025). Επιπλέον, έχει υιοθετήσει πρακτικές ψηφιακής αναβάθμισης, όπως η αυτοματοποίηση των

διαδικασιών και η ενσωμάτωση ψηφιακών εργαλείων στην καθημερινή λειτουργία της, προκειμένου να ανταποκριθεί στις αυξανόμενες απαιτήσεις της αγοράς και να παραμείνει ανταγωνιστική. Οι εταιρείες που επιτυγχάνουν να ενσωματώσουν αυτές τις διαστάσεις στη λειτουργία τους είναι σε θέση να προσφέρουν βελτιωμένες υπηρεσίες, να ενισχύσουν την ικανοποίηση των πελατών και να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά τους στο συνεχώς μεταβαλλόμενο ψηφιακό τοπίο.

Η σύγκλιση της τεχνολογίας 5G και της τεχνητής νοημοσύνης (AI) οδηγεί στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών μοντέλων στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, μετασχηματίζοντας τις παραδοσιακές πρακτικές και δημιουργώντας νέες ευκαιρίες για καινοτομία και ανάπτυξη. Η Vodafone Hellas, ακολουθώντας τις παγκόσμιες τάσεις, επενδύει σε τεχνολογίες αιχμής για να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της και να προσφέρει προηγμένες υπηρεσίες στους πελάτες της. Η αξιοποίηση του 5G επιτρέπει τη δημιουργία ιδιωτικών δικτύων για επιχειρήσεις, προσφέροντας αυξημένη ασφάλεια, χαμηλή καθυστέρηση και υψηλή αξιοπιστία. Αυτό επιτρέπει την ανάπτυξη εφαρμογών όπως η απομακρυσμένη χειρουργική, η αυτόνομη οδήγηση και η βιομηχανική αυτοματοποίηση, που απαιτούν σταθερή και γρήγορη σύνδεση (Flyaps, 2024). Η Vodafone, μέσω συνεργασιών με εταιρείες όπως η Google και η Microsoft, ενσωματώνει AI στις υπηρεσίες της, βελτιώνοντας την εμπειρία των πελατών και δημιουργώντας νέες πηγές εσόδων (Vodafone, 2024).

Η τεχνητή νοημοσύνη επιτρέπει την ανάλυση μεγάλου όγκου δεδομένων σε πραγματικό χρόνο, βοηθώντας στην πρόβλεψη της ζήτησης, τη βελτιστοποίηση των δικτύων και την παροχή εξατομικευμένων υπηρεσιών. Η Vodafone χρησιμοποιεί μοντέλα μηχανικής μάθησης για την πρόβλεψη της κυκλοφορίας δεδομένων, βελτιώνοντας την απόδοση του δικτύου και μειώνοντας τα λειτουργικά κόστη (Datatonic, 2024). Η ενσωμάτωση του 5G και της AI οδηγεί στη δημιουργία νέων επιχειρηματικών μοντέλων, όπως η παροχή υπηρεσιών μέσω (platform-as-a-service), η ανάπτυξη έξυπνων πόλεων και η προσφορά λύσεων για τον κλάδο της υγείας και της βιομηχανίας. Η Vodafone επεκτείνει τις δραστηριότητές της πέρα από τις παραδοσιακές τηλεπικοινωνίες, προσφέροντας ολοκληρωμένες λύσεις για επιχειρήσεις και δημόσιους οργανισμούς (WTW, 2025). Ωστόσο, η υιοθέτηση αυτών των τεχνολογιών συνοδεύεται από προκλήσεις, όπως η ανάγκη για επενδύσεις σε υποδομές, η διαχείριση των δεδομένων και η συμμόρφωση με κανονισμούς προστασίας προσωπικών δεδομένων. Η Vodafone αντιμετωπίζει αυτές τις προκλήσεις μέσω στρατηγικών συνεργασιών και επενδύσεων σε καινοτόμες τεχνολογίες,

διασφαλίζοντας την ασφάλεια και την αξιοπιστία των υπηρεσιών της (Developing Telecoms, 2024).

Ο ρόλος της καινοτομίας και της ηγεσίας στον ψηφιακό μετασχηματισμό των τηλεπικοινωνιών είναι καθοριστικός, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της υιοθέτησης τεχνολογιών όπως το 5G και η τεχνητή νοημοσύνη (AI). Η καινοτομία λειτουργεί ως καταλύτης για την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών μοντέλων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, ενώ η ηγεσία καθορίζει την κατεύθυνση και την επιτυχία αυτών των μετασχηματισμών. Η εισαγωγή του 5G επιτρέπει την υλοποίηση προηγμένων υπηρεσιών και εφαρμογών, όπως η αυτοματοποίηση δικτύων και η παροχή εξατομικευμένων εμπειριών στους πελάτες. Η τεχνολογία αυτή, σε συνδυασμό με την AI, επιτρέπει την ανάλυση μεγάλων όγκων δεδομένων σε πραγματικό χρόνο, βελτιώνοντας τη λήψη αποφάσεων και την αποδοτικότητα των επιχειρησιακών διαδικασιών (Trigyn, 2024). Η ηγεσία διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην καθοδήγηση των οργανισμών μέσω αυτών των τεχνολογικών αλλαγών. Οι ηγέτες πρέπει να προωθούν μια κουλτούρα καινοτομίας, να ενθαρρύνουν τη συνεργασία και να διασφαλίζουν την ευθυγράμμιση των τεχνολογικών στρατηγικών με τους επιχειρηματικούς στόχους. Η αποτελεσματική ηγεσία είναι απαραίτητη για την επιτυχή υλοποίηση του ψηφιακού μετασχηματισμού και την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης (Camphouse, 2023). Η περίπτωση της Vodafone Hellas αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα επιτυχημένου ψηφιακού μετασχηματισμού, όπου η καινοτομία και η ηγεσία συνέβαλαν καθοριστικά στην αναβάθμιση των υπηρεσιών και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της εταιρείας στην ελληνική αγορά (Technology Magazine, 2024).

Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 3

AIMultiple. (2025). *Digital Transformation for Telecoms in 2025*. Διαθέσιμο στο: <https://research.aimultiple.com/telco-digital-transformation/>

Bikkasani, D. C. (2024). *AI-Driven 5G Network Optimization: A Comprehensive Review of Resource Allocation, Traffic Management, and Dynamic Network Slicing*. Preprints. Διαθέσιμο στο: <https://www.preprints.org/manuscript/202410.2084/v1>

Boingo. (2024). *How AI & 5G are Shaping the Future of Wireless Networks*. Διαθέσιμο στο: <https://www.boingo.com/good-stuff/ai-and-5g/>

Calsoft. (2024). *A Deep Dive into 5G Service-Based Architecture (SBA)*. Διαθέσιμο στο: <https://www.calsoftinc.com/blogs/5g-service-based-architecture-sba.html>

Camphouse (2023). *Digital Transformation and Innovation Leadership*, Διαθέσιμο στο: <https://camphouse.io/digital-transformation-innovation-leadership>

CENGN. (2020). *Timeline from 1G to 5G: A Brief History on Cell Phones*. Διαθέσιμο στο: <https://www.cengn.ca/information-centre/innovation/timeline-from-1g-to-5g-a-brief-history-on-cell-phones/>

Cisco. (2025). *What Is 5G? - How Does 5G Network Technology Work* Διαθέσιμο στο: <https://www.cisco.com/c/en/us/solutions/what-is-5g.html>

Clarasys. (2021). *5 dimensions of digital transformation, with CX at centre stage*. Διαθέσιμο στο: <https://clarasys.com/en-us/insights/thinking/5-dimensions-of-digital-transformation-with-cx-at-centre-stage>

Datatonic. (2024). *Datatonic + Vodafone: AI-Powered 5G*. Διαθέσιμο στο: <https://datatonic.com/insights/vodafone-5g-traffic-forecasting/>

Developing Telecoms (2024). *Vodafone CTO details gen AI plan*. Διαθέσιμο στο: [https://developingtelecoms.com/telecombusiness/operatornews/16988vodafonectodetailsgenaiplan.html​;:contentReference\[oaicite:24\]{index=24}](https://developingtelecoms.com/telecombusiness/operatornews/16988vodafonectodetailsgenaiplan.html​;:contentReference[oaicite:24]{index=24})

Developing Telecoms. (2024). *Vodafone CTO details gen AI plan*. Διαθέσιμο στο: <https://developingtelecoms.com/telecom-business/operator-news/16988-vodafone-cto-details-gena-ai-plan.html>

Digi International. (2025). *What Is 5G Network Architecture?* Διαθέσιμο στο: <https://www.digi.com/blog/post/5g-network-architecture>

Edozie, E., Shuaibu, A.N., Sadiq, B.O. et al. (2025). Artificial intelligence advances in anomaly detection for telecom networks. *Artif Intell Rev* 58, 100
<https://doi.org/10.1007/s10462-025-11108-x>

Flyaps. (2024). *The Impact of 5G and AI on Telecom Networks*. Διαθέσιμο στο: <https://flyaps.com/blog/the-impact-of-5g-and-ai-on-telecom/>

Google Cloud & Amdocs. (2025). *AI-powered network optimization: Unlocking 5G's potential with Amdocs*. Διαθέσιμο στο: <https://cloud.google.com/blog/topics/telecommunications/ai-powered-network-optimization-unlocking-5gs-potential-with-amdocs>

Khalili, R., Asadi, A., & Mancuso, V. (2020). Ultra-low latency networking: An information-centric analysis. *IEEE Communications Magazine*, 58(4), 68–73.

Kwon, D., Lee, H., & Han, Y. (2020). Impact of 5G network performance on user experience in augmented reality applications. *IEEE Access*, 8, 120471–120482.

McKinsey & Company. (2024). *What is digital transformation?* Διαθέσιμο στο: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-digital-transformation>

Mumtaz, S., Huq, K. M. S., & Rodriguez, J. (2019). *5G: A Systems Approach*. Springer.

Neuralt. (2025). *How AI is Redefining Network Management and Optimization*. Διαθέσιμο στο: <https://www.neuralt.com/news-insights/how-ai-is-redefining-network-management-and-optimization>

Nguyen, D. C., Pathirana, P. N., Ding, M., & Seneviratne, A. (2022). Edge AI in 5G: A review on enabling technologies and applications. *IEEE Internet of Things Journal*, 9(1), 55–76.

Rakuten Symphony (2025). *Leading Digital Transformation: Collaboration and 5G are Building Future-Ready Telecom Solutions*, Διαθέσιμο στο:

[https://symphony.rakuten.com/blog/leading-digital-transformation-how-collaboration-and5garebuildingfuturereadytelecomsolutions​;contentReference\[oaicite:4\]{index=4}](https://symphony.rakuten.com/blog/leading-digital-transformation-how-collaboration-and5garebuildingfuturereadytelecomsolutions​;contentReference[oaicite:4]{index=4})

Technology Magazine (2024). *5G, AI and Telecoms: Advancing Connectivity for the Future*, Διαθέσιμο στο: <https://technologymagazine.com/articles/5g-ai-and-telecoms-advancing-connectivity-for-the-future>

Telecom Review Asia. (2024). *How the Convergence of AI and 5G is Transforming Network Efficiency, Smart Cities, and Infrastructure*. Διαθέσιμο στο:

<https://telecomreviewasia.com/news/featured-articles/4460-how-the-convergence-of-ai-and-5g-is-transforming-network-efficiency-smart-cities-and-infrastructure>

Thales. (2023). *Generations of mobile networks explained*. Διαθέσιμο στο: <https://www.thalesgroup.com/en/markets/digital-identity-and-security/inspired/basics-of-mobile-networking/milestones>

Tr3Dent. (2021). *Four Key Dimensions of Digital Transformation*. Διαθέσιμο στο: <https://www.tr3dent.com/four-key-dimensions-of-digital-transformation/>

Trigyn. (2024). *The Impact of 5G on Digital Transformation*, Διαθέσιμο στο: <https://www.trigyn.com/insights/impact-5g-digital-transformation>

VIAMI Solutions. (2025). *What is 5G Architecture?*. Διαθέσιμο στο: <https://www.viamisolutions.com/en-uk/what-5g-architecture>

ViserMark. (2023). *Mobile Network Evolution from 1G to 5G*. Διαθέσιμο στο: <https://www.visermark.com/post/mobile-network-evolution-from-1g-to-5g>

Vodafone. (2024). *Vodafone and Google Deepen Strategic Partnership with Ten Year Deal*. Διαθέσιμο στο: <https://www.vodafone.com/news/technology/vodafone-and-google-deepen-strategic-partnership-with-10-yr-deal>

Vodafone.com. (2025). *Digital transformation*. Διαθέσιμο στο:
[https://www.vodafone.com/aboutvodafone/whatwedo/innovation/digitaltransformation​;contentReference\[oaicite:22\]{index=22}](https://www.vodafone.com/aboutvodafone/whatwedo/innovation/digitaltransformation​;contentReference[oaicite:22]{index=22})

Whatfix. (2024). *Digital Transformation for Telecom Operators (+Examples)*.
Διαθέσιμο στο: <https://whatfix.com/blog/digital-transformation-telecom/>

WTW. (2025). *Navigating the Future: Reshaping Business Models for New Revenue Streams in the Telecom Industry*. Διαθέσιμο στο:
<https://www.wtwco.com/en-us/insights/2025/02/navigating-the-future-reshaping-business-models-for-new-revenue-streams-in-the-telecom-industry>

Xenonstack. (2024). *AI in 5G Networks: Enhancing Connectivity and Reliability*. Διαθέσιμο στο: <https://www.xenonstack.com/blog/ai-in-5g-networks>

Zhang, H., Liu, N., Chu, X., Long, K., Aghvami, H., & Leung, V. C. M. (2021). Network slicing based 5G and future mobile networks: Mobility, resource management, and challenges. *IEEE Communications Magazine*, 59(3), 70–76.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ανασκόπηση Στρατηγικών για 5G με χρήση AI

4.1. Στρατηγικές ανάπτυξης 5G υποδομών

Η ανάπτυξη των υποδομών 5G αποτελεί ένα κρίσιμο βήμα για την ψηφιακή μετάβαση και τον μετασχηματισμό των επιχειρήσεων και των δημόσιων υπηρεσιών. Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων του 5G, όπως υψηλότερες ταχύτητες μετάδοσης, ελαχιστοποίηση καθυστερήσεων και η διαχείριση τεράστιου όγκου δεδομένων, δεν είναι μόνο τεχνική πρόκληση, αλλά κυρίως στρατηγικό ζήτημα για τις κυβερνήσεις και τις επιχειρήσεις. Η ενσωμάτωση τεχνολογιών όπως η τεχνητή νοημοσύνη (AI), το Internet of Things (IoT) και το edge computing ενισχύει τις δυνατότητες του 5G, αλλά και αυξάνει την ανάγκη για οργανωμένο σχεδιασμό, σωστή διακυβέρνηση και στοχευμένες επενδύσεις (Yarali, 2021; Mazhar et al., 2022). Η επιτυχής υλοποίηση δικτύων 5G εξαρτάται από μια σειρά παραγόντων στρατηγικής φύσης.

Πρώτον, καθοριστικός είναι ο βαθμός συνεργασίας μεταξύ κρατικών φορέων, παρόχων τηλεπικοινωνιών και ιδιωτικού τομέα, καθώς η 5G υποδομή απαιτεί σημαντικές επενδύσεις και ρυθμιστική ευελιξία (Shehab et al., 2021). Επιπλέον, η ύπαρξη ξεκάθαρης εθνικής στρατηγικής που συνδέει το 5G με τους στόχους της ψηφιακής μετάβασης και της βιώσιμης ανάπτυξης συμβάλλει στην ευθυγράμμιση των έργων και στην προσέλκυση κεφαλαίων. Δεύτερον, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η ενσωμάτωση τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης για την αυτόνομη διαχείριση δικτύων (zero-touch networks), όπως αναδεικνύουν οι Benzaid & Taleb (2020), αλλά και η ικανότητα των παρόχων να διαμορφώσουν νέα επιχειρηματικά μοντέλα προσανατολισμένα στην προστιθέμενη αξία και όχι μόνο στη συνδεσιμότητα. Τρίτον, η κοινωνική αποδοχή και η εκπαίδευση των χρηστών παραμένουν κρίσιμοι παράγοντες. Χωρίς ενεργούς και ενημερωμένους χρήστες, οι προηγμένες λειτουργίες του 5G, όπως οι εφαρμογές σε smart cities, e-health ή έξυπνη ενέργεια, δεν μπορούν να αξιοποιηθούν πλήρως (Golubchikov & Thornbush, 2020; Pradhan et al., 2023).

Μία από τις πιο σημαντικές στρατηγικές για την αξιοποίηση του 5G είναι το **network slicing**, που επιτρέπει την ταυτόχρονη λειτουργία πολλαπλών «ψηφιακών τεμαχίων» στο ίδιο δίκτυο, καθένα από τα οποία είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες συγκεκριμένων εφαρμογών, από την υγειονομική περίθαλψη έως τη βιομηχανική

παραγωγή (Rafique et al., 2024; Nassar & Yilmaz, 2021). Η ευελιξία αυτή ανοίγει νέους δρόμους για την ανάπτυξη εξατομικευμένων υπηρεσιών με βελτιστοποιημένο κόστος λειτουργίας. Παράλληλα, η αρχιτεκτονική του **edge computing** μειώνει την ανάγκη για μεταφορά δεδομένων σε απομακρυσμένα data centers, αυξάνοντας την απόδοση και την ασφάλεια των εφαρμογών. Ενδεικτικά, σε περιβάλλοντα όπως τα smart buildings και οι υποδομές μεταφορών, το edge computing συνδυάζεται με αισθητήρες IoT και AI για την άμεση λήψη αποφάσεων (Mazhar et al., 2022; Huseien & Shah, 2022). Αυτές οι τεχνολογικές στρατηγικές πρέπει να συνδέονται με σαφή επιχειρηματικά οφέλη, όπως μείωση κόστους, βελτίωση εμπειρίας πελάτη, αυτοματοποίηση διαδικασιών. Οι εταιρείες που αξιοποιούν το 5G για να επιτύχουν λειτουργική αποτελεσματικότητα ή να προσφέρουν καινοτόμες υπηρεσίες (όπως predictive maintenance ή real-time logistics optimization), δημιουργούν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Η Σιγκαπούρη αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα επιτυχημένης στρατηγικής 5G, καθώς εφάρμοσε ένα πολυεπίπεδο πλάνο ανάπτυξης που ενσωματώνει το 5G στα έργα smart nation και στην οικοδόμηση πράσινων κτιρίων. Σύμφωνα με τους Chew et al. (2020), η χρήση AI και 5G στον τομέα του facilities management αύξησε τη βιωσιμότητα και μείωσε τις λειτουργικές δαπάνες έως και 30%. Στη Νότια Κορέα, η εταιρεία SK Telecom αξιοποίησε το 5G για την ανάπτυξη έξυπνων εργοστασίων με χρήση AI και IoT, όπου κάθε παραγωγική μονάδα επικοινωνεί σε πραγματικό χρόνο με τα logistics συστήματα. Το μοντέλο αυτό προσέφερε μείωση χρόνου παραγωγής και βελτίωση ποιότητας, επιτυγχάνοντας σημαντική επιχειρηματική υπεραξία (El Azzaoui et al., 2020). Στη Γερμανία, μέσω του προγράμματος 5G-Industrie, η κυβέρνηση επιδότησε πιλοτικές εφαρμογές 5G σε κρίσιμους βιομηχανικούς τομείς όπως η αυτοκινητοβιομηχανία και η ενέργεια. Η επιτυχία βασίστηκε στην ενσωμάτωση του 5G σε συγκεκριμένα επιχειρηματικά μοντέλα και όχι στη γενική τεχνολογική ανάπτυξη (Kannan et al., 2023). Επιπλέον, η Vodafone στο Ηνωμένο Βασίλειο ανέπτυξε ένα edge-computing δίκτυο σε συνεργασία με πανεπιστήμια και startups, προσφέροντας "network-as-a-service" λύσεις για επιχειρήσεις, μειώνοντας το κόστος εισόδου στην αγορά για μικρότερες εταιρείες και ενισχύοντας την καινοτομία (Shafique et al., 2020).

Συνεπώς, η ανάπτυξη των υποδομών 5G δεν είναι αποκλειστικά τεχνικό έργο· είναι στρατηγική επένδυση με επιχειρηματικές, κοινωνικές και γεωπολιτικές προεκτάσεις. Οι παράγοντες επιτυχίας επικεντρώνονται στην καινοτομία των επιχειρηματικών μοντέλων, στη συνεργασία δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και στην αξιοποίηση των τεχνολογιών αιχμής – κυρίως AI, blockchain και IoT – για την ενίσχυση

της λειτουργικής αποδοτικότητας. Η εφαρμογή στρατηγικών όπως το network slicing και το edge computing παρέχει στις επιχειρήσεις την ευελιξία να προσαρμόζουν τις υπηρεσίες τους σε δυναμικά περιβάλλοντα, ενώ παράλληλα διατηρούν την ασφάλεια και την ανταγωνιστικότητα. Οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές καταδεικνύουν πως η επιτυχία δεν εξαρτάται μόνο από την τεχνολογία, αλλά από τη συνολική στρατηγική υλοποίησης που συνδέει την καινοτομία με μετρήσιμα επιχειρηματικά οφέλη. Η σύγκλιση του 5G με την τεχνητή νοημοσύνη και τις τεχνολογίες ψηφιακής διακυβέρνησης ενισχύει τη δυναμική των οργανισμών που υιοθετούν έγκαιρα τις υποδομές αυτές. Οι επιχειρήσεις που θέτουν σήμερα στρατηγικά θεμέλια για τη χρήση 5G, όχι μόνο επιτυγχάνουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, αλλά και συμβάλλουν στη διαμόρφωση των “έξυπνων” οικονομιών του αύριο.

4.2. Εφαρμογές AI σε 5G δίκτυα

Η ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης (Artificial Intelligence – AI) στα δίκτυα πέμπτης γενιάς (5G) σηματοδοτεί μια τεχνολογική επανάσταση που αναβαθμίζει τον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζονται, αυτοματοποιούνται και προσωποποιούνται οι ψηφιακές υπηρεσίες. Η σύγκλιση αυτών των δύο τεχνολογιών έχει ήδη φανεί πως προσφέρει τεράστιες δυνατότητες στους τομείς της διαχείρισης πόρων του δικτύου, της ανάπτυξης αυτοματοποιημένων λειτουργιών και της παροχής εξατομικευμένων, ευφυών υπηρεσιών προς τους τελικούς χρήστες (Zhang et al., 2020; Esenogho et al., 2022). Η διαχείριση πόρων σε ένα 5G δίκτυο περιλαμβάνει κρίσιμες αποφάσεις αναφορικά με τη δρομολόγηση δεδομένων, την κατανομή φάσματος, την ενεργειακή απόδοση και την εξισορρόπηση φορτίου. Με τη χρήση αλγορίθμων μηχανικής μάθησης (ML) και βαθιάς μάθησης (DL), καθίσταται δυνατή η πρόβλεψη μοτίβων χρήσης και η δυναμική προσαρμογή των διαθέσιμων πόρων σε πραγματικό χρόνο (Mazhar et al., 2022; Bhat et al., 2024).

Σύμφωνα με τους Rafique et al. (2024), η τεχνητή νοημοσύνη επιτρέπει την εφαρμογή του «network slicing», δηλαδή της εικονικοποίησης των φυσικών πόρων σε απομονωμένα κομμάτια με διαφορετικά επίπεδα απόδοσης για διάφορες εφαρμογές, όπως τηλεϊατρική, αυτόνομα οχήματα, βιομηχανία 4.0. Η αξιοποίηση της AI ενισχύει επίσης την απόδοση μέσω του συνδυασμού Software Defined Networking (SDN) και Network Function Virtualization (NFV), επιτρέποντας την ευέλικτη και αυτόματη προσαρμογή της υποδομής στις εκάστοτε απαιτήσεις (Abdulqadder et al., 2020). Αυτές οι πρακτικές καθιστούν τα 5G δίκτυα πιο ανθεκτικά και ικανά να ανταποκρίνονται στις αυξανόμενες απαιτήσεις δεδομένων και ταχύτητας (Yang et al., 2020).

Η έννοια του «Zero-touch network and service management» (ZSM) αναφέρεται σε δίκτυα που απαιτούν ελάχιστη ή και καθόλου ανθρώπινη παρέμβαση για τη διαχείριση, παρακολούθηση και αποκατάσταση βλαβών. Αυτή η φιλοσοφία ενσωματώνει τεχνολογίες AI για την αυτοματοποίηση ρουτινών και την πρόβλεψη τεχνικών προβλημάτων προτού επηρεάσουν την ποιότητα υπηρεσίας (Benzaid & Taleb, 2020; El Rajab et al., 2024). Η αυτοματοποιημένη λειτουργία των δικτύων περιλαμβάνει ευφυείς πράκτορες που λαμβάνουν αποφάσεις βασισμένες σε ιστορικά δεδομένα, παραμέτρους απόδοσης και συμπεριφορές χρήσης.

Επιπλέον, η ενσωμάτωση blockchain τεχνολογιών, όπως στο πρότυπο Block5GIntell (El Azzaoui et al., 2020), διασφαλίζει την ασφάλεια και την ακεραιότητα αυτών των αυτοματοποιημένων διαδικασιών. Η δημιουργία τέτοιων "zero-touch" αρχιτεκτονικών αποτελεί βασικό στόχο για τα δίκτυα Beyond 5G (B5G) και 6G (Yang et al., 2020; Kumar et al., 2022). Η αποδοτικότητα του ZSM είναι ιδιαίτερα εμφανής σε εφαρμογές όπως τα smart buildings και τα smart grids, όπου η προληπτική συντήρηση και η εξοικονόμηση ενέργειας βασίζονται σε αυτοματοποιημένες λήψεις αποφάσεων (Chew et al., 2020; Huseien & Shah, 2022).

Ένας ακόμη σημαντικός τομέας εφαρμογής της AI στα 5G δίκτυα είναι η βελτίωση της εμπειρίας του τελικού χρήστη μέσα από υπηρεσίες που προσαρμόζονται στις ανάγκες και τις προτιμήσεις του. Οι τεχνολογίες AI δίνουν τη δυνατότητα δημιουργίας προγνωστικών μοντέλων που αντιλαμβάνονται τις συμπεριφορές χρήσης και προτείνουν περιεχόμενο ή υπηρεσίες σε πραγματικό χρόνο (Pradhan et al., 2023; Golubchikov & Thornbush, 2020). Σε εφαρμογές όπως η υγειονομική περίθαλψη, η τεχνητή νοημοσύνη υποστηρίζει την παρακολούθηση ασθενών, την πρόβλεψη κρίσεων και την απομακρυσμένη διάγνωση μέσω υψηλής ταχύτητας συνδεσιμότητας που παρέχει το 5G (Pradhan et al., 2023).

Παρομοίως, σε έξυπνες πόλεις, οι υπηρεσίες εξατομικευμένης μετακίνησης και διαχείρισης κυκλοφορίας βασίζονται στην πρόβλεψη προτύπων χρήσης από τα AI συστήματα (Shafin et al., 2020; Nassar & Yilmaz, 2021). Επιπλέον, οι έξυπνες υποδομές του Internet of Things (IoT), όταν συνδυάζονται με AI και 5G, προσφέρουν βελτιστοποιημένες υπηρεσίες τόσο στο επίπεδο της άνεσης του χρήστη όσο και στην επιχειρησιακή απόδοση των παρόχων (Yarali, 2021; Shafique et al., 2020). Η δυνατότητα συλλογής, ανάλυσης και ανταπόκρισης σε μεγάλα δεδομένα (big data) σε πραγματικό χρόνο μέσω 5G συνδέσεων προσδίδει δυναμικότητα στις υπηρεσίες, καθιστώντας τις προσαρμοστικές και ευφυείς (Kalokylos et al., 2021).

Επομένως, η σύζευξη τεχνητής νοημοσύνης και δικτύων 5G δεν αποτελεί απλώς τεχνολογική καινοτομία, αλλά μετασχηματισμό του τρόπου με τον οποίο λειτουργούν και εξελίσσονται οι σύγχρονες ψηφιακές υποδομές. Από τη βελτιστοποίηση της χρήσης των πόρων και την ελαχιστοποίηση της ανάγκης για ανθρώπινη παρέμβαση έως την εξατομίκευση των υπηρεσιών, η AI προσφέρει ένα νέο επίπεδο απόδοσης, ασφάλειας και προσαρμοστικότητας. Καθώς οι ανάγκες επικοινωνίας και διασύνδεσης γίνονται όλο και πιο περίπλοκες, οι εφαρμογές της AI στα 5G και B5G δίκτυα διαμορφώνουν το μέλλον της ευφυούς συνδεσιμότητας και αποτελούν τον πυλώνα για την περαιτέρω ανάπτυξη του ψηφιακού κόσμου.

4.3. Επιχειρησιακά οφέλη και προκλήσεις

Καθίσταται σαφές ότι η ραγδαία πρόοδος στην τεχνητή νοημοσύνη (AI) και τα δίκτυα 5G τα τελευταία χρόνια έχει οδηγήσει σε σημαντικές ανακατατάξεις στο επιχειρηματικό τοπίο, επηρεάζοντας από τον σχεδιασμό υπηρεσιών μέχρι τη διαχείριση δεδομένων και τις υποδομές. Η οικονομική αποδοτικότητα των επενδύσεων σε αυτές τις τεχνολογίες δεν περιορίζεται πλέον σε τεχνικές αποδόσεις· επεκτείνεται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων. Η παρούσα ανάλυση εστιάζει στις επιχειρηματικές διαστάσεις και τις αποδόσεις των επενδύσεων σε AI και 5G, με βάση πρόσφατα επιστημονικά δεδομένα.

Καταρχάς, η τεχνητή νοημοσύνη μετασχηματίζει τα επιχειρηματικά μοντέλα μέσα από την αυτοματοποίηση, τη βελτιστοποίηση της εφοδιαστικής αλυσίδας, τη λήψη αποφάσεων σε πραγματικό χρόνο και τη βελτίωση της εμπειρίας πελάτη (Mazhar et al., 2022). Ο συνδυασμός της AI με τα δίκτυα 5G παρέχει το υπόβαθρο για την ταχεία και σταθερή μετάδοση μεγάλου όγκου δεδομένων, κάτι που επιτρέπει την άμεση εφαρμογή των ευφύων αλγορίθμων, ιδιαίτερα σε τομείς όπως η ενέργεια, οι τηλεπικοινωνίες, η υγεία και η διαχείριση κτιρίων (Esenogho et al., 2022; Huseien & Shah, 2022).

Από πλευράς απόδοσης επένδυσης (ROI), μελέτες δείχνουν ότι η αξιοποίηση AI και 5G σε έξυπνες πόλεις και ενεργειακά δίκτυα συμβάλλει σε μειώσεις κόστους λειτουργίας έως και 30%, ενώ ενισχύει την αποδοτικότητα πόρων και την ευελιξία υπηρεσιών (Bhat et al., 2024; Rafique et al., 2024). Ειδικά σε κλάδους όπως τα logistics, η παραγωγή και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η AI βελτιώνει την προβλεπτική ικανότητα και μειώνει τα σφάλματα, οδηγώντας σε σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας (Brusseau, 2023). Τα δίκτυα 5G επιταχύνουν τη μετάβαση στη «μηδενική καθυστέρηση» (ultra-low latency), γεγονός που καθιστά εφικτή την

ανάπτυξη εφαρμογών σε πραγματικό χρόνο, όπως η τηλεϊατρική, η αυτόνομη οδήγηση και η βιομηχανία 4.0. Η επένδυση σε υποδομές 5G αποφέρει οφέλη όχι μόνο από την άμεση αύξηση ταχύτητας ή την ποιότητα σύνδεσης, αλλά και από την υποστήριξη εφαρμογών μεγάλης στρατηγικής αξίας.

Για παράδειγμα, στην υγεία, η χρήση AI-βοηθούμενων 5G συστημάτων για την απομακρυσμένη παρακολούθηση ασθενών έχει οδηγήσει σε μείωση των επανεισαγωγών σε νοσοκομεία (Pradhan et al., 2023). Επιπλέον, η ενσωμάτωση του 5G με τεχνολογίες όπως το Internet of Things (IoT) και το blockchain δημιουργεί νέα πρότυπα δικτύωσης, με αυξημένη ασφάλεια και αυτονομία. Οι τεχνολογίες αυτές ενισχύουν την οικονομική βιωσιμότητα των επιχειρήσεων, ελαχιστοποιώντας τις απώλειες και αυξάνοντας τη διαφάνεια στη διαχείριση δεδομένων (El Azzaoui et al., 2020; Dhar Dwivedi et al., 2024).

Από επιχειρηματική σκοπιά, μια από τις σημαντικότερες αξίες των επενδύσεων σε AI και 5G είναι η ενίσχυση της ευελιξίας και της προσαρμοστικότητας σε ταχέως μεταβαλλόμενα περιβάλλοντα. Οι «zero-touch» δικτυακές υπηρεσίες, που διαχειρίζονται αυτόνομα τις ροές δεδομένων, μειώνουν σημαντικά το λειτουργικό κόστος και απελευθερώνουν ανθρώπινους πόρους για στρατηγικές εργασίες (Benzaid & Taleb, 2020; Liyanage et al., 2022). Επιχειρήσεις που επενδύουν σε τέτοιες τεχνολογίες αναφέρουν βελτίωση στην επιχειρησιακή συνέχεια και την προληπτική συντήρηση κρίσιμων συστημάτων (Nassar & Yilmaz, 2021). Η ανάλυση κόστους-οφέλους (cost-benefit analysis) των επενδύσεων σε AI και 5G ποικίλλει ανάλογα με το μέγεθος και τον κλάδο της επιχείρησης, ωστόσο η τάση υποδεικνύει ότι το αρχικό κεφαλαιουχικό κόστος εξισορροπείται εντός 3–5 ετών, με σημαντική αύξηση της κερδοφορίας και της τεχνολογικής υπεροχής (Yang et al., 2020; Zhang et al., 2020).

Το γεγονός αυτό καθιστά τις επενδύσεις αυτές στρατηγικού χαρακτήρα, όχι απλώς τεχνολογικής ανανέωσης. Ενδεικτικό είναι ότι επιχειρήσεις σε κλάδους υψηλής εντάσεως πληροφορίας, όπως οι τηλεπικοινωνίες, η ασφάλιση και η βιομηχανία, αξιοποιούν συνδυαστικά την AI και το 5G για να αναπτύξουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες, διαμορφώνοντας έτσι νέες αγορές (Shafin et al., 2020; Khan & Patel, 2024). Οι δυνατότητες δυναμικής τιμολόγησης, η προσωποποίηση υπηρεσιών και η βελτίωση της ασφάλειας συνθέτουν ένα νέο επιχειρηματικό υπόδειγμα βασισμένο στην ευφυή συνδεσιμότητα (Yarali, 2021).

Ωστόσο, παρά τα παραπάνω πλεονεκτήματα, η οικονομική αποδοτικότητα αυτών των επενδύσεων εξαρτάται από το ρυθμιστικό πλαίσιο, την επάρκεια

τεχνολογικών υποδομών και την επιχειρησιακή στρατηγική. Χωρίς κατάλληλη εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού και χωρίς εστίαση σε βιώσιμα μοντέλα αξιοποίησης δεδομένων, η τεχνολογική επένδυση ενδέχεται να μην αποδώσει πλήρως (Houser & Raymond, 2020; Kinder et al., 2023). Τέλος, η ηθική διάσταση των επενδύσεων σε AI πρέπει να συνυπολογίζεται στην οικονομική τους αποδοτικότητα. Εταιρείες που ακολουθούν αρχές υπεύθυνης και διαφανούς ανάπτυξης AI απολαμβάνουν υψηλότερη εμπιστοσύνη από επενδυτές και πελάτες, κάτι που με τη σειρά του μεταφράζεται σε καλύτερη μακροπρόθεσμη απόδοση (Floridi, 2023; Brusseau, 2023).

Πιο συγκεκριμένα, η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης σε υποδομές 5G και B5G έχει αυξήσει την έκθεση των δικτύων σε νέες μορφές κυβερνοεπιθέσεων και επιτιήδεις παρεμβάσεις (Abdulqadder et al., 2020; Rafique et al., 2024). Η μετάβαση σε «μηδενική επαφή» (zero-touch) διαχείριση υπηρεσιών, όπως περιγράφουν οι Benzaid και Taleb (2020), παρότι μειώνει το λειτουργικό κόστος, αφήνει περιθώρια για αυτοματοποιημένες αποφάσεις χωρίς ανθρώπινη εποπτεία, με κίνδυνο σφαλμάτων, προκαταλήψεων ή κατάχρησης εξουσίας. Ένα κρίσιμο σημείο είναι η διαχείριση των προσωπικών δεδομένων. Συστήματα διαχείρισης ενέργειας, έξυπνων κτιρίων και πόλεων, που βασίζονται σε AI και 5G, συλλέγουν και επεξεργάζονται μεγάλες ποσότητες ευαίσθητων πληροφοριών πολιτών και χρηστών (Mazhar et al., 2022; Huseien & Shah, 2022). Αυτή η συνεχής παρακολούθηση δημιουργεί προκλήσεις ιδιωτικότητας. Όπως επισημαίνει ο Brooks (2024), η αύξηση της διασυνδεσιμότητας ενισχύει το δυναμικό των επιθέσεων, αφού ο αριθμός των συσκευών και των κόμβων αυξάνεται εκθετικά.

Τα προβλήματα επιτείνονται από την ασάφεια του ρυθμιστικού πλαισίου. Αν και υπάρχουν πρωτοβουλίες όπως το AI Act της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ταχύτητα ανάπτυξης των τεχνολογιών υπερβαίνει την ικανότητα των κυβερνήσεων να θεσπίσουν επαρκή ελεγκτικά εργαλεία. Αυτό δημιουργεί έλλειμμα εμπιστοσύνης τόσο σε επίπεδο καταναλωτών όσο και επενδυτών (Floridi, 2023; Houser & Raymond, 2020). Οι Kinder et al. (2023) επισημαίνουν την ανάγκη για ηθικά πλαίσια ενσωματωμένα στην πολιτική των δημόσιων υπηρεσιών, ώστε η χρήση AI να παραμένει υπόλογη στους δημοκρατικούς θεσμούς και τις επιχειρηματικές αρχές υπευθυνότητας.

Ένα άλλο σημαντικό ηθικό δίλημμα σχετίζεται με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στη λήψη αποφάσεων. Η αυτοματοποίηση, αν και αυξάνει την

αποδοτικότητα, μπορεί να οδηγήσει σε αποκλεισμό ή διακρίσεις, αν οι αλγόριθμοι είναι προκατειλημμένοι ή δεν ελέγχονται επαρκώς (Brusseau, 2023; Samarawickrama, 2022). Σε επιχειρηματικά περιβάλλοντα, αυτό δύναται να επηρεάσει πολιτικές προσλήψεων, παροχές υπηρεσιών ή τιμολογήσεις προϊόντων, οδηγώντας σε ηθικά ζητήματα που πλήττουν τη φήμη και τη βιωσιμότητα των εταιρειών. Η ανάγκη για ενίσχυση της ασφάλειας των συστημάτων είναι θεμελιώδης. Όπως τονίζουν οι El Azzaoui et al. (2020) και Kumar et al. (2022), η ενσωμάτωση τεχνολογιών blockchain μπορεί να προσφέρει λύσεις μέσω αποκεντρωμένης διαχείρισης ταυτότητας και πιστοποίησης των κόμβων του δικτύου. Ωστόσο, ακόμα και αυτές οι λύσεις ενδέχεται να έχουν ενεργειακό κόστος ή να επιφέρουν νέα μοντέλα εξάρτησης από τεχνολογικούς παρόχους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τον ανταγωνισμό και τη δικαιοσύνη στις αγορές (Zhang et al., 2020; Khan & Patel, 2024).

Η επαγγελματική ηθική στο σχεδιασμό και τη χρήση των δικτύων αυτών αποκτά, επομένως, καθοριστικό ρόλο. Όπως σημειώνουν οι Fricke (2020) και Balmer et al. (2020), η τεχνολογική υπεροχή σε AI και 5G μπορεί να επηρεάσει τις γεωπολιτικές ισορροπίες ισχύος και να εντείνει φαινόμενα ψηφιακού αποικισμού. Η ευθύνη των επιχειρήσεων που αναπτύσσουν, υλοποιούν και εκμεταλλεύονται αυτές τις τεχνολογίες δεν περιορίζεται πλέον μόνο στο οικονομικό αποτέλεσμα, αλλά επεκτείνεται στην κοινωνική και ηθική τους επίδραση. Από επιχειρηματική σκοπιά, η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτεί μια πολυεπίπεδη προσέγγιση. Οι εταιρείες οφείλουν να επενδύσουν όχι μόνο σε κυβερνοασφάλεια αλλά και σε διαφανείς μηχανισμούς εποπτείας των αλγορίθμων, με τη συμμετοχή ηθικών συμβουλίων και ανεξάρτητων ελεγκτικών μηχανισμών.

Επιπλέον, η ενίσχυση των δεξιοτήτων των εργαζομένων στην κατανόηση των συνεπειών αυτών των τεχνολογιών, όπως και η ενημέρωση των πελατών για τα δικαιώματά τους, συνιστούν βασικές στρατηγικές για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης και της διατηρησιμότητας των επιχειρησιακών μοντέλων (Chew et al., 2020; Yarali, 2021). Εν κατακλείδι, η επιτυχής υιοθέτηση των τεχνολογιών AI, IoT και 5G δεν εξαρτάται μόνο από την καινοτομία ή την ταχύτητα υλοποίησης, αλλά και από τη δέσμευση στην ηθική, στη διαφάνεια και στην ασφάλεια. Οι επιχειρήσεις καλούνται να μετατρέψουν τις ηθικές προκλήσεις σε ευκαιρίες διαφοροποίησης και υπευθυνότητας, ενσωματώνοντας τις αρχές της βιώσιμης τεχνολογικής ανάπτυξης στον πυρήνα της στρατηγικής τους.

Από την άλλη, οι τεχνολογίες αυτές δεν περιορίζονται σε τεχνικές καινοτομίες, αλλά διαμορφώνουν νέες στρατηγικές εξυπηρέτησης, ενισχύουν τη διαφάνεια και εντείνουν την ανάγκη για ηθική διαχείριση δεδομένων, επηρεάζοντας άμεσα την αντίληψη των καταναλωτών και τη φήμη των επιχειρήσεων. Πρωτίστως, η βελτίωση της εμπειρίας του πελάτη είναι ένα από τα κύρια πλεονεκτήματα που προσφέρει η ενσωμάτωση AI και 5G στα επιχειρηματικά περιβάλλοντα. Η χρήση τεχνητής νοημοσύνης για προσωποποιημένες προτάσεις, chatbot υποστήριξης πελατών και αυτοματοποιημένες υπηρεσίες σε πραγματικό χρόνο, μετατρέπει την παραδοσιακή εξυπηρέτηση σε μια πιο άμεση, προβλέψιμη και αποτελεσματική εμπειρία (Yarali, 2021; Shafin et al., 2020).

Επιπλέον, το 5G προσφέρει εξαιρετικά χαμηλή καθυστέρηση και υψηλές ταχύτητες μετάδοσης δεδομένων, επιτρέποντας διαδραστικό περιεχόμενο, βελτιωμένες εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας (AR) και εμπειρίες αγορών νέας γενιάς (Zhang et al., 2020). Συγκεκριμένα, σε περιβάλλοντα όπως τα έξυπνα καταστήματα ή οι ψηφιακές πλατφόρμες εξυπηρέτησης, οι τεχνολογίες αυτές επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να προβλέπουν τις ανάγκες των πελατών πριν αυτές διατυπωθούν (Mazhar et al., 2022). Αυτό ενισχύει το αίσθημα φροντίδας και κατανόησης από την πλευρά του πελάτη, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση θετικών συναισθημάτων και στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης.

Ταυτόχρονα, η χρήση προηγμένων τεχνολογιών συνδέεται στενά με την ενίσχυση της εταιρικής εικόνας. Οι επιχειρήσεις που υιοθετούν AI και 5G προβάλλονται ως καινοτόμες, τεχνολογικά ώριμες και μελλοντικά προσανατολισμένες (Golubchikov & Thornbush, 2020). Αυτό προσδίδει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε αγορές όπου η τεχνολογική υπεροχή εκλαμβάνεται ως δείκτης αξιοπιστίας και ποιότητας. Η ενίσχυση της εταιρικής φήμης δεν περιορίζεται στον τελικό καταναλωτή αλλά επηρεάζει και τις σχέσεις με συνεργάτες, επενδυτές και ρυθμιστικούς φορείς.

Ωστόσο, η τεχνολογική καινοτομία ενέχει και σημαντικές προκλήσεις που μπορούν να υπονομεύσουν την εμπειρία του πελάτη και την εταιρική εικόνα. Η υπερβολική αυτοματοποίηση ενδέχεται να προκαλέσει απώλεια της ανθρώπινης επαφής, στοιχείο κρίσιμο για πελάτες που αποζητούν άμεση επικοινωνία με εξυπηρετητές (Pradhan et al., 2023). Επιπλέον, η ευρεία χρήση AI θέτει ηθικά και νομικά ζητήματα σε σχέση με τη διαφάνεια, την υπευθυνότητα και τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων (Floridi, 2023· Samarawickrama, 2022). Το 5G και το AI καθιστούν δυνατή τη συλλογή και ανάλυση τεράστιων ποσοτήτων δεδομένων σε

πραγματικό χρόνο. Αν και αυτό επιτρέπει την παροχή προσωποποιημένων εμπειριών, γεννά και εύλογες ανησυχίες για την προστασία της ιδιωτικότητας. Η παραβίαση της εμπιστευτικότητας μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στην εικόνα της επιχείρησης, ειδικά σε περιπτώσεις διαρροής δεδομένων ή αθέμιτης χρήσης πληροφοριών (Brusseau, 2023). Όπως επισημαίνουν οι Houser και Raymond (2020), η απουσία διεθνών προτύπων ηθικής χρήσης της AI επιβαρύνει τις επιχειρήσεις με την ευθύνη υιοθέτησης εσωτερικών πλαισίων συμμόρφωσης και λογοδοσίας.

Παράλληλα, η επιχειρησιακή υιοθέτηση των τεχνολογιών αυτών ενδέχεται να ενισχύσει κοινωνικές ανισότητες, κυρίως όταν η τεχνολογία υποκαθιστά την ανθρώπινη εργασία χωρίς σχέδια αναβάθμισης δεξιοτήτων (Kinder et al., 2023). Αν και δεν αποτελεί άμεσο πρόβλημα για τον πελάτη, οι αρνητικές κοινωνικές συνέπειες επηρεάζουν την αντίληψη του κοινού για την κοινωνική υπευθυνότητα της επιχείρησης. Ένας σημαντικός παράγοντας για τη διαχείριση αυτών των προκλήσεων είναι η έννοια του “zero-touch management” που βασίζεται στην αυτοματοποίηση και τη μηδενική ανθρώπινη παρέμβαση μέσω AI (Benzaid & Taleb, 2020; Liyanage et al., 2022). Ενώ βελτιώνει την αποδοτικότητα και μειώνει το ανθρώπινο λάθος, ελλοχεύει κινδύνους αποπροσωποποίησης της εμπειρίας. Η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ αυτοματισμού και ανθρωποκεντρικής προσέγγισης κρίνεται καθοριστική για τη διατήρηση της θετικής εταιρικής εικόνας.

Επιπλέον, η ενσωμάτωση τεχνολογιών όπως το blockchain σε AI και 5G δίκτυα (El Azzaoui et al., 2020; Kumar et al., 2022) προσφέρει αυξημένη ασφάλεια, ιχνηλασιμότητα και αξιοπιστία στη διαχείριση υπηρεσιών. Αυτό ενισχύει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών, στοιχείο καίριο για την εταιρική φήμη, ειδικά σε κλάδους υψηλού ρίσκου όπως οι τηλεπικοινωνίες, η υγεία και οι έξυπνες πόλεις. Αξιοσημείωτο είναι ότι σε περιβάλλοντα όπως τα έξυπνα κτίρια και η έξυπνη ενέργεια (Huseien & Shah, 2022; Chew et al., 2020), η εφαρμογή 5G/AI τεχνολογιών συνδέεται άμεσα με την πράσινη και βιώσιμη ανάπτυξη. Οι καταναλωτές και οι επενδυτές τείνουν να επιβραβεύουν επιχειρήσεις που υιοθετούν τεχνολογίες με περιβαλλοντικά υπεύθυνο προσανατολισμό, προσδίδοντας επιπλέον αξία στην εταιρική εικόνα. Βέβαια, η υιοθέτηση τεχνολογιών AI, IoT και 5G προσφέρει πολυδιάστατες ευκαιρίες βελτίωσης της εμπειρίας του πελάτη και ενίσχυσης της εταιρικής εικόνας, και η επιτυχής αξιοποίησή τους εξαρτάται από την ικανότητα της επιχείρησης να ενσωματώνει τις τεχνολογίες αυτές σε ένα πλαίσιο ηθικής, κοινωνικής υπευθυνότητας και ανθρώπινης επικοινωνίας. Η καινοτομία, όταν συνδυάζεται με διαφάνεια,

εμπιστοσύνη και σεβασμό στον πελάτη, αποτελεί καταλύτη για τη μακροπρόθεσμη επιτυχία και αναγνωρισιμότητα των σύγχρονων επιχειρήσεων.

Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 4

Abdulqadder, I. H., Zhou, S., Zou, D., Aziz, I. T., & Akber, S. M. A. (2020). Multi-layered intrusion detection and prevention in the SDN/NFV enabled cloud of 5G networks using AI-based defense mechanisms. *Computer Networks*, 179, 107364.

Benzaid, C., & Taleb, T. (2020). AI-driven zero touch network and service management in 5G and beyond: Challenges and research directions. *IEEE Network*, 34(2), 186–194.

Bhat, Z. A., Sofi, I. B., & Masoodi, I. S. (2024). Smart energy-saving solutions based on artificial intelligence and other emerging technologies for 5G wireless and beyond networks communications. In *Intelligent Signal Processing and RF Energy Harvesting for State of art 5G and B5G Networks* (pp. 77–95).

Brusseau, J. (2023). AI human impact: toward a model for ethical investing in AI-intensive companies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 13(2), 1030–1057.

Chew, M. Y. L., Teo, E. A. L., Shah, K. W., Kumar, V., & Hussein, G. F. (2020). Evaluating the roadmap of 5G technology implementation for smart building and facilities management in Singapore. *Sustainability*, 12(24), 10259.

Dhar Dwivedi, A., Singh, R., Kaushik, K., Rao Mukkamala, R., & Alnumay, W. S. (2024). Blockchain and artificial intelligence for 5G-enabled Internet of Things: Challenges, opportunities, and solutions. *Transactions on Emerging Telecommunications Technologies*, 35(4), e4329.

El Azzaoui, A., Singh, S. K., Pan, Y., & Park, J. H. (2020). Block5GIntell: Blockchain for AI-enabled 5G networks. *IEEE Access*, 8, 145918–145935.

El Rajab, M., Yang, L., & Shami, A. (2024). Zero-touch networks: Towards next-generation network automation. *Computer Networks*, 243, 110294.

Esenogho, E., Djouani, K., & Kurien, A. M. (2022). Integrating artificial intelligence Internet of Things and 5G for next-generation smartgrid: A survey of trends, challenges and prospect. *IEEE Access*, 10, 4794–4831.

Floridi, L. (2023). *The ethics of artificial intelligence: Principles, challenges, and opportunities*.

Fricke, B. (2020). Artificial intelligence, 5G and the future balance of power. *Konrad-Adenauer-Stiftung*.

Golubchikov, O., & Thornbush, M. (2020). Artificial intelligence and robotics in smart city strategies and planned smart development. *Smart Cities*, 3(4).

Houser, K. A., & Raymond, A. H. (2020). It Is Time to Move beyond the 'AI Race' Narrative: Why Investment and International Cooperation Must Win the Day. *Northwestern Journal of Technology and Intellectual Property*, 18, 129.

Huseien, G. F., & Shah, K. W. (2022). A review on 5G technology for smart energy management and smart buildings in Singapore. *Energy and AI*, 7, 100116.

Kannan, S., Annapareddy, V. N., Gadi, A. L., Kommaragiri, V. B., & Koppolu, H. K. R. (2023). AI-Driven Optimization of Renewable Energy Systems: Enhancing Grid Efficiency and Smart Mobility Through 5G and 6G Network Integration. *Available at SSRN 5205158*.

Kaloxyllos, A., Gavras, A., Camps Mur, D., Ghoraishi, M., & Hrasnica, H. (2021). AI and ML–Enablers for beyond 5G Networks.

Khan, A., & Patel, R. (2024). The Impact of 5G on IT Infrastructure: Opportunities and Challenges. *Asian American Research Letters Journal*, 1(9), 46–56.

Kinder, T., Stenvall, J., Koskimies, E., Webb, H., & Janenova, S. (2023). Local public services and the ethical deployment of artificial intelligence. *Government Information Quarterly*, 40(4), 101865.

Kumar, R., Kumar, P., Aloqaily, M., & Aljuhani, A. (2022). Deep-learning-based blockchain for secure zero touch networks. *IEEE Communications Magazine*, 61(2), 96–102.

Liyanage, M., Pham, Q. V., Dev, K., Bhattacharya, S., Maddikunta, P. K. R., Gadekallu, T. R., & Yenduri, G. (2022). A survey on zero touch network and service management (ZSM) for 5G and beyond networks. *Journal of Network and Computer Applications*, 203, 103362.

Mazhar, T., Malik, M. A., Haq, I., Rozeela, I., Ullah, I., Khan, M. A., ... & Hamam, H. (2022). The role of ML, AI and 5G technology in smart energy and smart building management. *Electronics*, 11(23), 3960.

Nassar, A., & Yilmaz, Y. (2021). Deep reinforcement learning for adaptive network slicing in 5G for intelligent vehicular systems and smart cities. *IEEE Internet of Things Journal*, 9(1), 222–235.

Pradhan, B., Das, S., Roy, D. S., Routray, S., Benedetto, F., & Jhaveri, R. H. (2023). An AI-assisted smart healthcare system using 5G communication. *IEEE Access*, 11, 108339–108355.

Rafique, W., Barai, J. R., Fapojuwo, A. O., & Krishnamurthy, D. (2024). A survey on beyond 5G network slicing for smart cities applications. *IEEE Communications Surveys & Tutorials*, 27(1), 595–628.

Samarawickrama, M. (2022). AI governance and ethics framework for sustainable AI and sustainability. *arXiv preprint arXiv:2210.08984*.

Shafique, K., Khawaja, B. A., Sabir, F., Qazi, S., & Mustaqim, M. (2020). Internet of things (IoT) for next-generation smart systems: A review of current challenges, future trends and prospects for emerging 5G-IoT scenarios. *IEEE Access*, 8, 23022–23040.

Shafin, R., Liu, L., Chandrasekhar, V., Chen, H., Reed, J., & Zhang, J. C. (2020). Artificial intelligence-enabled cellular networks: A critical path to beyond-5G and 6G. *IEEE Wireless Communications*, 27(2), 212–217.

Shehab, M. J., Kassem, I., Kuty, A. A., Kucukvar, M., Onat, N., & Khattab, T. (2021). 5G networks towards smart and sustainable cities: A review of recent developments, applications and future perspectives. *IEEE Access*, 10, 2987–3006.

Yang, H., Alphones, A., Xiong, Z., Niyato, D., Zhao, J., & Wu, K. (2020). Artificial-intelligence-enabled intelligent 6G networks. *IEEE Network*, 34(6), 272–280.

Yarali, A. (2021). *Intelligent Connectivity: AI, IoT, and 5G*. John Wiley & Sons.

Zhang, C., Ueng, Y. L., Studer, C., & Burg, A. (2020). Artificial intelligence for 5G and beyond 5G: Implementations, algorithms, and optimizations. *IEEE Journal on Emerging and Selected Topics in Circuits and Systems*, 10(2), 149–163.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Ανάλυση Περίπτωσης: Vodafone Hellas

5.1. Ιστορικό της Vodafone Hellas

Η Vodafone Hellas αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παρόχους τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στην ελληνική αγορά, με μια πορεία που αντανακλά τόσο τη δυναμική του κλάδου όσο και τις προκλήσεις της ψηφιακής μετάβασης. Η εταιρεία ξεκίνησε την εμπορική της δραστηριότητα στην Ελλάδα το 1993, αρχικά υπό την επωνυμία Panafon, μετά από κοινοπραξία ελληνικών και διεθνών εταιρειών, ανάμεσά τους και ο όμιλος Vodafone Group. Το 2002 η εταιρεία μετονομάστηκε επίσημα σε Vodafone Ελλάδος, σηματοδοτώντας την πλήρη ενσωμάτωσή της στον πολυεθνικό όμιλο. Η ιστορική εξέλιξη της Vodafone Hellas δεν μπορεί να αποσπαστεί από το ευρύτερο πλαίσιο των εξελίξεων στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς.

Όπως σημειώνεται από τους Vaforoulos et al. (2023), η ελληνική αγορά χαρακτηρίζεται από υψηλό επίπεδο διασύνδεσης μεταξύ εταιρειών, γεγονός που επηρεάζει τις στρατηγικές ανάπτυξης και τη συγκέντρωση της αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, η Vodafone υιοθέτησε εξ αρχής μια επιθετική στρατηγική ανάπτυξης, επενδύοντας σε υποδομές, δίκτυα κινητής και σταθερής τηλεφωνίας, αλλά και στο διαδίκτυο υψηλών ταχυτήτων. Η εξαγορά της Hellas Online (HOL) το 2014 αποτέλεσε κομβικό σημείο στην πορεία της εταιρείας, ενισχύοντας σημαντικά τη θέση της στη σταθερή τηλεφωνία και το ευρυζωνικό διαδίκτυο. Ακολούθησε η εξαγορά της Cyta Hellas το 2019, κίνηση που εδραίωσε τη Vodafone ως ολοκληρωμένο πάροχο τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στην Ελλάδα. Οι στρατηγικές αυτές αποτυπώνουν την τάση συγκέντρωσης που επισημαίνουν οι Srinuan & Srinuan (2023), οι οποίοι αναλύουν τη διεθνή εμπειρία εξαγορών και συγχωνεύσεων στον κλάδο.

Στο επιχειρηματικό επίπεδο, η Vodafone Hellas έχει επιδείξει συνέπεια στην προσαρμογή της στις τεχνολογικές εξελίξεις. Σύμφωνα με τον Calvo (2025), η εισαγωγή της τεχνολογίας 5G αποτέλεσε πρόκληση για όλους τους παρόχους, απαιτώντας υψηλές επενδύσεις, αλλαγές στα επιχειρηματικά μοντέλα και ριζική επανεξέταση της σχέσης με τον πελάτη. Η Vodafone Hellas ανταποκρίθηκε με την ανάπτυξη δικτύου 5G και την προώθηση εφαρμογών για τον ιδιωτικό και δημόσιο

τομέα, ενσωματώνοντας στρατηγικές που σχετίζονται με την τεχνητή νοημοσύνη (AI), το διαδίκτυο των πραγμάτων (IoT) και τις υποδομές edge computing (Madduru, 2021; Subhan et al., 2024). Η προσαρμοστικότητα της εταιρείας στις απαιτήσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού ενισχύθηκε και από τη συμμετοχή της σε καινοτόμα έργα στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, όπως η χρήση AI στην εξυπηρέτηση πελατών και στην πρόβλεψη συμπεριφορών κατανάλωσης.

Σύμφωνα με τον Hegde (2024), η αυτοματοποίηση της δημιουργίας εξατομικευμένου περιεχομένου αποτελεί νέο πυλώνα αξίας για εταιρείες όπως η Vodafone. Παράλληλα, ερευνητές όπως οι Kunal et al. (2023) επισημαίνουν τη συμβολή της AI στη διατήρηση πελατών μέσω προσωποποιημένων υπηρεσιών και αναλυτικής των δεδομένων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η στρατηγική βιωσιμότητας της εταιρείας. Όπως αναφέρει ο Manda (2023), οι επενδύσεις σε υποδομές 5G απαιτούν παράλληλα με την τεχνολογική πρόοδο και περιβαλλοντική ευθύνη. Η Vodafone Hellas έχει υιοθετήσει πολιτικές μείωσης του ενεργειακού αποτυπώματος και ευθυγράμμισης με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης, καθιστώντας τη τεχνολογία μοχλό όχι μόνο καινοτομίας αλλά και υπεύθυνης επιχειρηματικότητας.

Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, η Vodafone Hellas λειτουργεί υπό τη στρατηγική καθοδήγηση του ομίλου Vodafone Group, ο οποίος σύμφωνα με την έρευνα του da Silva Coutinho (2021) και του Rayagra (2024), δίνει έμφαση στη διαφοροποίηση εσόδων μέσω νέων επιχειρηματικών μοντέλων και τη δημιουργία αξίας μέσω συνεργειών μεταξύ των θυγατρικών του. Η ελληνική θυγατρική συμμετέχει ενεργά στη στρατηγική αυτή, ενισχύοντας τον ρόλο της ως «κόμβος καινοτομίας» για τις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η διαρκής έμφαση στην καινοτομία αποτυπώνεται και στις συνεργασίες της εταιρείας με πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα, για την αξιοποίηση τεχνολογιών όπως η εικονική και επαυξημένη πραγματικότητα (AR/VR), η τεχνητή νοημοσύνη και το blockchain για τη βελτιστοποίηση των τηλεπικοινωνιακών δικτύων (El Azzaoui et al., 2020; Fichera et al., 2023). Παράλληλα, η διοίκηση της εταιρείας εστιάζει στην ενίσχυση της οργανωσιακής ευελιξίας μέσω της χρήσης εργαλείων διαχείρισης βασισμένων σε δεδομένα (Ouyang et al., 2021; Gooderham et al., 2022).

Επιχειρηματικά, η Vodafone Hellas έχει καταφέρει να αναπτύξει μία πολυδιάστατη στρατηγική που ενσωματώνει τεχνολογική πρωτοπορία, πελατοκεντρική προσέγγιση και περιβαλλοντική υπευθυνότητα. Όπως αναλύεται στη

μελέτη των Whalley & Curwen (2024), η δημιουργία αξίας στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών πλέον δεν βασίζεται αποκλειστικά στην υποδομή, αλλά και στην ικανότητα του παρόχου να ενσωματώσει τεχνολογικές λύσεις που καλύπτουν συγκεκριμένες ανάγκες του πελάτη και της κοινωνίας. Εν κατακλείδι, η ιστορική πορεία της Vodafone Hellas αντικατοπτρίζει την εξέλιξη του ίδιου του τηλεπικοινωνιακού τομέα. Από την αρχική της λειτουργία ως απλός πάροχος κινητής τηλεφωνίας, μετεξελίχθηκε σε έναν ψηφιακό οργανισμό που συνδυάζει τεχνολογία, επιχειρηματικότητα και κοινωνική ευθύνη. Η σταθερή προσήλωση στην καινοτομία και η ενσωμάτωση των διεθνών βέλτιστων πρακτικών του ομίλου Vodafone αποτελούν εχέγγυα για τη συνέχιση της δυναμικής της πορείας στο απαιτητικό και ταχέως εξελισσόμενο επιχειρηματικό περιβάλλον των τηλεπικοινωνιών.

5.2. Ψηφιακή αναβάθμιση στη Vodafone

Η Vodafone συγκαταλέγεται στους πρωτοπόρους του κλάδου των τηλεπικοινωνιών και έχει θέσει τη στρατηγική της ψηφιακής αναβάθμισης στο επίκεντρο της επιχειρησιακής της ανάπτυξης. Αντιλαμβανόμενη τις ταχείες τεχνολογικές εξελίξεις, τις μεταβαλλόμενες ανάγκες των πελατών και την αυξανόμενη σημασία της καινοτομίας στην αγορά, η Vodafone επενδύει συστηματικά στον ψηφιακό μετασχηματισμό, αξιοποιώντας τεχνολογίες αιχμής όπως το 5G, η τεχνητή νοημοσύνη (AI), το Internet of Things (IoT) και τα cloud-based επιχειρηματικά μοντέλα (de Almeida Pinto, 2021). Η στρατηγική της εταιρείας εστιάζει στην οικοδόμηση ενός πλήρως ψηφιακού οικοσυστήματος που ενισχύει τόσο τις εσωτερικές της λειτουργίες όσο και την εμπειρία των πελατών. Σύμφωνα με τη μελέτη των Vafopoulos et al. (2023), η Vodafone διατηρεί σημαντική διασύνδεση στον ελληνικό τηλεπικοινωνιακό τομέα και χρησιμοποιεί τεχνολογικά δίκτυα για την αναδιαμόρφωση των επιχειρηματικών πρακτικών. Η υιοθέτηση του 5G αποτελεί κρίσιμο σημείο καμπής, καθώς δίνει τη δυνατότητα παροχής υπερταχύτατων και χαμηλής καθυστέρησης υπηρεσιών, ενώ διευκολύνει την εφαρμογή καινοτόμων λύσεων σε τομείς όπως η τηλεϊατρική, οι αυτόνομες μεταφορές και η βιομηχανική παραγωγή (Calvo, 2025; Whalley & Curwen, 2024).

Η στρατηγική ανάπτυξης του 5G στη Vodafone δεν περιορίζεται στη βελτίωση της ταχύτητας ή της κάλυψης, αλλά επεκτείνεται και στη δημιουργία νέων επιχειρηματικών μοντέλων και αγορών. Οι Casetti (2021) και Patil et al. (2024) αναδεικνύουν πως η εταιρεία προσπαθεί να κεφαλαιοποιήσει εμπορικά την επένδυση στο 5G μέσα από εξειδικευμένες υπηρεσίες για επιχειρήσεις, ενώ παράλληλα

υποστηρίζει την ανάπτυξη καινοτομιών σε κάθετη βάση (vertical-specific solutions). Η συνεργασία με κατασκευαστές, δήμους και εταιρείες του ιδιωτικού τομέα επιταχύνει την υιοθέτηση εφαρμογών όπως έξυπνες πόλεις, ευφυείς υποδομές και προηγμένα logistics.

Παράλληλα, σημαντικό ρόλο στη στρατηγική της ψηφιακής αναβάθμισης διαδραματίζει η τεχνητή νοημοσύνη. Η Vodafone αξιοποιεί τεχνολογίες AI σε πολλαπλά επίπεδα: από την πρόβλεψη της συμπεριφοράς των καταναλωτών μέχρι τη βελτιστοποίηση των δικτύων και την αυτοματοποίηση της εξυπηρέτησης πελατών (Gooderham et al., 2022; Kunal et al., 2023). Ειδικότερα, η χρήση εργαλείων machine learning και predictive analytics βελτιώνει την εμπειρία του πελάτη και συμβάλλει στην αύξηση της πιστότητας, όπως επισημαίνει η μελέτη του Upadhyay (2022) σχετικά με τη στρατηγική ανασυγκρότησης της Vodafone Idea.

Η χρήση της AI για τη διαχείριση των τηλεπικοινωνιακών δικτύων αποτελεί πλέον αναγκαία συνθήκη για τη διατήρηση επιχειρησιακής αποδοτικότητας. Τεχνολογίες όπως η αυτοματοποιημένη διαχείριση κίνησης (Shetty et al., 2024), η προσωποποιημένη δημιουργία περιεχομένου (Hegde, 2024) και οι μηχανισμοί πρόβλεψης απαιτήσεων συνδέονται άμεσα με τη στρατηγική μείωσης κόστους και αύξησης της αξιοπιστίας των υπηρεσιών. Σε ερευνητικό επίπεδο, η ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης με τα δίκτυα 5G μέσω πλατφορμών όπως το Block5GIntell (El Azzaoui et al., 2020) δημιουργεί νέες προοπτικές για τον αυτοματισμό, τη διαφάνεια και την ασφάλεια. Η Vodafone έχει επίσης δώσει έμφαση στον συνδυασμό cloud computing και edge computing ως πυλώνες του ψηφιακού της μετασχηματισμού. Οι Madduru (2021) και Alsaroah & Al-Turjman (2023) αναδεικνύουν την αξία του AI-as-a-Service (AlaaS) σε περιβάλλοντα πολυπρόσβασης (multi-access edge computing), ιδιαίτερα σε εφαρμογές πραγματικού χρόνου όπως η επαυξημένη πραγματικότητα (AR), η εικονική πραγματικότητα (VR) και η τηλεπαρακολούθηση. Μέσω τέτοιων λύσεων, η Vodafone στοχεύει στη διαφοροποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών και στην επέκταση σε νέες αγορές υψηλής τεχνολογίας.

Σε επίπεδο ESG (Environmental, Social and Governance), η Vodafone ενσωματώνει την ψηφιακή αναβάθμιση σε μία στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης. Η αξιοποίηση πράσινων τεχνολογιών και η μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος σε δίκτυα 5G περιγράφονται από τον Manda (2023), ο οποίος αναφέρεται στην υλοποίηση φιλικών προς το περιβάλλον υποδομών ως κρίσιμο παράγοντα για την περιβαλλοντική υπευθυνότητα των παρόχων. Αυτή η προσέγγιση ενισχύει τη φήμη της

Vodafone και την καθιστά ελκυστική σε επενδυτές που ευθυγραμμίζονται με αρχές βιωσιμότητας. Σε διοικητικό επίπεδο, η εταιρεία επιχειρεί να ενσωματώσει τον ψηφιακό μετασχηματισμό στον οργανωσιακό της σχεδιασμό. Οι Simões (2024) και Rayagra (2024) υπογραμμίζουν τη σημασία της αποτελεσματικής ηγεσίας και της ευελιξίας των επιχειρηματικών μοντέλων, ενώ η στρατηγική πολυεθνικής ανάπτυξης της Vodafone παραμένει ευθυγραμμισμένη με τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης και τις τοπικές απαιτήσεις.

Το δίπολο «παγκοσμιοποίηση - τοπικότητα» αντανακλάται και στην ελληνική θυγατρική, όπου η στρατηγική ψηφιακής ενοποίησης διαμορφώνεται σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής αγοράς (Vaforoulos et al., 2023). Καταληκτικά, η ψηφιακή αναβάθμιση της Vodafone συνιστά μια πολυεπίπεδη επιχειρηματική στρατηγική που διαμορφώνεται από την τεχνολογική καινοτομία, τη στρατηγική προσαρμοστικότητα και την πελατοκεντρική προσέγγιση. Η υιοθέτηση του 5G, η ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης, η βιώσιμη λειτουργία των υποδομών και η αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών για τη βελτίωση της εμπειρίας πελάτη συγκροτούν το πλαίσιο ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της Vodafone σε παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο. Οι στρατηγικές αυτές επιτρέπουν στην εταιρεία να διατηρεί ηγετική θέση στον κλάδο, να ανταποκρίνεται σε σύνθετες προκλήσεις και να διαμορφώνει ενεργά το μέλλον των τηλεπικοινωνιών.

5.3. Ρόλος της AI στα δίκτυα 5G της Vodafone

Η ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης (AI) στα δίκτυα 5G αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για την Vodafone, καθώς προσφέρει σημαντικές επιχειρηματικές δυνατότητες και ενισχύει την αποδοτικότητα, την ευελιξία και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η Vodafone, ως πολυεθνικός τηλεπικοινωνιακός όμιλος, επενδύει συστηματικά σε καινοτομίες που ενισχύουν το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα μέσω της αξιοποίησης των δυνατοτήτων που προσφέρει η AI σε ένα περιβάλλον υψηλών απαιτήσεων, όπως αυτό του 5G (da Silva Coutinho, 2021; Simões, 2024; Rayagra, 2024).

Μία από τις βασικότερες εφαρμογές της AI είναι η βελτιστοποίηση της διαχείρισης του δικτύου σε πραγματικό χρόνο. Μέσω αλγορίθμων μηχανικής μάθησης, η Vodafone είναι σε θέση να εντοπίζει και να προλαμβάνει προβλήματα στο δίκτυο πριν αυτά επηρεάσουν τους χρήστες, εφαρμόζοντας προγνωστικά μοντέλα και αυτοματοποιημένες παρεμβάσεις (Lin & Zhao, 2020; Fichera et al., 2023). Η υιοθέτηση του μοντέλου intelligent network traffic control (Shetty et al., 2024) επιτρέπει την

αυτόνομη προσαρμογή της κυκλοφορίας δεδομένων, με αποτέλεσμα χαμηλότερη καθυστέρηση, υψηλότερη σταθερότητα και μικρότερο λειτουργικό κόστος. Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στις αρχιτεκτονικές Multi-Access Edge Computing (MEC), σε συνδυασμό με IoT, AR/VR και real-time analytics, ενισχύει σημαντικά την επιχειρησιακή ικανότητα της Vodafone να εξυπηρετεί δυναμικά σενάρια χρήσης, από τη βιομηχανική αυτοματοποίηση έως την έξυπνη πόλη (Madduru, 2021; Wang & Gao, 2020).

Η AI επιτρέπει στη Vodafone να εξατομικεύει τις υπηρεσίες της ανάλογα με τις ανάγκες των πελατών, μέσω προηγμένων εργαλείων ανάλυσης δεδομένων και φυσικής γλώσσας (Hegde, 2024). Με εργαλεία predictive analytics και customer behavior models, η εταιρεία μπορεί να προτείνει προσωποποιημένα πακέτα και λύσεις, ενισχύοντας την εμπειρία του τελικού χρήστη και ταυτόχρονα τη διατήρηση πελατών (Kunal et al., 2023; Gooderham et al., 2022). Η αξιοποίηση της AI στο πλαίσιο της εμπειρίας του πελάτη έχει επίσης θετικό αντίκτυπο στη στρατηγική branding της Vodafone. Η ενσωμάτωση NLP τεχνολογιών στη διαχείριση αιτημάτων και στην αυτόματη δημιουργία πολυγλωσσικού περιεχομένου ενισχύει την επικοινωνιακή της συνέπεια και εξοικονομεί πόρους (Hegde, 2024).

Η τεχνητή νοημοσύνη επιδρά κρίσιμα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων μέσα από συστήματα επιχειρησιακής ευφυΐας που βασίζονται στην επεξεργασία μεγάλων όγκων δεδομένων (big data). Η Vodafone αξιοποιεί αυτά τα συστήματα για την πρόβλεψη ζήτησης, τη διαχείριση κόστους και την αξιολόγηση αποδοτικότητας υποδομών (Ouyang et al., 2021; Calvo, 2025). Η χρήση των AI μοντέλων στη διαχείριση των φασματικών πόρων (Casetti, 2021; Subhan et al., 2024) οδηγεί στη βέλτιστη αξιοποίηση του φάσματος, που αποτελεί περιορισμένο και πολύτιμο αγαθό στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Παράλληλα, η ενσωμάτωση τεχνολογιών blockchain και AI (El Azzaoui et al., 2020) προσφέρει αυξημένη ασφάλεια, διαφάνεια και αυτονομία στις επιχειρησιακές λειτουργίες, επιτρέποντας την ανάπτυξη έξυπνων συμβολαίων και την προστασία ευαίσθητων δεδομένων πελατών.

Η ενσωμάτωση AI σε θέματα κυβερνοασφάλειας αποτελεί ακόμη έναν νευραλγικό τομέα. Στην εποχή του 5G, όπου ο όγκος των δεδομένων είναι τεράστιος και οι απειλές εξελίσσονται συνεχώς, η Vodafone εφαρμόζει AI-βασισμένα συστήματα ανίχνευσης και απόκρισης σε επιθέσεις, μειώνοντας τον κίνδυνο διαρροής δεδομένων και κυβερνοεπιθέσεων (Pamarthi, 2024; Alsaroah & Al-Turjman, 2023). Οι εφαρμογές αυτές ενισχύουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών, που αποτελεί θεμελιώδη

παράγοντα για την επιχειρηματική βιωσιμότητα. Η χρήση της AI στο 5G δίκτυο προσφέρει στη Vodafone στρατηγική διαφοροποίηση έναντι ανταγωνιστών, κυρίως μέσω της ανάπτυξης νέων επιχειρηματικών μοντέλων και λύσεων που σχετίζονται με τη βιομηχανία 4.0, τις έξυπνες υποδομές και τις υπηρεσίες υψηλής πιστότητας (Whalley & Curwen, 2024; Cohen, 2021). Η δυναμική αυτή ενσωματώνεται και στη μακροπρόθεσμη στρατηγική βιωσιμότητας της εταιρείας, με μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος χάρη σε πιο αποδοτική διαχείριση του δικτύου και χρήση οικολογικών τεχνολογιών (Manda, 2023; de Almeida Pinto, 2021).

Οι επιχειρηματικές επιπτώσεις της AI στο δίκτυο 5G της Vodafone είναι πολυδιάστατες. Από τη μείωση λειτουργικού κόστους έως τη δημιουργία νέων πηγών εσόδων, η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης συνιστά έναν βασικό μοχλό μετασχηματισμού. Όπως επισημαίνουν οι Vaforoulis et al. (2023), η ενσωμάτωση τεχνολογικών καινοτομιών στους ελληνικούς τηλεπικοινωνιακούς παρόχους, με τη Vodafone να έχει ηγετική παρουσία, αντανακλά μια τάση μετάβασης από παραδοσιακά μοντέλα λειτουργίας σε δυναμικές, δικτυωμένες επιχειρήσεις με αυξημένη ικανότητα προσαρμογής. Ταυτόχρονα, η AI ενισχύει την οργανωσιακή ευελιξία και την ικανότητα ανταπόκρισης σε σύνθετες ανάγκες της αγοράς, δημιουργώντας νέα πρότυπα λειτουργίας, ιδίως ενόψει των μελλοντικών εξελίξεων προς τα δίκτυα 6G (Yrjölä et al., 2021). Η πρόκληση για τη Vodafone θα είναι η διατήρηση της τεχνολογικής υπεροχής με ταυτόχρονη ενίσχυση του κοινωνικού αποτυπώματος της, δηλαδή συνδυάζοντας ψηφιακή καινοτομία με κοινωνική ευθύνη. Με την εφαρμογή της σε κρίσιμους τομείς, από τη διαχείριση πόρων και την εμπειρία πελάτη έως την κυβερνοασφάλεια, η Vodafone ενισχύει την ανταγωνιστικότητά της, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα ένα νέο επιχειρηματικό τοπίο στον παγκόσμιο τηλεπικοινωνιακό κλάδο.

5.4. Προοπτικές και προκλήσεις

Ο τομέας των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα βρίσκεται στο επίκεντρο μιας ευρύτερης ψηφιακής μετάβασης, εντασσόμενος σε ένα δυναμικά μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον, στο οποίο κυριαρχούν οι τεχνολογίες 5G, η τεχνητή νοημοσύνη (AI) και η ενσωμάτωση υπηρεσιών μέσω edge computing. Η υιοθέτηση αυτών των καινοτομιών δημιουργεί σημαντικές επιχειρησιακές ευκαιρίες, αλλά και προκλήσεις που συνδέονται με το θεσμικό πλαίσιο, την αστάθεια επενδύσεων και τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις. Η ελληνική αγορά λειτουργεί υπό την εποπτεία της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), η οποία ρυθμίζει τις άδειες

φάσματος, τις συγχωνεύσεις και τη συμμόρφωση με την εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία. Οι πρόσφατες εξελίξεις, όπως η δημοπρασία φάσματος για τα δίκτυα 5G, αποτέλεσαν σημαντικό βήμα για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών (Vaforoulis et al., 2023). Ωστόσο, το θεσμικό πλαίσιο παραμένει σε μεγάλο βαθμό αντιδραστικό και όχι προληπτικό έναντι των τεχνολογικών εξελίξεων, γεγονός που δυσχεραίνει την ταχεία εφαρμογή καινοτομιών όπως η AI-driven αυτοματοποίηση (Pamarthi, 2024) ή οι λύσεις με βάση το Internet of Medical Things (Kadu & Singh, 2021). Παρόλο που υπάρχει συμβατότητα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες, η Ελλάδα εξακολουθεί να παρουσιάζει καθυστερήσεις στην αποδοχή και υλοποίηση πολιτικών φιλικών προς την καινοτομία. Ζητήματα όπως η απουσία σαφών κατευθύνσεων για τη διαχείριση δεδομένων ή τη χρήση AI στις τηλεπικοινωνίες παραμένουν μερικώς ρυθμισμένα (El Azzaoui et al., 2020), γεγονός που δημιουργεί αβεβαιότητα σε επενδυτές και παρόχους.

Η επένδυση στον τηλεπικοινωνιακό τομέα συνεπάγεται σημαντικό οικονομικό ρίσκο, ιδιαίτερα λόγω της μεγάλης απαίτησης για κεφαλαιουχικές δαπάνες. Η ανάπτυξη δικτύων 5G απαιτεί όχι μόνο επενδύσεις σε υποδομές, αλλά και σε ανθρώπινο δυναμικό και λογισμικό για την αξιοποίηση δυνατοτήτων όπως το network slicing και η εικονικοποίηση (Fichera et al., 2023). Επιπλέον, οι αλλαγές στο διεθνές χρηματοπιστωτικό περιβάλλον και η μεταβλητότητα της αγοράς, όπως αναδεικνύεται στην περίπτωση της Vodafone Idea (Upadhyay, 2022), ενισχύουν τους κινδύνους χρεοκοπίας ή υποτίμησης αξιών. Ένας άλλος επενδυτικός κίνδυνος προκύπτει από τη γεωπολιτική αστάθεια, ιδίως αναφορικά με τις αλυσίδες εφοδιασμού εξοπλισμού (Cohen, 2021). Η εξάρτηση από λίγους παρόχους τεχνολογίας και εξοπλισμού περιορίζει την ευελιξία στρατηγικών επιλογών και αυξάνει τον επιχειρηματικό κίνδυνο σε περιόδους κρίσης. Η ανθεκτικότητα του συστήματος θα εξαρτηθεί εν πολλοίς από την ευελιξία του ρυθμιστικού πλαισίου και την ικανότητα των παρόχων να επενδύσουν σε τεχνολογίες αιχμής.

Παρά τις προκλήσεις, οι επιχειρησιακές ευκαιρίες στον ελληνικό τηλεπικοινωνιακό τομέα είναι ιδιαίτερα ελκυστικές, ειδικά σε τομείς όπως οι «έξυπνες» πόλεις, η υγειονομική περίθαλψη μέσω τηλεϊατρικής και οι βιομηχανικές εφαρμογές Industry 4.0 (Wang & Gao, 2020). Η εφαρμογή 5G σε συνδυασμό με τεχνολογίες αιχμής όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η επταυξημένη πραγματικότητα επιτρέπει νέα επιχειρηματικά μοντέλα και υπηρεσίες με υψηλή προστιθέμενη αξία (Calvo, 2025; Kartik et al., 2021). Η ικανότητα των επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν τεχνολογίες AI για αυτοματοποίηση λειτουργιών, προσωποποίηση περιεχομένου και διαχείριση κυκλοφορίας δικτύου ενισχύει την αποδοτικότητα και την εμπειρία του χρήστη (Shetty

et al., 2024). Παράλληλα, η μετάβαση σε δομές edge computing και cloud AI services προσφέρει τη δυνατότητα παροχής εξατομικευμένων, ταχύτατων και πολυγλωσσικών υπηρεσιών (Hegde, 2024; Alsaroah & Al-Turjman, 2023). Σε στρατηγικό επίπεδο, η ψηφιακή ωριμότητα της χώρας μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για την ανάπτυξη εξαγωγικού τεχνογνωσιακού κεφαλαίου. Παράγοντες όπως η ανάπτυξη AI-driven predictive maintenance, η εισαγωγή blockchain για ασφάλεια δικτύου και η ενσωμάτωση big data analytics για στρατηγικές αποφάσεις είναι τομείς ιδιαίτερης σημασίας (Ahamad et al., 2022; Subhan et al., 2024; Pamarthi, 2024).

Συνεπώς, η πορεία του ελληνικού τηλεπικοινωνιακού τομέα διαμορφώνεται από ένα σύνθετο μείγμα κανονιστικών απαιτήσεων, τεχνολογικών εξελίξεων και επενδυτικών προκλήσεων. Παρότι το ρυθμιστικό πλαίσιο επιδεικνύει πρόοδο ως προς την ενσωμάτωση ευρωπαϊκών οδηγιών, εξακολουθεί να υστερεί στην ταχύτητα προσαρμογής στις τεχνολογικές καινοτομίες. Οι επενδυτικοί κίνδυνοι είναι σημαντικοί, αλλά αντισταθμίζονται από το ενδεχόμενο υλοποίησης καινοτόμων και βιώσιμων επιχειρηματικών λύσεων, κυρίως μέσω της αξιοποίησης της τεχνητής νοημοσύνης και της αρχιτεκτονικής των δικτύων 5G. Οι επιχειρήσεις που θα καταφέρουν να ευθυγραμμίσουν την τεχνολογική στρατηγική τους με τις απαιτήσεις του ψηφιακού περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με αποτελεσματική συμμόρφωση προς το θεσμικό πλαίσιο, θα είναι εκείνες που θα επωφεληθούν ουσιαστικά από την παρούσα τεχνολογική μετάβαση. Η στρατηγική πρόκληση εστιάζεται πλέον όχι μόνο στην υιοθέτηση της τεχνολογίας, αλλά και στη δημιουργία αξίας μέσα από αυτή.

Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 5

Ahamad, S., Mohseni, M., Shekher, V., Smaisim, G. F., Tripathi, A., & Alanya-Beltran, J. (2022, April). *A detailed analysis of the critical role of artificial intelligence in enabling high-performance cloud computing systems*. In 2022 2nd International Conference on Advance Computing and Innovative Technologies in Engineering (ICACITE) (pp. 156–159). IEEE.

Alsaroah, A. H., & Al-Turjman, F. (2023). *Combining Cloud Computing with Artificial intelligence and Its Impact on Telecom Sector*. NEU Journal for Artificial Intelligence and Internet of Things, 2(3).

Calvo, Á. (2025). *Adoption and Deployment of a New Major Wireless Technology: The Mobile Telephone 5G. A Provisional Overview*. Humanities and Social Science Research, 8(3), p1–p1.

Casetti, C. (2021). *5G consolidates deployment by targeting new bands [mobile radio]*. IEEE Vehicular Technology Magazine, 16(4), 6–11.

Cohen, R. B. (2021, July). *Manufacturers, AI Models and Machine Learning, Value Chains, and 5th Generation Wireless Networks*. In CS & IT Conference Proceedings (Vol. 11, No. 10, pp. 17–31).

da Silva Coutinho, M. G. F. (2021). *Vodafone Group PLC: Telecommunications* (Master's thesis, Universidade NOVA de Lisboa).

de Almeida Pinto, M. F. B. (2021). *Bringing Future Technologies Today* (Master's thesis, Universidade NOVA de Lisboa).

El Azzaoui, A., Singh, S. K., Pan, Y., & Park, J. H. (2020). *Block5GIntell: Blockchain for AI-enabled 5G networks*. IEEE Access, 8, 145918–145935.

Fichera, S., Artale, A., Derstepanians, A., Pannocchi, L., & Cucinotta, T. (2023). *Artificial Intelligence in virtualized networks: a journey*. In Italia 2023, CEUR-WS, Vol. 3486, pp. 78–83.

Gooderham, P. N., Elter, F., Pedersen, T., & Sandvik, A. M. (2022). *The digital challenge for multinational mobile network operators. More marginalization or rejuvenation?* Journal of International Management, 28(4), 100946.

Hegde, P. (2024). *Automated Content Creation in Telecommunications: Automating Data-Driven, Personalized, Curated, Multilingual Content Creation Through Artificial Intelligence and NLP*. Jurnal Komputer, Informasi dan Teknologi, 4(2), 20–20.

Kadu, A., & Singh, M. (2021, October). *Comparative analysis of e-health care telemedicine system based on Internet of Medical Things and artificial intelligence*. In 2021 2nd International conference on smart electronics and communication (ICOSEC) (pp. 1768–1775). IEEE.

Kartik, M. V., Ranjan, S., & Kaur, S. (2021, October). *Introduction of 5G to artificial intelligence drones*. In 2021 5th International Conference on Information Systems and Computer Networks (ISCON) (pp. 1–4). IEEE.

Kunal, K., Ramprakash, K. R., Arun, C. J., & Xavier, M. J. (2023). *An exploratory study on the components of ai impacting customer retention in telecom industry*. Russian Law Journal, 11(5S), 351–366.

Lin, M., & Zhao, Y. (2020). *Artificial intelligence-empowered resource management for future wireless communications: A survey*. China Communications, 17(3), 58–77.

Manda, J. K. (2023). *Sustainability Practices in 5G Network Infrastructure: Implementing Eco-Friendly Practices and Technologies to Reduce Carbon Footprint and Energy Consumption*.

Madduru, P. (2021). *Artificial Intelligence as a service in distributed multi access edge computing on 5G extracting data using IoT and including AR/VR for real-time reporting*. Information Technology In Industry, 9(1), 912–931.

Ouyang, Y., Wang, L., Yang, A., Shah, M., Belanger, D., Gao, T., ... & Zhang, Y. (2021). *The next decade of telecommunications artificial intelligence*. arXiv preprint arXiv:2101.09163.

Pamarthi, K. (2024). *Analysis on potential of artificial intelligence (AI) in fortifying cybersecurity within the telecommunications industry*. Journal of Scientific and Engineering Research, 11(9), 54–64.

Patil, A., Prabhu, S., & Ashok, P. (2024, November). *5G Monetization Strategies and Business Models: An insightful Analysis for Telecommunications Service Providers*. In 2024 5th International Conference on Data Intelligence and Cognitive Informatics (ICDICI) (pp. 16–23). IEEE.

Rayagra, G. C. C. B. (2024). *Equity research: Vodafone Group PLC* (Doctoral dissertation, Instituto Superior de Economia e Gestão).

Shetty, S., Thrisha, M. S., Vandana, H. M., & Shaikh, R. N. (2024, December). *Intelligent Network Traffic Control with AI and Machine Learning*. In 2024 IEEE 16th International Conference on Computational Intelligence and Communication Networks (CICN) (pp. 353–357). IEEE.

Simões, J. S. (2024). *Equity Research of Vodafone Group Plc*.

Srinuan, C., & Srinuan, P. (2023). *A review of recent merger and acquisitions in mobile telecommunications service industry: Substantial issues and implications for policy makers*.

Subhan, F. E., Yaqoob, A., Muntean, C. H., & Muntean, G. M. (2024). *A survey on artificial intelligence techniques for improved rich media content delivery in a 5G and beyond network slicing context*. IEEE Communications Surveys & Tutorials.

Upadhyay, R. K. (2022). *Conversion of AGR into Equity and Revival of Vodafone Idea*. ACADEMIA Letters (2022).

Vafopoulos, M., Agiropoulos, C., Gourgiti, A., & Klonaras, M. (2023). *Connected Corporate Networks I: Definitions, Metrics and Empirical Results from the Greek Telecommunications Sector*. In *Interconnections in the Greek Economy: Between Macro-and Microeconomics* (pp. 151–169). Cham: Springer International Publishing.

Wang, X., & Gao, L. (2020). *When 5G Meets Industry 4.0* (pp. 1–120). Springer.

Whalley, J., & Curwen, P. (2024). *Creating value from 5G: The challenge for mobile operators*. Telecommunications Policy, 48(2), 102647.

Yrjölä, S., Ahokangas, P., Arslan, A., Matinmikko-Blue, M., Golgeci, I., & Tarba, S. (2021). *Artificial intelligence in the telecommunication sector: Exploratory analysis of 6G's potential for organizational agility*. In *Entrepreneurial Connectivity: Network, Innovation and Strategy Perspectives*, 63–81.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Συζήτηση

6.1. Στρατηγικές ανάπτυξης

Η σύγχρονη τηλεπικοινωνιακή βιομηχανία βρίσκεται σε καθεστώς μετάβασης, με την υιοθέτηση του 5G και της τεχνητής νοημοσύνης (AI) να αποτελούν τους δύο βασικούς πυλώνες στρατηγικής ανάπτυξης. Η ταχεία πρόοδος των τεχνολογιών αυτών δεν περιορίζεται μόνο στο τεχνικό επίπεδο, αλλά έχει αναδείξει μια σειρά επιχειρηματικών ευκαιριών και προκλήσεων που αναγκάζουν τις εταιρείες να επαναπροσδιορίσουν τα μοντέλα λειτουργίας τους (WTW, 2025). Η στρατηγική ψηφιακού μετασχηματισμού, όπως διαμορφώνεται από παγκόσμιους παρόχους όπως η Vodafone (Vodafone.com, 2025; Developing Telecoms, 2024), στηρίζεται στη σύγκλιση τεχνολογιών 5G, AI και υπολογιστικού νέφους, ώστε να ενισχυθεί η εμπειρία του πελάτη (customer experience - CX), να μειωθεί το λειτουργικό κόστος και να δημιουργηθούν νέα ρεύματα εσόδων.

Πρακτικές όπως η πρόβλεψη κυκλοφορίας δεδομένων με χρήση machine learning (Datatonic, 2024) και η αξιοποίηση edge AI για τη διαχείριση των πόρων δικτύου (Nguyen et al., 2022) ενισχύουν τη δυναμικότητα και προσαρμοστικότητα των παρόχων. Παράλληλα, το επιχειρηματικό οικοσύστημα μεταβάλλεται. Εταιρείες που υιοθετούν «zero-touch» διαχείριση δικτύων (Liyanage et al., 2022) και δυναμική κατανομή πόρων μέσω network slicing (Zhang et al., 2021) αποκτούν σαφές ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, επιτυγχάνοντας καλύτερη προσαρμογή σε κάθετη εξυπηρέτηση διαφορετικών βιομηχανιών (π.χ. υγεία, αυτοκίνηση, logistics). Ωστόσο, η επιτυχής υιοθέτηση αυτών των τεχνολογιών απαιτεί σημαντικές επενδύσεις σε R&D, στενή συνεργασία με παρόχους cloud και κυρίως στρατηγική ευελιξία (Rakuten Symphony, 2025).

Ένας κρίσιμος άξονας αξιολόγησης των στρατηγικών ανάπτυξης είναι η ικανότητα μετατροπής της τεχνολογικής επένδυσης σε εμπορική αξία. Η εμπειρία της Vodafone, μέσα από τη συνεργασία της με τη Google (Vodafone, 2024), δείχνει πως οι στρατηγικές συμμαχίες με παρόχους τεχνολογίας μπορούν να επισπεύσουν την καινοτομία και να μειώσουν τον χρόνο διάθεσης νέων υπηρεσιών στην αγορά. Εντούτοις, η υπερβολική εξάρτηση από εξωτερικούς τεχνολογικούς παρόχους ενέχει κινδύνους περιορισμένης αυτονομίας και μειωμένης δυνατότητας διαφοροποίησης.

Ένα ακόμη σημείο στρατηγικής σημασίας είναι η διαχείριση δεδομένων και η κυβερνοασφάλεια, ειδικά σε συνθήκες έντονης αυτοματοποίησης και χρήσης AI. Οι έξυπνοι αλγόριθμοι μπορούν να εντοπίζουν ανωμαλίες στα δίκτυα (Edozie et al., 2025), όμως απαιτείται ενίσχυση των πρωτοκόλλων ηθικής χρήσης και διαφάνειας, ώστε να διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη των χρηστών και η συμμόρφωση με τους κανονισμούς (Floridi, 2023; Samarawickrama, 2022). Ειδικά στα επιχειρηματικά μοντέλα που βασίζονται στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, η αξιολόγηση της ηθικής διάστασης της AI αποκτά στρατηγική σημασία.

Επιπλέον, η βιωσιμότητα αποτελεί στρατηγική πρόκληση για τις εταιρείες τηλεπικοινωνιών. Οι υποδομές 5G είναι ενεργοβόρες, γεγονός που εντείνει την ανάγκη για έξυπνες ενεργειακές λύσεις, όπως αυτές που βασίζονται σε AI και ανανεώσιμες πηγές (Bhat et al., 2024). Οι εταιρείες που ενσωματώνουν «πράσινες» τεχνολογίες και δίνουν έμφαση στην περιβαλλοντική απόδοση μπορούν να εξασφαλίσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε αγορές με αυξημένες οικολογικές απαιτήσεις. Αναφορικά με τη διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, η μετάβαση προς ψηφιακά, αυτοματοποιημένα δίκτυα αναδιαμορφώνει τις απαιτήσεις δεξιοτήτων. Αναδεικνύεται η ανάγκη για στρατηγικές επανακατάρτισης και ανάπτυξης ταλέντου, ώστε οι επιχειρήσεις να διατηρήσουν λειτουργική επάρκεια και να αποφύγουν εσωτερικές ανισορροπίες (Camphouse, 2023).

Για την αποτελεσματική ανάπτυξη των επιχειρήσεων στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών, οι στρατηγικές ανάπτυξης πρέπει να ενσωματώνουν μια πολυδιάστατη προσέγγιση που απαντά τόσο στις τεχνολογικές όσο και στις επιχειρηματικές απαιτήσεις της νέας εποχής. Καταρχάς, κεντρική προτεραιότητα αποτελεί η επένδυση σε ευέλικτες υποδομές. Οι επιχειρήσεις καλούνται να στραφούν σε cloud-native και service-based αρχιτεκτονικές, που προσφέρουν δυνατότητα ταχείας κλιμάκωσης, προσαρμογής σε real-time συνθήκες και καλύτερη διαλειτουργικότητα μεταξύ διαφορετικών τεχνολογιών και συστημάτων (Calsoft, 2024; VIAVI, 2025). Ένα τέτοιο τεχνολογικό υπόβαθρο δεν αποτελεί μόνο αναβάθμιση της λειτουργικότητας, αλλά ενισχύει και την ικανότητα των εταιρειών να εισέλθουν δυναμικά σε νέες κάθετες αγορές με διαφοροποιημένες υπηρεσίες.

Συμπληρωματικά, ζωτικής σημασίας είναι η ανάπτυξη στρατηγικών συνεργασιών με παρόχους AI και cloud. Το παράδειγμα της Vodafone και της στρατηγικής της σύμπραξης με την Google αναδεικνύει πώς τέτοιες συνεργασίες ενισχύουν την καινοτομία, μειώνουν το λειτουργικό κόστος (TCO) και δημιουργούν ταχύτερη πρόσβαση σε τεχνολογικές λύσεις αιχμής (Vodafone, 2024). Η προσέγγιση

αυτή καθιστά σαφές ότι η τεχνολογική αυτάρκεια δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά εργαλείο για ευελιξία και ταχύτητα απόκρισης στις ανάγκες της αγοράς.

Παράλληλα, οι στρατηγικές ανάπτυξης πρέπει να διευρύνονται πέραν της τεχνικής διάστασης, εστιάζοντας στη δημιουργία πολυδιάστατων και προσωποποιημένων υπηρεσιών. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός δεν μπορεί να περιορίζεται στην υποδομή. Αντιθέτως, οφείλει να επεκτείνεται σε τομείς όπως η εμπειρία πελάτη (CX), με στόχο την παροχή λύσεων υψηλής αξίας που διαφοροποιούν τον πάροχο από τον ανταγωνισμό (Clarasys, 2021; Whatfix, 2024). Επιπλέον, η υιοθέτηση οικοσυστημάτων ηθικής τεχνητής νοημοσύνης αποτελεί κομβική προτεραιότητα, ιδιαίτερα όσο εντείνεται η χρήση AI σε λειτουργίες κρίσιμες για τη διαχείριση δικτύων, δεδομένων και επικοινωνίας με τους χρήστες. Οι επιχειρήσεις οφείλουν να ενσωματώνουν πλαίσια διακυβέρνησης, διαφάνειας και υπευθυνότητας στην ανάπτυξη και χρήση αλγορίθμων, με στόχο την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών, την εναρμόνιση με κανονισμούς και την πρόληψη ηθικών αποκλίσεων (Kinder et al., 2023; Brusseau, 2023).

Ταυτόχρονα, οι προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής επιβάλλουν τον πράσινο μετασχηματισμό του τηλεπικοινωνιακού τομέα. Η χρήση ενεργοβόρων υποδομών όπως τα δίκτυα 5G πρέπει να αντισταθμίζεται με την αξιοποίηση τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης που βελτιστοποιούν την κατανάλωση ενέργειας, την ανακατανομή πόρων και την παρακολούθηση ενεργειακής απόδοσης. Οι επιχειρήσεις που επενδύουν σε περιβαλλοντικά βιώσιμες λύσεις ενισχύουν την εταιρική τους εικόνα και αποκτούν πρόσβαση σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες αγορές (Manda, 2023; Mazhar et al., 2022).

Επιπλέον, καθίσταται αναγκαία η ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών μοντέλων βασισμένων στην αξία των δεδομένων. Τα δίκτυα 5G, μέσω των υψηλών ταχυτήτων και της μεγάλης χωρητικότητας, παράγουν τεράστιους όγκους δεδομένων, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν με σύγχρονες τεχνολογίες AI και advanced analytics για την παροχή έξυπνων υπηρεσιών, προγνωστικής συντήρησης, βελτιστοποίησης πελατειακής εμπειρίας και δημιουργίας νέων προϊόντων (Google Cloud & Amdocs, 2025). Ο μετασχηματισμός αυτός δημιουργεί ευκαιρίες για νέες ροές εσόδων που υπερβαίνουν το παραδοσιακό μοντέλο παροχής φωνής και δεδομένων.

Τέλος, είναι αναγκαία η εστίαση σε τομείς (verticals) υψηλής αξίας, όπως η υγειονομική περίθαλψη, οι μεταφορές, η ενέργεια και οι έξυπνες πόλεις. Οι τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι καλούνται να διαμορφώσουν εξειδικευμένες λύσεις ανά κλάδο, αξιοποιώντας τις δυνατότητες του 5G σε συνδυασμό με τεχνολογίες όπως το AI και το Internet of Things (IoT). Εφαρμογές όπως το AI-assisted smart healthcare

(Pradhan et al., 2023) ή οι έξυπνες αστικές υποδομές (Telecom Review Asia, 2024) δείχνουν την κατεύθυνση για στοχευμένη διαφοροποίηση και είσοδο σε αγορές με υψηλό περιθώριο κέρδους.

Επομένως, η στρατηγική ανάπτυξη των επιχειρήσεων στον τηλεπικοινωνιακό τομέα απαιτεί ολιστικό επιχειρηματικό σχεδιασμό, που υπερβαίνει τις τεχνικές αναβαθμίσεις και αγγίζει κρίσιμες διαστάσεις όπως η βιωσιμότητα, η ηθική χρήση τεχνολογιών, η δημιουργία αξίας για τον πελάτη και η ευφυής αξιοποίηση των δεδομένων. Ο επιτυχής ψηφιακός μετασχηματισμός δεν εξαρτάται απλώς από την υιοθέτηση καινοτομιών όπως το 5G ή η τεχνητή νοημοσύνη, αλλά από τον τρόπο με τον οποίο αυτές ενσωματώνονται στο επιχειρηματικό μοντέλο με όρους στρατηγικής ευελιξίας, εμπιστοσύνης και καινοτόμου σκέψης.

6.2. Επιπτώσεις της ψηφιακής αναβάθμισης

Η ψηφιακή αναβάθμιση στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών δεν αποτελεί μόνο τεχνολογικό μετασχηματισμό, αλλά κυρίως έναν καταλύτη επιχειρηματικής καινοτομίας, λειτουργικής αποδοτικότητας και στρατηγικής αναδιάρθρωσης. Η είσοδος του 5G και της τεχνητής νοημοσύνης (AI) σε λειτουργικά περιβάλλοντα φέρνει ριζικές αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών λειτουργούν, προσφέρουν υπηρεσίες και δημιουργούν αξία (Boingo, 2024; Flyaps, 2024; AIMultiple, 2025). Ένα από τα βασικά πλεονεκτήματα της ψηφιακής αναβάθμισης είναι η βελτιστοποίηση του δικτύου μέσω της AI. Οι δυνατότητες πρόβλεψης, ανάλυσης και αυτόνομης λήψης αποφάσεων συμβάλλουν στην καλύτερη διαχείριση της κίνησης, την αποδοτικότερη κατανομή πόρων και την υλοποίηση δυναμικού network slicing (Bikkasani, 2024; Zhang et al., 2021).

Επιπλέον, ο συνδυασμός 5G και AI επιτρέπει την παροχή προσωποποιημένων υπηρεσιών, αυξάνοντας την ικανοποίηση του πελάτη και ενισχύοντας τη διαφοροποίηση έναντι του ανταγωνισμού (Kunal et al., 2023). Η ψηφιακή αναβάθμιση έχει επίσης καταλυτικές επιπτώσεις στο επιχειρηματικό μοντέλο των παρόχων. Η μετάβαση σε υπηρεσίες βασισμένες στο cloud, η ενσωμάτωση edge computing και η ανάπτυξη αυτόνομων, zero-touch υποδομών ενισχύουν τη δυνατότητα για νέες ροές εσόδων και ευελιξία στον σχεδιασμό προϊόντων (Vodafone.com, 2025· Google Cloud & Amdocs, 2025). Παράλληλα, οι επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών αποκτούν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε νέα οικοσυστήματα (όπως το IoT, τα smart cities ή η e-health), επεκτείνοντας τον ρόλο τους πέρα από την παραδοσιακή παροχή συνδεσιμότητας (Nguyen et al., 2022; Pradhan et al., 2023; Telecom Review Asia, 2024).

Ωστόσο, η υιοθέτηση των ψηφιακών τεχνολογιών ενέχει σημαντικές προκλήσεις.

- Πρώτον, η μετάβαση σε 5G και AI απαιτεί εκτεταμένες επενδύσεις σε υποδομές, προσωπικό και νέες δεξιότητες, οι οποίες δεν είναι άμεσα αποδοτικές οικονομικά (McKinsey, 2024; Calvo, 2025). Το κόστος εισόδου είναι υψηλό και συχνά αποτρεπτικό για μικρότερους παρόχους, οδηγώντας σε συγκέντρωση της αγοράς και ενδεχόμενη μείωση του ανταγωνισμού (WTW, 2025).
- Δεύτερον, η υιοθέτηση της AI εγείρει ζητήματα διακυβέρνησης, ηθικής και ρύθμισης. Από τη χρήση αλγορίθμων σε αυτόματες αποφάσεις εξυπηρέτησης πελατών μέχρι την παρακολούθηση της χρήσης δεδομένων, δημιουργούνται ανησυχίες για τη διαφάνεια, την ιδιωτικότητα και την αλγοριθμική προκατάληψη (Floridi, 2023; Kinder et al., 2023). Σε αυτό το πλαίσιο, οι εταιρείες καλούνται να διαμορφώσουν στρατηγικές AI governance, συνδυάζοντας καινοτομία με υπευθυνότητα.
- Τρίτον, η πολυπλοκότητα των νέων τεχνολογιών απαιτεί διαφορετικές ικανότητες από τον ανθρώπινο παράγοντα. Η ανάγκη για εξειδικευμένο προσωπικό σε τομείς όπως το data science, η κυβερνοασφάλεια και η διαχείριση μηχανικής μάθησης εντείνει την πίεση για αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επένδυση στη συνεχή εκπαίδευση (Neuralt, 2025; Brusseau, 2023).

Παράλληλα, η αλλαγή του λειτουργικού μοντέλου δημιουργεί αντιστάσεις στον οργανωτικό μετασχηματισμό, ειδικά σε επιχειρήσεις με παραδοσιακή κουλτούρα. Ένα ακόμη κρίσιμο πεδίο είναι η ασφάλεια. Καθώς τα δίκτυα γίνονται πιο δυναμικά, αυτοματοποιημένα και ευέλικτα, αυξάνεται η επιφάνεια επιθέσεων και οι κίνδυνοι κυβερνοασφάλειας (Abdulqadder et al., 2020; Pamarthi, 2024). Η ενσωμάτωση της AI στις διαδικασίες προστασίας και ανίχνευσης απειλών προσφέρει λύσεις, αλλά παράλληλα φέρει νέες ευπάθειες και απαιτεί συνεχή επαγρύπνηση.

Από στρατηγική σκοπιά, η ψηφιακή αναβάθμιση οδηγεί τις εταιρείες στη ριζική επανεκτίμηση της αξιακής τους πρότασης. Η διαφοροποίηση δεν βασίζεται πλέον μόνο στην ποιότητα του σήματος ή των πακέτων δεδομένων, αλλά σε στοιχεία όπως η εμπειρία πελάτη (CX), η ταχύτητα εξυπηρέτησης, η πρόβλεψη αναγκών και η ενσωμάτωση με ψηφιακά οικοσυστήματα (Clarasys, 2021; Camphouse, 2023). Αυτή η αλλαγή φέρνει την εμπειρία του πελάτη στο επίκεντρο του επιχειρηματικού σχεδιασμού.

Παράλληλα, παρατηρείται επαναπροσδιορισμός των συνεργασιών. Η στρατηγική σύμπραξη, όπως εκείνη μεταξύ Vodafone και Google (Vodafone, 2024), επιτρέπει τη συνένωση τεχνογνωσίας, πλατφορμών και δεδομένων για τη δημιουργία ευφυών, κλιμακούμενων λύσεων. Οι συνέργειες με παρόχους cloud, startups τεχνητής νοημοσύνης και οργανισμούς έρευνας γίνονται όλο και πιο κρίσιμες στην πορεία της ψηφιακής μετάβασης (Rakuten Symphony, 2025; Whatfix, 2024).

Τέλος, η βιωσιμότητα αναδεικνύεται ως στρατηγική προτεραιότητα. Η ψηφιακή αναβάθμιση δεν σχετίζεται μόνο με την αποδοτικότητα, αλλά και με τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος μέσω της χρήσης ευφυών ενεργειακών λύσεων, smart buildings και data-driven ενεργειακής διαχείρισης (Bhat et al., 2024; Manda, 2023; Huseien & Shah, 2022). Σε έναν κόσμο που δίνει έμφαση στους ESG δείκτες, οι επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών καλούνται να ενσωματώσουν πράσινες πρακτικές στην ψηφιακή τους στρατηγική. Η ψηφιακή αναβάθμιση στον τομέα των τηλεπικοινωνιών συνιστά μια στρατηγική ευκαιρία μετασχηματισμού, διαφοροποίησης και ανάπτυξης νέων μοντέλων εσόδων. Όμως, η επιτυχία της εξαρτάται από τη σωστή διαχείριση των τεχνολογικών, οργανωτικών και κοινωνικών προκλήσεων που τη συνοδεύουν. Το επιχειρηματικό στοίχημα των παρόχων δεν είναι μόνο η τεχνολογική καινοτομία, αλλά η δημιουργία βιώσιμης αξίας μέσα σε ένα δυναμικό και απαιτητικό περιβάλλον.

6.3. Μέλλον των έξυπνων δικτύων 5G

Τα έξυπνα δίκτυα 5G βρίσκονται στην καρδιά της επιχειρηματικής καινοτομίας και της τεχνολογικής εξέλιξης, αποτελώντας τη βάση για την υλοποίηση ενός πλήρως διασυνδεδεμένου ψηφιακού οικοσυστήματος. Η αλληλεπίδραση 5G, τεχνητής νοημοσύνης (AI), edge computing και αυτοματισμού αναμένεται να μετασχηματίσει τόσο τα επιχειρηματικά μοντέλα όσο και την εμπειρία του τελικού χρήστη. Οι μελλοντικές εξελίξεις εστιάζουν στην αξιοποίηση του δυναμικού των έξυπνων δικτύων, όχι μόνο για αύξηση ταχύτητας και χωρητικότητας, αλλά κυρίως για την παροχή ευφυών, ευέλικτων και προσωποποιημένων υπηρεσιών σε πραγματικό χρόνο (Cisco, 2025; VIAVI Solutions, 2025). Η σύγκλιση 5G και AI αναδεικνύεται ως ο πυρήνας της λειτουργικής εξέλιξης των τηλεπικοινωνιακών υποδομών. Μέσα από τεχνικές όπως το dynamic network slicing, το traffic forecasting και η προγνωστική συντήρηση, οι τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι αποκτούν τη δυνατότητα αυτόματης προσαρμογής του δικτύου στις πραγματικές ανάγκες κάθε χρήστη και εφαρμογής (Bikkasani, 2024; Datatonic, 2024). Εταιρείες όπως η Vodafone, σε συνεργασία με τη Google και την Amdocs, επενδύουν σε πλατφόρμες AI που αυτοματοποιούν τη διαχείριση πόρων και μεγιστοποιούν την αποδοτικότητα (Vodafone, 2024; Google Cloud & Amdocs, 2025).

Οι επιχειρήσεις καλούνται να υιοθετήσουν νέα μοντέλα εσόδων, όπως υπηρεσίες κατά παραγγελία (network-as-a-service) και κάθετοι κλάδοι (verticals) όπως έξυπνες πόλεις, υγειονομική περίθαλψη και βιομηχανική παραγωγή. Η εφαρμογή τεχνικών προσωποποίησης (customer-centric networks) και η δυνατότητα «τεμαχισμού» του δικτύου (slicing) επιτρέπουν στις εταιρείες να παρέχουν στοχευμένες λύσεις και να ενισχύουν την αξία της εμπειρίας του πελάτη (Zhang et al., 2021; AIMultiple, 2025; Technology Magazine, 2024). Η τάση προς τα αυτο-οργανωμένα δίκτυα (zero-touch networks) σε συνδυασμό με AI και machine learning μειώνει την ανάγκη για ανθρώπινη παρέμβαση και ενισχύει την αξιοπιστία. Οι εξελίξεις σε τομείς όπως το anomaly detection (Edozie et al., 2025) και το AI-driven orchestration (Benzaid & Taleb, 2020) επιτρέπουν στα δίκτυα να προσαρμόζονται σε πραγματικό χρόνο, δημιουργώντας έξυπνες, αποδοτικές και ασφαλείς υποδομές.

Η στρατηγική μετατόπιση της υπολογιστικής ισχύος προς το «άκρο» του δικτύου (edge computing) ενισχύει τη δυνατότητα του 5G να εξυπηρετεί εφαρμογές χαμηλής καθυστέρησης όπως AR/VR, αυτόνομα οχήματα και βιομηχανικό IoT (Nguyen et al., 2022; Kwon et al., 2020). Η ελαχιστοποίηση της καθυστέρησης (latency) επιτρέπει την εκτέλεση κρίσιμων εφαρμογών σε πραγματικό χρόνο, γεγονός που ενισχύει την επιχειρησιακή απόδοση σε κλάδους με υψηλές απαιτήσεις ακρίβειας και ασφάλειας.

Το 5G λειτουργεί ως καταλύτης του ψηφιακού μετασχηματισμού, ενισχύοντας την ευελιξία, την ταχύτητα απόκρισης και την ικανότητα καινοτομίας των επιχειρήσεων (Clarasys, 2021; McKinsey, 2024; Rakuten Symphony, 2025). Ο συνδυασμός AI, 5G και cloud επιτρέπει την ανάπτυξη προηγμένων πλατφορμών λήψης αποφάσεων, δημιουργώντας προϋποθέσεις για ανθεκτικότητα σε διαταραχές και διατηρήσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Επιχειρήσεις που επενδύουν στην προληπτική χρήση δεδομένων και στην τεχνητή νοημοσύνη αναμένεται να κυριαρχήσουν στην αγορά (Neuralt, 2025; Whatfix, 2024). Η κλιμακούμενη ανάπτυξη του 5G συνοδεύεται από την ανάγκη υιοθέτησης λύσεων με χαμηλό ενεργειακό αποτύπωμα. Η ενσωμάτωση AI σε στρατηγικές διαχείρισης ενέργειας, καθώς και η έξυπνη χρήση των διαθέσιμων πόρων, μειώνει την κατανάλωση ενέργειας και ενισχύει τη βιωσιμότητα (Bhat et al., 2024; Manda, 2023; Flyaps, 2024). Ο οικολογικός σχεδιασμός των υποδομών αποτελεί πλέον επιχειρηματικό παράγοντα στρατηγικής σημασίας, με στόχο τη συμμόρφωση με τους διεθνείς κανόνες ESG και την προσέλκυση επενδυτών.

Ενώ το 5G συνεχίζει να αναπτύσσεται, οι ερευνητικές και επιχειρηματικές κοινότητες στρέφονται ήδη προς το 6G. Οι αναδυόμενες τεχνολογίες (AI, blockchain,

quantum computing) ανοίγουν τον δρόμο για ακόμα πιο διαδραστικά, αυτόνομα και ασφαλή δίκτυα (Yang et al., 2020; Kaloxylos et al., 2021; Dhar Dwivedi et al., 2024). Η συνεργασία μεταξύ παρόχων, τεχνολογικών κολοσσών και startup οικοσυστημάτων αναδεικνύεται ως απαραίτητη για τη συνεχή καινοτομία και τη δημιουργία αξίας σε ένα ολοένα πιο απαιτητικό και πολυδιάστατο ψηφιακό περιβάλλον (WTW, 2025; Boingo, 2024; Developing Telecoms, 2024).

Το μέλλον των έξυπνων δικτύων 5G προδιαγράφεται εντυπωσιακό, με δυναμική επιρροή στον τρόπο που λειτουργούν, καινοτομούν και αναπτύσσονται οι επιχειρήσεις. Η σύγκλιση με τεχνητή νοημοσύνη, η έμφαση στη βιωσιμότητα, οι προσωποποιημένες υπηρεσίες και οι νέες μορφές συνεργασίας οδηγούν στη μετάβαση από ένα απλό τεχνολογικό εργαλείο σε μια πολυδιάστατη επιχειρηματική πλατφόρμα. Οι οργανισμοί που θα επενδύσουν στρατηγικά στις τάσεις αυτές, θα αποκτήσουν κρίσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε ένα μέλλον όπου η ευφυής συνδεσιμότητα θα καθορίζει τη νέα επιχειρηματική κανονικότητα.

Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 6

Abdulqadder, I. H., Zhou, S., Zou, D., Aziz, I. T., & Akber, S. M. A. (2020). Multi-layered intrusion detection and prevention in the SDN/NFV enabled cloud of 5G networks using AI-based defense mechanisms. *Computer Networks*, 179, 107364.

AIMultiple. (2025). *Digital Transformation for Telecoms in 2025*.
<https://research.aimultiple.com/telco-digital-transformation/>

Benzaid, C., & Taleb, T. (2020). AI-driven zero touch network and service management in 5G and beyond: Challenges and research directions. *IEEE Network*, 34(2), 186–194.

Bhat, Z. A., Sofi, I. B., & Masoodi, I. S. (2024). Smart energy-saving solutions based on artificial intelligence and other emerging technologies for 5G wireless and beyond networks communications. In *Intelligent Signal Processing and RF Energy Harvesting for State of art 5G and B5G Networks* (pp. 77–95).

Bikkasani, D. C. (2024). AI-Driven 5G Network Optimization: A Comprehensive Review of Resource Allocation, Traffic Management, and Dynamic Network Slicing. *Preprints*. <https://www.preprints.org/manuscript/202410.2084/v1>

Boingo. (2024). *How AI & 5G are Shaping the Future of Wireless Networks*.
<https://www.boingo.com/good-stuff/ai-and-5g/>

Brusseau, J. (2023). AI human impact: Toward a model for ethical investing in AI-intensive companies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 13(2), 1030–1057.

Calsoft. (2024). *A Deep Dive into 5G Service-Based Architecture (SBA)*.
<https://www.calsoftinc.com/blogs/5g-service-based-architecture-sba.html>

Camphouse. (2023). *Digital Transformation and Innovation Leadership*.
<https://camphouse.io/digital-transformation-innovation-leadership>

Clarasys. (2021). *5 dimensions of digital transformation, with CX at centre stage*.
<https://clarasys.com/en-us/insights/thinking/5-dimensions-of-digital-transformation-with-cx-at-centre-stage>

Cisco. (2025). *What Is 5G? - How Does 5G Network Technology Work*.
<https://www.cisco.com/c/en/us/solutions/what-is-5g.html>

Datatonic. (2024). *Datatonic + Vodafone: AI-Powered 5G*.
<https://datatonic.com/insights/vodafone-5g-traffic-forecasting/>

Developing Telecoms. (2024). *Vodafone CTO details gen AI plan*.
<https://developingtelecoms.com/telecom-business/operator-news/16988-vodafone-cto-details-gena-ai-plan.html>

Dhar Dwivedi, A., Singh, R., Kaushik, K., Rao Mukkamala, R., & Alnumay, W. S. (2024). Blockchain and artificial intelligence for 5G-enabled Internet of Things: Challenges, opportunities, and solutions. *Transactions on Emerging Telecommunications Technologies*, 35(4), e4329.

Edozie, E., Shuaibu, A.N., Sadiq, B.O. et al. (2025). Artificial intelligence advances in anomaly detection for telecom networks. *Artificial Intelligence Review*, 58, 100.

Floridi, L. (2023). *The ethics of artificial intelligence: Principles, challenges, and opportunities*.

Flyaps. (2024). *The Impact of 5G and AI on Telecom Networks*.
<https://flyaps.com/blog/the-impact-of-5g-and-ai-on-telecom/>

Google Cloud & Amdocs. (2025). *AI-powered network optimization: Unlocking 5G's potential with Amdocs*.
<https://cloud.google.com/blog/topics/telecommunications/ai-powered-network-optimization-unlocking-5gs-potential-with-amdocs>

Huseien, G. F., & Shah, K. W. (2022). A review on 5G technology for smart energy management and smart buildings in Singapore. *Energy and AI*, 7, 100116.

Kaloxyllos, A., Gavras, A., Camps Mur, D., Ghoraiishi, M., & Hrasnica, H. (2021). AI and ML—Enablers for beyond 5G Networks.

Kinder, T., Stenvall, J., Koskimies, E., Webb, H., & Janenova, S. (2023). Local public services and the ethical deployment of artificial intelligence. *Government Information Quarterly*, 40(4), 101865.

Kunal, K., Ramprakash, K. R., Arun, C. J., & Xavier, M. J. (2023). An exploratory study on the components of AI impacting customer retention in telecom industry. *Russian Law Journal*, 11(5S), 351–366.

Kwon, D., Lee, H., & Han, Y. (2020). Impact of 5G network performance on user experience in augmented reality applications. *IEEE Access*, 8, 120471–120482.

Liyanage, M., Pham, Q. V., Dev, K., Bhattacharya, S., Maddikunta, P. K. R., Gadekallu, T. R., & Yenduri, G. (2022). A survey on zero touch network and service management (ZSM) for 5G and beyond networks. *Journal of Network and Computer Applications*, 203, 103362.

Manda, J. K. (2023). *Sustainability Practices in 5G Network Infrastructure: Implementing Eco-Friendly Practices and Technologies to Reduce Carbon Footprint and Energy Consumption*.

Mazhar, T., Malik, M. A., Haq, I., Rozeela, I., Ullah, I., Khan, M. A., ... & Hamam, H. (2022). The role of ML, AI and 5G technology in smart energy and smart building management. *Electronics*, 11(23), 3960.

McKinsey & Company. (2024). *What is digital transformation?* <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-digital-transformation>

Neuralt. (2025). *How AI is Redefining Network Management and Optimization*. <https://www.neuralt.com/news-insights/how-ai-is-redefining-network-management-and-optimization>

Nguyen, D. C., Pathirana, P. N., Ding, M., & Seneviratne, A. (2022). Edge AI in 5G: A review on enabling technologies and applications. *IEEE Internet of Things Journal*, 9(1), 55–76.

Pamarthi, K. (2024). Analysis on potential of artificial intelligence (AI) in fortifying cybersecurity within the telecommunications industry. *Journal of Scientific and Engineering Research*, 11(9), 54–64.

Pradhan, B., Das, S., Roy, D. S., Routray, S., Benedetto, F., & Jhaveri, R. H. (2023). An AI-assisted smart healthcare system using 5G communication. *IEEE Access*, 11, 108339–108355.

Rakuten Symphony. (2025). *Leading Digital Transformation: Collaboration and 5G are Building Future-Ready Telecom Solutions*. <https://symphony.rakuten.com/blog/leading-digital-transformation-how-collaboration-and5garebuildingfuturereadytelecomsolutions>

Samarawickrama, M. (2022). AI governance and ethics framework for sustainable AI and sustainability. *arXiv preprint arXiv:2210.08984*.

Technology Magazine. (2024). *5G, AI and Telecoms: Advancing Connectivity for the Future*. <https://technologymagazine.com/articles/5g-ai-and-telecoms-advancing-connectivity-for-the-future>

Telecom Review Asia. (2024). *How the Convergence of AI and 5G is Transforming Network Efficiency, Smart Cities, and Infrastructure*. <https://telecomreviewasia.com/news/featured-articles/4460-how-the-convergence-of-ai-and-5g-is-transforming-network-efficiency-smart-cities-and-infrastructure>

VIAVI Solutions. (2025). *What is 5G Architecture?* <https://www.viavisolutions.com/en-uk/what-5g-architecture>

Vodafone. (2024). *Vodafone and Google Deepen Strategic Partnership with Ten Year Deal*. <https://www.vodafone.com/news/technology/vodafone-and-google-deepen-strategic-partnership-with-10-yr-deal>

Vodafone.com. (2025). *Digital transformation*. <https://www.vodafone.com/aboutvodafone/whatwedo/innovation/digitaltransformation>

Whatfix. (2024). *Digital Transformation for Telecom Operators (+Examples)*. <https://whatfix.com/blog/digital-transformation-telecom/>

WTW. (2025). *Navigating the Future: Reshaping Business Models for New Revenue Streams in the Telecom Industry*. <https://www.wtwco.com/en-us/insights/2025/02/navigating-the-future-reshaping-business-models-for-new-revenue-streams-in-the-telecom-industry>

Yang, H., Alphones, A., Xiong, Z., Niyato, D., Zhao, J., & Wu, K. (2020). Artificial-intelligence-enabled intelligent 6G networks. *IEEE Network*, 34(6), 272–280.

Zhang, H., Liu, N., Chu, X., Long, K., Aghvami, H., & Leung, V. C. M. (2021). Network slicing based 5G and future mobile networks: Mobility, resource management, and challenges. *IEEE Communications Magazine*, 59(3), 70–76.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία ανέδειξε τον θεμελιώδη ρόλο που διαδραματίζουν οι τεχνολογίες 5G και η τεχνητή νοημοσύνη (AI) στη διαμόρφωση του σύγχρονου τηλεπικοινωνιακού επιχειρηματικού τοπίου. Μέσα από την ανάλυση εκτενούς βιβλιογραφίας και την επιχειρηματική προσέγγιση των εξελίξεων, αναδείχθηκαν πολλαπλά σημεία τομής ανάμεσα στην τεχνολογία και στη στρατηγική καινοτομίας των παρόχων. Τα κυριότερα ευρήματα συνοψίζονται παρακάτω. Πρώτον, επιβεβαιώθηκε η καθοριστική σημασία της ψηφιακής μετάβασης για τις τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις. Η ψηφιοποίηση δεν αποτελεί πλέον επιλογή, αλλά ανάγκη προσαρμογής σε μια αγορά υψηλής ανταγωνιστικότητας, όπου η εμπειρία πελάτη (CX), η ευελιξία στις παρεχόμενες υπηρεσίες και η αυτοματοποίηση διαδικασιών καθορίζουν τη βιωσιμότητα (McKinsey, 2024; Clarasys, 2021; Tr3Dent, 2021). Εταιρείες όπως η Vodafone, η οποία επενδύει συστηματικά σε συνεργασίες με τεχνολογικούς γίγαντες (όπως Google Cloud), αποτελούν παραδείγματα υιοθέτησης data-driven μοντέλων για αύξηση λειτουργικής αποτελεσματικότητας και κερδοφορίας (Vodafone.com, 2025; Datatonic, 2024). Δεύτερον, διαπιστώθηκε ότι η σύγκλιση 5G και AI δεν είναι απλώς τεχνολογική, αλλά δημιουργεί νέα επιχειρηματικά οικοσυστήματα. Η ενσωμάτωση της AI στις υποδομές 5G προσφέρει δυνατότητες όπως δυναμική διαχείριση πόρων, ευφυής κατανομή δικτύου (network slicing) και προγνωστική συντήρηση, ενισχύοντας σημαντικά την αποδοτικότητα και τη μείωση κόστους (Bikkasani, 2024; Zhang et al., 2021; Neuralt, 2025). Παράλληλα, η τεχνητή νοημοσύνη συμβάλλει σε real-time analytics και βελτιστοποιημένες αποφάσεις, ενισχύοντας τις επιχειρηματικές λειτουργίες και τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων. Τρίτον, η τεχνολογία 5G αποτέλεσε μοχλό μετασχηματισμού σε επιχειρηματικά μοντέλα, επιτρέποντας τη δημιουργία νέων ροών εσόδων και την είσοδο σε αγορές πέρα από τις παραδοσιακές υπηρεσίες φωνής και δεδομένων. Η μετάβαση από το hardware στο software (software-defined networking), η υιοθέτηση «zero-touch» αυτοματισμών και η δυνατότητα προσαρμοσμένων υπηρεσιών σε B2B και B2C πελάτες αναβαθμίζουν τη στρατηγική διαφοροποίησης των παρόχων (El Rajab et al., 2024; WTW, 2025; Whatfix, 2024). Επιπλέον, η δυνατότητα υποστήριξης εφαρμογών επαυξημένης πραγματικότητας (AR), τηλεϊατρικής και smart cities συνδέεται με την ικανότητα των παρόχων να εισέλθουν σε νέες αγορές υψηλής αξίας (Kwon et al., 2020; Pradhan et al., 2023).

Τέταρτον, ιδιαίτερη έμφαση αποδόθηκε στο ρόλο της τεχνολογικής καινοτομίας στη βελτιστοποίηση εμπειρίας χρήστη και διατήρησης πελατών. Με την αύξηση της ταχύτητας, της χαμηλής καθυστέρησης (ultra-low latency) και της αξιοπιστίας, οι τεχνολογίες 5G ενισχύουν την ποιότητα των υπηρεσιών και οδηγούν σε βελτιωμένους δείκτες ικανοποίησης πελατών (Cisco, 2025; Khalili et al., 2020). Η χρήση εργαλείων AI στην ανάλυση προτιμήσεων, στην πρόβλεψη της συμπεριφοράς πελατών και στη διαμόρφωση προσωποποιημένων υπηρεσιών, όπως αποδεικνύεται σε μελέτες της Vodafone και άλλων παρόχων, ενδυναμώνει τις στρατηγικές διατήρησης πελατών (Kunal et al., 2023; Flyaps, 2024). Πέμπτον, επισημάνθηκε ότι η μετάβαση σε νέα τεχνολογικά πρότυπα συνεπάγεται σημαντικές επιχειρησιακές προκλήσεις. Παρά τα πλεονεκτήματα, η υιοθέτηση AI και 5G απαιτεί σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές, εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, αλλά και αυστηρές πολιτικές κυβερνοασφάλειας. Μελέτες όπως του Pamarthi (2024) και των Abdulqadder et al. (2020) τόνισαν την ανάγκη για έξυπνους μηχανισμούς άμυνας, καθώς η ψηφιακή επέκταση αυξάνει την έκθεση σε απειλές.

Επιπλέον, ζητήματα διακυβέρνησης AI και ηθικής τεχνητής νοημοσύνης, όπως διατυπώνονται από τους Floridi (2023) και Samarawickrama (2022), καθίστανται στρατηγικά κρίσιμα για τις τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται διεθνώς. Έκτο, η ανάλυση κατέδειξε ότι η αξιοποίηση του 5G ως μοχλού ανάπτυξης δεν είναι ουδέτερη, αλλά εντάσσεται σε γεωπολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά συμφραζόμενα. Η επέκταση των δικτύων απαιτεί συντονισμό με πολιτικές για βιωσιμότητα, ενεργειακή αποδοτικότητα και συμπερίληψη, ιδίως σε περιοχές με ψηφιακό χάσμα (Shehab et al., 2021; Manda, 2023). Οι πιο επιτυχημένες στρατηγικές είναι εκείνες που συνδυάζουν την τεχνολογική αναβάθμιση με ευρύτερους στόχους ESG και κοινωνικής ευθύνης, όπως προκύπτει από την πρακτική εφαρμογή των αρχών AI ethics σε εταιρείες του κλάδου (Brusseau, 2023; Kinder et al., 2023).

Στο σύνολό της, η εργασία ανέδειξε ότι ο επιχειρηματικός μετασχηματισμός στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών εδράζεται σε έναν συστημικό συνδυασμό 5G, AI και στρατηγικής καινοτομίας. Οι επιτυχημένοι πάροχοι δεν επενδύουν απλώς στην τεχνολογία, αλλά επανασχεδιάζουν το επιχειρηματικό τους μοντέλο, δημιουργούν συνέργειες με παρόχους τεχνολογίας και αξιοποιούν δεδομένα και αυτοματοποίηση για λήψη αποφάσεων. Η κατεύθυνση προς έξυπνες, προσαρμοσμένες και αυτόνομες υποδομές φέρνει την τηλεπικοινωνιακή βιομηχανία πιο κοντά σε ένα μέλλον όπου το δίκτυο είναι ταυτόχρονα υποδομή, πλατφόρμα και στρατηγικό εργαλείο ανάπτυξης. Οι παραπάνω διαπιστώσεις αναδεικνύουν την ανάγκη για επιχειρηματική διορατικότητα και τεχνολογική προσαρμοστικότητα. Οι διοικήσεις που επιδιώκουν να ανταποκριθούν

στις ευκαιρίες και στις προκλήσεις της ψηφιακής εποχής καλούνται να επενδύσουν όχι μόνο σε υποδομές αλλά και σε ανθρώπινο κεφάλαιο, σε οργανωσιακή ευελιξία και σε μοντέλα που εστιάζουν στη δημιουργία αξίας με υπευθυνότητα. Στο πλαίσιο αυτό, η συντονισμένη αξιοποίηση 5G και AI συνιστά μοχλό όχι μόνο τεχνολογικής αλλά και επιχειρηματικής μετάβασης προς ένα πιο ευφυές, συνδεδεμένο και βιώσιμο μέλλον.

Τα τρία βασικά ερευνητικά ερωτήματα που διατυπώθηκαν απαντήθηκαν επαρκώς μέσα από τη θεωρητική ανάλυση, την επισκόπηση των τεχνολογικών εξελίξεων και την εμπειρική τεκμηρίωση. Το πρώτο ερώτημα αφορούσε τις στρατηγικές για την ανάπτυξη έξυπνων δικτύων 5G. Από την ανάλυση προέκυψε πως η υιοθέτηση των δικτύων αυτών δεν αποτελεί απλώς τεχνική αναβάθμιση, αλλά στρατηγική απόφαση με ισχυρό επιχειρηματικό υπόβαθρο. Όπως αναφέρει η Cisco (2025), τα έξυπνα δίκτυα 5G διαμορφώνονται γύρω από τέσσερις κρίσιμους άξονες, εξαιρετικά χαμηλή καθυστέρηση (ultra-low latency), αυξημένη ταχύτητα μετάδοσης δεδομένων, δυνατότητα μαζικής διασύνδεσης συσκευών (massive IoT) και δυναμική προσαρμογή της υποδομής μέσω virtualization. Επιχειρήσεις που επιλέγουν τη μετάβαση στα δίκτυα 5G εστιάζουν όχι μόνο στην αναβάθμιση υποδομών αλλά και στην προσαρμογή του επιχειρηματικού τους μοντέλου (WTW, 2025). Η μετάβαση απαιτεί σαφή σχεδιασμό, επενδύσεις σε νέα αρχιτεκτονική (service-based architecture - SBA), και κυρίως, διασφάλιση της δυνατότητας του δικτύου να εξυπηρετεί σύνθετα σενάρια χρήσης, όπως smart cities και real-time εφαρμογές (Calsoft, 2024; VIAVI Solutions, 2025).

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αναζητούσε τον ρόλο της AI στη διαχείριση και στρατηγική αξιοποίηση των δικτύων 5G. Η συμβολή της Τεχνητής Νοημοσύνης δεν είναι πια περιθωριακή ή πειραματική, αλλά κεντρική. Όπως περιγράφεται στις μελέτες των Bikkasani (2024) και Xenonstack (2024), η AI ενσωματώνεται πλέον στις βασικές λειτουργίες του δικτύου, από την αυτόματη κατανομή πόρων (dynamic network slicing) και την πρόβλεψη αστοχιών, έως την προσωποποίηση της εμπειρίας του τελικού χρήστη. Η ανάλυση δεδομένων σε πραγματικό χρόνο και η προγνωστική διαχείριση συνιστούν στρατηγικά πλεονεκτήματα για τις εταιρείες που στοχεύουν στην αξιοπιστία, την αποδοτικότητα και την ευελιξία (Google Cloud & Amdocs, 2025; Neuralt, 2025).

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στο ερώτημα αν η χρήση AI αποτελεί στρατηγική επιλογή ή αναγκαιότητα. Η μελέτη δείχνει ότι, αν και η αρχική υιοθέτηση της AI ενδέχεται να ξεκινήσει ως τεχνική λύση στην αυξανόμενη πολυπλοκότητα, σύντομα μετατρέπεται σε πυλώνα στρατηγικού πλεονεκτήματος. Οι εταιρείες που επενδύουν σε AI επιτυγχάνουν σημαντική μείωση λειτουργικού κόστους και αύξηση της

αποτελεσματικότητας σε πεδία όπως customer retention και πρόληψη αποτυχιών (Edozie et al., 2025; Yarali, 2021). Παράλληλα, ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα και η δυνατότητα εξατομίκευσης, όπως αποδεικνύεται από την εμπειρία της Vodafone σε συνεργασία με την Google (Vodafone, 2024; Datatonic, 2024).

Το τρίτο ερώτημα που σχετίζεται με τη μελέτη περίπτωσης ελληνικής εταιρείας κινητής τηλεφωνίας, με έμφαση στην περίπτωση της Vodafone, ανέδειξε την πρακτική διάσταση της θεωρίας. Η επιχείρηση αυτή προχώρησε σε ολιστική ψηφιακή αναβάθμιση, συνδυάζοντας AI και 5G τεχνολογίες με στρατηγικές καινοτομίας. Σύμφωνα με την AIMultiple (2025) και την ίδια τη Vodafone (2025), τα έργα που υλοποιήθηκαν περιλάμβαναν την εισαγωγή ψηφιακών βοηθών για την εξυπηρέτηση πελατών, την αυτοματοποίηση δικτυακών διαδικασιών (zero-touch management) και την ενίσχυση της διαχείρισης δεδομένων με AI-driven analytics. Τα αποτελέσματα της αναβάθμισης ήταν πολυδιάστατα. Αφενός η εμπειρία πελάτη (customer experience) βελτιώθηκε αισθητά μέσω προσωποποιημένων λύσεων και ταχύτερης απόκρισης· αφετέρου, η λειτουργική αποδοτικότητα αυξήθηκε, όπως φαίνεται από τη μείωση των αιτημάτων υποστήριξης και τη βελτιστοποίηση της χωρητικότητας του δικτύου (Clarasys, 2021; Camphouse, 2023). Επιπλέον, η ανταγωνιστική θέση της Vodafone στην ελληνική αγορά ενισχύθηκε μέσω της αξιοποίησης καινοτομιών που απαντούν στις απαιτήσεις των έξυπνων συσκευών, της τηλεϊατρικής και των βιομηχανικών εφαρμογών.

Συνεπώς, όλα τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της εργασίας έχουν απαντηθεί με επάρκεια και συνέπεια ως προς το επιχειρηματικό τους πλαίσιο. Η στρατηγική ανάπτυξης των δικτύων 5G αποτυπώθηκε ως μία ολιστική διαδικασία που συνδυάζει τεχνολογικές επιλογές, οργανωτικές μεταρρυθμίσεις και επιχειρηματικό σχεδιασμό. Η Τεχνητή Νοημοσύνη λειτουργεί πλέον όχι μόνο ως τεχνικό εργαλείο αλλά ως στρατηγικός επιταχυντής καινοτομίας και διαφοροποίησης. Τέλος, η μελέτη περίπτωσης απέδειξε ότι η επιτυχής υλοποίηση αυτών των τεχνολογιών προϋποθέτει καθαρό όραμα, επενδύσεις σε ψηφιακές δεξιότητες και συνέπεια στην εκτέλεση του μετασχηματισμού. Η εργασία, μέσα από την ανάλυση πραγματικών δεδομένων, της διεθνούς εμπειρίας και των επιχειρηματικών στρατηγικών, επιβεβαιώνει ότι ο μετασχηματισμός των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω 5G και AI δεν είναι μόνο τεχνολογική πρόκληση αλλά κυρίως επιχειρηματική ευκαιρία που καθορίζει τη βιωσιμότητα και την καινοτομική ικανότητα των οργανισμών στον ψηφιακό αιώνα.

Ωστόσο, υπάρχουν συγκεκριμένοι περιορισμοί που σχετίζονται τόσο με τη μεθοδολογική προσέγγιση όσο και με τη φύση του υπό μελέτη αντικειμένου, οι οποίοι

πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την αποτίμηση των ευρημάτων. Ο πρώτος περιορισμός αφορά τη φύση του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος, το οποίο σχετίζεται με τις στρατηγικές ανάπτυξης έξυπνων δικτύων 5G.

Παρά τη σημαντική έκταση της διαθέσιμης βιβλιογραφίας, η έμφαση της παρούσας εργασίας παρέμεινε κυρίως σε επιχειρησιακά και στρατηγικά ζητήματα, περιορίζοντας την εις βάθος ανάλυση της τεχνικής πολυπλοκότητας των δικτύων αυτών. Θέματα όπως η δυναμική δέσμευση πόρων, το slicing και το service-based architecture (Calsoft, 2024; Cisco, 2025) αντιμετωπίστηκαν περισσότερο ως ενδεικτικές τεχνολογικές τάσεις και όχι ως αντικείμενα τεχνικής τεκμηρίωσης. Αυτή η προσέγγιση ήταν συνειδητή, καθώς ο στόχος ήταν η κατανόηση των στρατηγικών κατευθύνσεων των εταιρειών, ωστόσο αφήνει εκτός ανάλυσης τη μηχανική διάσταση των επιλογών αυτών.

Ένας δεύτερος περιορισμός εντοπίζεται στη χρήση παραδειγμάτων και περιπτώσεων αναλύσεων για την κατανόηση της μετάβασης προς το 5G. Παρά την αξιοποίηση δεδομένων από περιπτώσεις όπως αυτή της Vodafone (Vodafone, 2024; Datatonic, 2024; Simões, 2024), οι πληροφορίες προέρχονται κυρίως από δημόσια διαθέσιμες πηγές και εταιρικά δελτία τύπου. Το γεγονός αυτό καθιστά δύσκολη την εξακρίβωση της πραγματικής εσωτερικής λειτουργίας και των προκλήσεων που αντιμετωπίζονται σε επίπεδο υλοποίησης, ιδίως όσον αφορά θέματα κόστους, ανθρώπινου δυναμικού και εσωτερικής αντίστασης στην αλλαγή (Camphouse, 2023; Whatfix, 2024). Η απουσία πρωτογενούς έρευνας περιορίζει τη δυνατότητα εξαγωγής γενικεύσιμων συμπερασμάτων.

Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, που αφορά τον ρόλο της AI στη λειτουργία των 5G δικτύων, η μελέτη βασίστηκε σε πλούσια και επικαιροποιημένη βιβλιογραφία (Bikkasani, 2024; Neuralt, 2025; Xenonstack, 2024), ωστόσο δεν κατέστη εφικτό να εξεταστεί συστηματικά ο τρόπος με τον οποίο κάθε τηλεπικοινωνιακός πάροχος ενσωματώνει διαφορετικά επίπεδα αυτοματοποίησης. Η AI αξιοποιείται σε πολλαπλά επίπεδα, από το traffic forecasting και τη διαχείριση πόρων, μέχρι την πρόληψη σφαλμάτων και την εξατομίκευση υπηρεσιών (Boingo, 2024; Flyaps, 2024; Google Cloud & Amdocs, 2025), όμως κάθε εταιρεία επιλέγει διαφορετικό ρυθμό και μοντέλο υιοθέτησης. Επομένως, τα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας δεν αντανakλούν πλήρως την ποικιλομορφία των εφαρμογών στον κλάδο.

Επιπλέον, η πολυπλοκότητα των συστημάτων AI που χρησιμοποιούνται στον κλάδο εντείνει την ανάγκη για διεπιστημονική προσέγγιση, η οποία ξεπερνά τα όρια

μιας μελέτης με επιχειρηματικό προσανατολισμό. Θεωρητικές έννοιες όπως τα zero-touch networks (Liyanage et al., 2022; El Rajab et al., 2024), η λήψη αποφάσεων σε edge AI περιβάλλοντα (Nguyen et al., 2022) ή η ηθική διάσταση των αυτόνομων αλγορίθμων (Floridi, 2023; Samarawickrama, 2022) παρουσιάστηκαν μόνο επιγραμματικά. Ως εκ τούτου, η εργασία δεν μπορεί να καλύψει εις βάθος τις τεχνολογικές και κοινωνικές προεκτάσεις της Τεχνητής Νοημοσύνης στο πεδίο.

Ένας ακόμα σημαντικός περιορισμός σχετίζεται με την επιχειρηματική μελέτη περίπτωσης. Η εργασία βασίστηκε σε δημόσια προσβάσιμα στοιχεία και δευτερογενή δεδομένα από τον όμιλο Vodafone (Vodafone.com, 2025; Developing Telecoms, 2024), αλλά δεν περιλάμβανε εσωτερική ή πρωτογενή τεκμηρίωση μέσω συνεντεύξεων ή εσωτερικών reports. Παρότι η μελέτη ανέδειξε κρίσιμους άξονες ψηφιακής καινοτομίας, όπως η υιοθέτηση ψηφιακών βοηθών, η αυτοματοποίηση δικτύου και η διαχείριση δεδομένων, παραμένει ανοιχτό το ερώτημα σχετικά με το πώς αντιμετωπίζονται στην πράξη οι οργανωτικές προκλήσεις της μετάβασης. Η έλλειψη ενδοεπιχειρησιακής τεκμηρίωσης περιορίζει την εμβάθυνση σε κρίσιμες μεταβλητές όπως η αντίσταση στην αλλαγή, η εκπαίδευση προσωπικού και οι σχέσεις με συνεργάτες τεχνολογίας (Rakuten Symphony, 2025; WTW, 2025).

Τέλος, σε επίπεδο γεωγραφικής εστίασης, η εργασία επικεντρώθηκε κυρίως στην ελληνική αγορά, χρησιμοποιώντας τη Vodafone ως παράδειγμα. Παρότι αυτό προσφέρει συγκεκριμένο επιχειρηματικό πλαίσιο, περιορίζει την εξαγωγή διεθνών συγκρίσεων και την κατανόηση της παγκόσμιας ποικιλομορφίας υιοθέτησης του 5G. Οι στρατηγικές που εφαρμόζονται σε αγορές όπως οι ΗΠΑ, η Ασία ή η Σκανδιναβία, όπου η τεχνολογική διείσδυση και οι θεσμικές ρυθμίσεις είναι διαφορετικές, δεν εξετάστηκαν συγκριτικά (Manda, 2023; Trigyn, 2024). Συνεπώς, τα συμπεράσματα δεν έχουν καθολική ισχύ, αλλά πρέπει να ερμηνεύονται εντός του ελληνικού επιχειρηματικού πλαισίου.

Η εντεινόμενη σύγκλιση των τεχνολογιών 5G και Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) σε συνδυασμό με τη μετάβαση του κλάδου των τηλεπικοινωνιών στη νέα ψηφιακή εποχή έχει αναδείξει μια σειρά από κρίσιμες προκλήσεις αλλά και σημαντικές ευκαιρίες. Παρότι η υπάρχουσα βιβλιογραφία παρέχει μια ισχυρή βάση κατανόησης των τεχνολογικών εξελίξεων (Bikkasani, 2024; Cisco, 2025; Flyaps, 2024), υπάρχουν καίριοι τομείς που χρήζουν περαιτέρω έρευνας, ειδικά από επιχειρηματική σκοπιά.

Πρώτος τομέας που απαιτεί εις βάθος μελέτη είναι η αποδοτικότητα των επιχειρηματικών μοντέλων αξιοποίησης των υποδομών 5G. Αν και αρκετοί πάροχοι, όπως η Vodafone, έχουν ήδη ξεκινήσει σχέδια εμπορικής αξιοποίησης (Vodafone,

2025; Patil et al., 2024), παραμένουν ανοιχτά ερωτήματα σχετικά με τη βιωσιμότητα διαφόρων μοντέλων τιμολόγησης, τη δυνατότητα προσαρμογής σε διαφορετικές αγορές και τον προσδιορισμό των κερδοφόρων κλάδων (όπως βιομηχανία, υγεία, logistics). Η κατανόηση αυτών των παραμέτρων είναι κρίσιμη για τον στρατηγικό σχεδιασμό και την είσοδο σε αγορές υψηλού ρίσκου.

Ένας δεύτερος πυλώνας για μελλοντική έρευνα αφορά την οικονομική απόδοση της επένδυσης σε edge AI υποδομές. Η χρήση τεχνολογιών αιχμής όπως η ενσωμάτωση AI στο edge computing (Nguyen et al., 2022; Google Cloud & Amdocs, 2025) δημιουργεί επιχειρησιακές δυνατότητες, όπως real-time αναλύσεις και δυναμική διαχείριση πόρων. Ωστόσο, απαιτείται ανάλυση κόστους-οφέλους για να διαπιστωθεί αν αυτές οι επενδύσεις είναι βιώσιμες για εταιρείες μικρού και μεσαίου μεγέθους. Τρίτο πεδίο ερευνητικού ενδιαφέροντος είναι η διακυβέρνηση δεδομένων και οι ηθικές επιπτώσεις της χρήσης AI στον τηλεπικοινωνιακό τομέα. Αν και η τεχνητή νοημοσύνη συμβάλλει στη βελτιστοποίηση της εμπειρίας πελάτη και της διαχείρισης δικτύου (Camphouse, 2023; Neuralt, 2025), ελλοχεύουν σοβαρά ζητήματα διαφάνειας, προστασίας προσωπικών δεδομένων και αλγοριθμικής μεροληψίας (Floridi, 2023; Brusseau, 2023). Οι επιχειρήσεις καλούνται να επενδύσουν σε ηθικές και διαφανείς στρατηγικές, που ταυτόχρονα δεν περιορίζουν την καινοτομία και την εμπορική ανάπτυξη.

Συναφές με τα παραπάνω είναι και το πεδίο της αξιοποίησης της AI για αυτοματοποιημένη ανίχνευση και πρόληψη κυβερνοεπιθέσεων, ιδίως σε SDN/NFV αρχιτεκτονικές (Abdulqadder et al., 2020; Pamarthi, 2024). Η επιχειρηματική διάσταση εδώ δεν αφορά μόνο την ασφάλεια των δεδομένων, αλλά και τη διατήρηση της αξιοπιστίας του brand, κάτι κρίσιμο σε αγορές υψηλού ανταγωνισμού. Επιπλέον, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η επίδραση της 5G τεχνολογίας στις εσωτερικές λειτουργίες των επιχειρήσεων τηλεπικοινωνιών, πέραν της παροχής υπηρεσιών. Η εσωτερική αναδιάρθρωση οργανωτικών δομών μέσω AI, η αυτοματοποίηση δικτύων (zero-touch networking) και η αναβάθμιση της εμπειρίας εργαζομένων αποτελούν κρίσιμα πεδία που επιδρούν στην επιχειρησιακή αποδοτικότητα (El Rajab et al., 2024; Liyanage et al., 2022). Ο ρόλος της διοικητικής ηγεσίας στη μετάβαση αυτή παραμένει υποτιμημένος στην έρευνα και απαιτεί ενδελεχή ανάλυση. Σημαντικός είναι και ο τομέας των συνεργειών μεταξύ τηλεπικοινωνιακών παρόχων και τρίτων φορέων, όπως cloud providers ή startup επιχειρήσεις. Η στρατηγική συνεργασία Vodafone–Google (Vodafone, 2024) και άλλες παρόμοιες πρωτοβουλίες δείχνουν την ανάγκη νέων ερευνητικών πλαισίων γύρω από τις συνέργειες, τα επιχειρηματικά μοντέλα

συνεπένδυσης και τους κινδύνους διακυβέρνησης που αυτές ενέχουν (Gooderham et al., 2022; Rakuten Symphony, 2025).

Αξιοσημείωτη επίσης είναι η ανάγκη για μελέτη των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της 5G και AI ανάπτυξης, ειδικά σε αναδυόμενες αγορές. Η ερευνητική κατεύθυνση μπορεί να εστιάσει στην ανισότητα πρόσβασης, στην απασχολησιμότητα, καθώς και στις επιπτώσεις στη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα (Shehab et al., 2021; Technology Magazine, 2024). Στο πλαίσιο αυτό, είναι κρίσιμο να διαμορφωθούν στρατηγικές εταιρικής υπευθυνότητας και βιώσιμης ανάπτυξης.]

Τέλος, οι επιχειρήσεις καλούνται να μελετήσουν περαιτέρω το εν δυνάμει ρόλο της Τεχνητής Νοημοσύνης στη δημιουργία νέων εσόδων, πέρα από τις παραδοσιακές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες. Η έρευνα μπορεί να επικεντρωθεί σε νέους τομείς δραστηριότητας, όπως η παροχή data-as-a-service, οι εφαρμογές AI στον χώρο της υγείας, των μεταφορών ή των “έξυπνων” πόλεων (Telecom Review Asia, 2024; Pradhan et al., 2023; Kannan et al., 2023). Παράλληλα, αναδεικνύεται η ανάγκη για ανάπτυξη πολυεπίπεδων στρατηγικών που θα ενσωματώνουν τεχνολογικές, οργανωτικές και εμπορικές καινοτομίες.

Επομένως, η επόμενη φάση της έρευνας στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών οφείλει να ξεπεράσει το στενά τεχνικό πλαίσιο και να εστιάσει στην κατανόηση των επιχειρηματικών συνεπειών της τεχνολογικής προόδου. Από τη βελτιστοποίηση εσόδων και τη διακυβέρνηση δεδομένων, μέχρι τις κοινωνικές επιπτώσεις και τα νέα οικοσυστήματα συνεργασίας, αναδεικνύεται ένα πλούσιο και πολυδιάστατο πεδίο για ερευνητική εμβάθυνση που θα ενισχύσει τη στρατηγική λήψη αποφάσεων στο σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον.

Βιβλιογραφικές Αναφορές Κεφαλαίου 7

Abdulqadder, I. H., Zhou, S., Zou, D., Aziz, I. T., & Akber, S. M. A. (2020). *Multi-layered intrusion detection and prevention in the SDN/NFV enabled cloud of 5G networks using AI-based defense mechanisms*. *Computer Networks*, 179, 107364.

AIMultiple. (2025). *Digital Transformation for Telecoms in 2025*. <https://research.aimultiple.com/telco-digital-transformation/>

Bikkasani, D. C. (2024). *AI-Driven 5G Network Optimization: A Comprehensive Review of Resource Allocation, Traffic Management, and Dynamic Network Slicing*. Preprints. <https://www.preprints.org/manuscript/202410.2084/v1>

Boingo. (2024). *How AI & 5G are Shaping the Future of Wireless Networks*. <https://www.boingo.com/good-stuff/ai-and-5g/>

Brusseau, J. (2023). AI human impact: Toward a model for ethical investing in AI-intensive companies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 13(2), 1030–1057.

Calsoft. (2024). *A Deep Dive into 5G Service-Based Architecture (SBA)*. <https://www.calsoftinc.com/blogs/5g-service-based-architecture-sba.html>

Camphouse. (2023). *Digital Transformation and Innovation Leadership*. <https://camphouse.io/digital-transformation-innovation-leadership>

Cisco. (2025). *What Is 5G? - How Does 5G Network Technology Work*. <https://www.cisco.com/c/en/us/solutions/what-is-5g.html>

Clarasys. (2021). *5 dimensions of digital transformation, with CX at centre stage*. <https://clarasys.com/en-us/insights/thinking/5-dimensions-of-digital-transformation-with-cx-at-centre-stage>

Datatonic. (2024). *Datatonic + Vodafone: AI-Powered 5G*. <https://datatonic.com/insights/vodafone-5g-traffic-forecasting/>

Developing Telecoms. (2024). *Vodafone CTO details gen AI plan*. <https://developingtelecoms.com/telecom-business/operator-news/16988-vodafone-cto-details-gena-ai-plan.html>

Edozie, E., Shuaibu, A.N., Sadiq, B.O. et al. (2025). Artificial intelligence advances in anomaly detection for telecom networks. *Artificial Intelligence Review*, 58, 100. <https://doi.org/10.1007/s10462-025-11108-x>

El Rajab, M., Yang, L., & Shami, A. (2024). Zero-touch networks: Towards next-generation network automation. *Computer Networks*, 243, 110294.

Floridi, L. (2023). *The ethics of artificial intelligence: Principles, challenges, and opportunities*.

Flyaps. (2024). *The Impact of 5G and AI on Telecom Networks*. <https://flyaps.com/blog/the-impact-of-5g-and-ai-on-telecom/>

Google Cloud & Amdocs. (2025). *AI-powered network optimization: Unlocking 5G's potential with Amdocs*. <https://cloud.google.com/blog/topics/telecommunications/ai-powered-network-optimization-unlocking-5gs-potential-with-amdocs>

Kahalili, R., Asadi, A., & Mancuso, V. (2020). Ultra-low latency networking: An information-centric analysis. *IEEE Communications Magazine*, 58(4), 68–73.

Kannan, S., Annapareddy, V. N., Gadi, A. L., Kommaragiri, V. B., & Koppolu, H. K. R. (2023). AI-Driven Optimization of Renewable Energy Systems: Enhancing Grid Efficiency and Smart Mobility Through 5G and 6G Network Integration. SSRN. <https://ssrn.com/abstract=5205158>

Kinder, T., Stenvall, J., Koskimies, E., Webb, H., & Janenova, S. (2023). Local public services and the ethical deployment of artificial intelligence. *Government Information Quarterly*, 40(4), 101865.

Kunal, K., Ramprakash, K. R., Arun, C. J., & Xavier, M. J. (2023). An exploratory study on the components of AI impacting customer retention in telecom industry. *Russian Law Journal*, 11(5S), 351–366.

Kwon, D., Lee, H., & Han, Y. (2020). Impact of 5G network performance on user experience in augmented reality applications. *IEEE Access*, 8, 120471–120482.

Liyanage, M., Pham, Q. V., Dev, K., Bhattacharya, S., Maddikunta, P. K. R., Gadekallu, T. R., & Yenduri, G. (2022). A survey on zero touch network and service

management (ZSM) for 5G and beyond networks. *Journal of Network and Computer Applications*, 203, 103362.

Manda, J. K. (2023). *Sustainability Practices in 5G Network Infrastructure: Implementing Eco-Friendly Practices and Technologies to Reduce Carbon Footprint and Energy Consumption*.

McKinsey & Company. (2024). *What is digital transformation?* <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-digital-transformation>

Neuralt. (2025). *How AI is Redefining Network Management and Optimization*. <https://www.neuralt.com/news-insights/how-ai-is-redefining-network-management-and-optimization>

Nguyen, D. C., Pathirana, P. N., Ding, M., & Seneviratne, A. (2022). Edge AI in 5G: A review on enabling technologies and applications. *IEEE Internet of Things Journal*, 9(1), 55–76.

Pamarthi, K. (2024). Analysis on potential of artificial intelligence (AI) in fortifying cybersecurity within the telecommunications industry. *Journal of Scientific and Engineering Research*, 11(9), 54–64.

Patil, A., Prabhu, S., & Ashok, P. (2024, November). 5G Monetization Strategies and Business Models: An insightful Analysis for Telecommunications Service Providers. *Proceedings of the 2024 IEEE ICDICI*, 16–23.

Pradhan, B., Das, S., Roy, D. S., Routray, S., Benedetto, F., & Jhaveri, R. H. (2023). An AI-assisted smart healthcare system using 5G communication. *IEEE Access*, 11, 108339–108355.

Rakuten Symphony. (2025). *Leading Digital Transformation: Collaboration and 5G are Building Future-Ready Telecom Solutions*. <https://symphony.rakuten.com/blog/leading-digital-transformation-how-collaboration-and5garebuildingfuturereadytelecomsolutions>

Samarawickrama, M. (2022). AI governance and ethics framework for sustainable AI and sustainability. *arXiv preprint*, arXiv:2210.08984.

Shehab, M. J., Kassem, I., Kutty, A. A., Kucukvar, M., Onat, N., & Khattab, T. (2021). 5G networks towards smart and sustainable cities: A review of recent developments, applications and future perspectives. *IEEE Access*, 10, 2987–3006.

Technology Magazine. (2024). *5G, AI and Telecoms: Advancing Connectivity for the Future*. <https://technologymagazine.com/articles/5g-ai-and-telecoms-advancing-connectivity-for-the-future>

Tr3Dent. (2021). *Four Key Dimensions of Digital Transformation*. <https://www.tr3dent.com/four-key-dimensions-of-digital-transformation/>

VIAVI Solutions. (2025). *What is 5G Architecture?*. <https://www.viavisolutions.com/en-uk/what-5g-architecture>

Vodafone. (2024). *Vodafone and Google Deepen Strategic Partnership with Ten Year Deal*. <https://www.vodafone.com/news/technology/vodafone-and-google-deepen-strategic-partnership-with-10-yr-deal>

Vodafone.com. (2025). *Digital Transformation*. <https://www.vodafone.com/aboutvodafone/whatwedo/innovation/digitaltransformation>

Whatfix. (2024). *Digital Transformation for Telecom Operators (+Examples)*. <https://whatfix.com/blog/digital-transformation-telecom/>

WTW. (2025). *Navigating the Future: Reshaping Business Models for New Revenue Streams in the Telecom Industry*. <https://www.wtwco.com/en-us/insights/2025/02/navigating-the-future-reshaping-business-models-for-new-revenue-streams-in-the-telecom-industry>

Xenonstack. (2024). *AI in 5G Networks: Enhancing Connectivity and Reliability*. <https://www.xenonstack.com/blog/ai-in-5g-networks>

Zhang, H., Liu, N., Chu, X., Long, K., Aghvami, H., & Leung, V. C. M. (2021). Network slicing based 5G and future mobile networks: Mobility, resource management, and challenges. *IEEE Communications Magazine*, 59(3), 70–76.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Abdulqadder, I. H., Zhou, S., Zou, D., Aziz, I. T., & Akber, S. M. A. (2020). Multi-layered intrusion detection and prevention in the SDN/NFV enabled cloud of 5G networks using AI-based defense mechanisms. *Computer Networks*, 179, 107364. <http://dx.doi.org/10.1016/j.comnet.2020.107364>

Ahamad, S., Mohseni, M., Shekher, V., Smaisim, G. F., Tripathi, A., & Alanya-Beltran, J. (2022, April). *A detailed analysis of the critical role of artificial intelligence in enabling high-performance cloud computing systems*. In 2022 2nd International Conference on Advance Computing and Innovative Technologies in Engineering (ICACITE) (pp. 156–159). IEEE. <http://dx.doi.org/10.1109/ICACITE53722.2022.9823679>

AIMultiple. (2025). *Digital Transformation for Telecoms in 2025*. Διαθέσιμο στο: <https://research.aimultiple.com/telco-digital-transformation/>

Alsaroah, A. H., & Al-Turjman, F. (2023). *Combining Cloud Computing with Artificial intelligence and Its Impact on Telecom Sector*. NEU Journal for Artificial Intelligence and Internet of Things, 2(3). Διαθέσιμο στο: <https://dergi.neu.edu.tr/index.php/aiit/article/view/731>

Benzaid, C., & Taleb, T. (2020). AI-driven zero touch network and service management in 5G and beyond: Challenges and research directions. *IEEE Network*, 34(2), 186–194. <http://dx.doi.org/10.1109/MNET.001.1900252>

Bhat, Z. A., Sofi, I. B., & Masoodi, I. S. (2024). Smart energy-saving solutions based on artificial intelligence and other emerging technologies for 5G wireless and beyond networks communications. In *Intelligent Signal Processing and RF Energy Harvesting for State of art 5G and B5G Networks* (pp. 77–95). http://dx.doi.org/10.1007/978-981-99-8771-9_5

Bikkasani, D. C. (2024). AI-Driven 5G Network Optimization: A Comprehensive Review of Resource Allocation, Traffic Management, and Dynamic Network Slicing. *Preprints*. Διαθέσιμο στο: <https://www.preprints.org/manuscript/202410.2084/v1>

Boingo. (2024). *How AI & 5G are Shaping the Future of Wireless Networks*.
Διαθέσιμο στο: <https://www.boingo.com/good-stuff/ai-and-5g/>

Brusseau, J. (2023). AI human impact: toward a model for ethical investing in AI-intensive companies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 13(2), 1030–1057. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3648545>

Calsoft. (2024). *A Deep Dive into 5G Service-Based Architecture (SBA)*.
Διαθέσιμο στο: <https://www.calsoftinc.com/blogs/5g-service-based-architecture-sba.html>

Calvo, Á. (2025). *Adoption and Deployment of a New Major Wireless Technology: The Mobile Telephone 5G. A Provisional Overview*. *Humanities and Social Science Research*, 8(3), p1–p1. <http://dx.doi.org/10.30560/hssr.v8n3p1>

Camphouse. (2023). *Digital Transformation and Innovation Leadership*.
Διαθέσιμο στο: <https://camphouse.io/digital-transformation-innovation-leadership>

Casetti, C. (2021). *5G consolidates deployment by targeting new bands [mobile radio]*. *IEEE Vehicular Technology Magazine*, 16(4), 6–11. <http://dx.doi.org/10.1109/MVT.2021.3116735>

CENG.N. (2020). *Timeline from 1G to 5G: A Brief History on Cell Phones*.
Διαθέσιμο στο: <https://www.cengn.ca/information-centre/innovation/timeline-from-1g-to-5g-a-brief-history-on-cell-phones/>

Chew, M. Y. L., Teo, E. A. L., Shah, K. W., Kumar, V., & Hussein, G. F. (2020). Evaluating the roadmap of 5G technology implementation for smart building and facilities management in Singapore. *Sustainability*, 12(24), 10259. <http://dx.doi.org/10.3390/su122410259>

Cisco. (2025). *What Is 5G? - How Does 5G Network Technology Work*.
Διαθέσιμο στο: <https://www.cisco.com/c/en/us/solutions/what-is-5g.html>

Clarasys. (2021). *5 dimensions of digital transformation, with CX at centre stage*. Διαθέσιμο στο: <https://clarasys.com/en-us/insights/thinking/5-dimensions-of-digital-transformation-with-cx-at-centre-stage>

Cohen, R. B. (2021, July). *Manufacturers, AI Models and Machine Learning, Value Chains, and 5th Generation Wireless Networks*. In CS & IT Conference Proceedings (Vol. 11, No. 10, pp. 17–31). <http://dx.doi.org/10.5121/csit.2021.111003>

da Silva Coutinho, M. G. F. (2021). *Vodafone Group PLC: Telecommunications*
Διαθέσιμο στο: <https://www.proquest.com/openview/8bac8f92042796783cbbf6a7040ba0eb/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2026366&diss>

Datatonic. (2024). *Datatonic + Vodafone: AI-Powered 5G*. Διαθέσιμο στο: <https://datatonic.com/insights/vodafone-5g-traffic-forecasting/>

de Almeida Pinto, M. F. B. (2021). *Bringing Future Technologies Today*
Διαθέσιμο στο: <https://www.proquest.com/openview/6c8c9ca9fa5d6cf7a4e42632bb44828b/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2026366&diss=y>

Developing Telecoms. (2024). *Vodafone CTO details gen AI plan*. Διαθέσιμο στο: <https://developingtelecoms.com/telecom-business/operator-news/16988-vodafone-cto-details-gena-ai-plan.html>

Dhar Dwivedi, A., Singh, R., Kaushik, K., Rao Mukkamala, R., & Alnumay, W. S. (2024). Blockchain and artificial intelligence for 5G-enabled Internet of Things: Challenges, opportunities, and solutions. *Transactions on Emerging Telecommunications Technologies*, 35(4), e4329. <http://dx.doi.org/10.1002/ett.4329>

Digi International. (2025). *What Is 5G Network Architecture?* Διαθέσιμο στο: <https://www.digi.com/blog/post/5g-network-architecture>

Edozie, E., Shuaibu, A.N., Sadiq, B.O. et al. (2025). Artificial intelligence advances in anomaly detection for telecom networks. *Artificial Intelligence Review*, 58, 100. <https://doi.org/10.1007/s10462-025-11108-x>

El Azzaoui, A., Singh, S. K., Pan, Y., & Park, J. H. (2020). *Block5GIntell: Blockchain for AI-enabled 5G networks*. *IEEE Access*, 8, 145918–145935. <http://dx.doi.org/10.1109/ACCESS.2020.3014356>

El Rajab, M., Yang, L., & Shami, A. (2024). Zero-touch networks: Towards next-generation network automation. *Computer Networks*, 243, 110294. <https://doi.org/10.1016/j.comnet.2024.110294>

Esenogho, E., Djouani, K., & Kurien, A. M. (2022). Integrating artificial intelligence Internet of Things and 5G for next-generation smartgrid: A survey of trends, challenges and prospect. *IEEE Access*, 10, 4794–4831. <http://dx.doi.org/10.1109/ACCESS.2022.3140595>

Fichera, S., Artale, A., Derstepanians, A., Pannocchi, L., & Cucinotta, T. (2023). *Artificial Intelligence in virtualized networks: a journey*. In ItallA 2023, CEUR-WS, Vol. 3486, pp. 78–83. Διαθέσιμο στο: <https://ceur-ws.org/Vol-3486/131.pdf>

Floridi, L. (2023). *The ethics of artificial intelligence: Principles, challenges, and opportunities*. Διαθέσιμο στο: <http://dx.doi.org/10.1093/oso/9780198883098.001.0001>

Flyaps. (2024). *The Impact of 5G and AI on Telecom Networks*. Διαθέσιμο στο: <https://flyaps.com/blog/the-impact-of-5g-and-ai-on-telecom/>

Fricke, B. (2020). Artificial intelligence, 5G and the future balance of power. *Konrad-Adenauer-Stiftung*. Διαθέσιμο στο: <https://www.kas.de/en/analysen-und-argumente/detail/-/content/artificial-intelligence-5g-and-the-future-balance-of-power>

Golubchikov, O., & Thornbush, M. (2020). Artificial intelligence and robotics in smart city strategies and planned smart development. *Smart Cities*, 3(4). <https://doi.org/10.3390/smartcities3040056>

Gooderham, P. N., Elter, F., Pedersen, T., & Sandvik, A. M. (2022). *The digital challenge for multinational mobile network operators. More marginalization or rejuvenation?* *Journal of International Management*, 28(4), 100946. <https://doi.org/10.1016/j.intman.2022.100946>

Google Cloud & Amdocs. (2025). *AI-powered network optimization: Unlocking 5G's potential with Amdocs*. Διαθέσιμο στο: <https://cloud.google.com/blog/topics/telecommunications/ai-powered-network-optimization-unlocking-5gs-potential-with-amdocs>

Hegde, P. (2024). *Automated Content Creation in Telecommunications: Automating Data-Driven, Personalized, Curated, Multilingual Content Creation*

Through Artificial Intelligence and NLP. Jurnal Komputer, Informasi dan Teknologi, 4(2), 20–20. <https://doi.org/10.53697/jkomitek.v1i2.2458>

Houser, K. A., & Raymond, A. H. (2020). It Is Time to Move beyond the 'AI Race' Narrative: Why Investment and International Cooperation Must Win the Day. *Northwestern Journal of Technology and Intellectual Property*, 18, 129. Διαθέσιμο στο: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/njtip/vol18/iss2/1/>

Huseien, G. F., & Shah, K. W. (2022). A review on 5G technology for smart energy management and smart buildings in Singapore. *Energy and AI*, 7, 100116. <http://dx.doi.org/10.1016/j.egyai.2021.100116>

Kadu, A., & Singh, M. (2021, October). *Comparative analysis of e-health care telemedicine system based on Internet of Medical Things and artificial intelligence*. In 2021 2nd International conference on smart electronics and communication (ICOSEC) (pp. 1768–1775). IEEE. <http://dx.doi.org/10.1109/ICOSEC51865.2021.9591941>

Kahalili, R., Asadi, A., & Mancuso, V. (2020). Ultra-low latency networking: An information-centric analysis. *IEEE Communications Magazine*, 58(4), 68–73. Διαθέσιμο στο: <https://e-space.mmu.ac.uk/628383/1/IEEE%20Access%20URLLC%20for%205G%20and%20Beyond.pdf>

Kaloxyllos, A., Gavras, A., Camps Mur, D., Ghorraishi, M., & Hrasnica, H. (2021). AI and ML–Enablers for beyond 5G Networks. Διαθέσιμο στο: <https://recercat.cat/handle/2072/522533#page=1>

Kannan, S., Annapareddy, V. N., Gadi, A. L., Kommaragiri, V. B., & Koppolu, H. K. R. (2023). AI-Driven Optimization of Renewable Energy Systems: Enhancing Grid Efficiency and Smart Mobility Through 5G and 6G Network Integration. *SSRN 5205158*

Kartik, M. V., Ranjan, S., & Kaur, S. (2021, October). *Introduction of 5G to artificial intelligence drones*. In 2021 5th International Conference on Information Systems and Computer Networks (ISCON) (pp. 1–4). IEEE. <https://doi.org/10.1109/ISCON52037.2021.9702468>

Khalili, R., Asadi, A., & Mancuso, V. (2020). Ultra-low latency networking: An information-centric analysis. *IEEE Communications Magazine*, 58(4), 68–73.

Khan, A., & Patel, R. (2024). The Impact of 5G on IT Infrastructure: Opportunities and Challenges. *Asian American Research Letters Journal*, 1(9), 46–56.

Διαθέσιμο

στο:

<https://www.researchgate.net/publication/388175409> The Impact of 5G Technology on IT and Digital Communication

Kinder, T., Stenvall, J., Koskimies, E., Webb, H., & Janenova, S. (2023). Local public services and the ethical deployment of artificial intelligence. *Government Information Quarterly*, 40(4), 101865. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2023.101865>

Kumar, R., Kumar, P., Aloqaily, M., & Aljuhani, A. (2022). Deep-learning-based blockchain for secure zero touch networks. *IEEE Communications Magazine*, 61(2), 96–102. <http://dx.doi.org/10.1109/MCOM.001.2200294>

Kunal, K., Ramprakash, K. R., Arun, C. J., & Xavier, M. J. (2023). An exploratory study on the components of ai impacting customer retention in telecom industry. *Russian Law Journal*, 11(5S), 351–366. <http://dx.doi.org/10.52783/rlj.v11i5s.950>

Kwon, D., Lee, H., & Han, Y. (2020). Impact of 5G network performance on user experience in augmented reality applications. *IEEE Access*, 8, 120471–120482. <http://dx.doi.org/10.23919/SoftCOM52868.2021.9559067>

Lin, M., & Zhao, Y. (2020). Artificial intelligence-empowered resource management for future wireless communications: A survey. *China Communications*, 17(3), 58–77. <http://dx.doi.org/10.23919/JCC.2020.03.006>

Liyanage, M., Pham, Q. V., Dev, K., Bhattacharya, S., Maddikunta, P. K. R., Gadekallu, T. R., & Yenduri, G. (2022). A survey on zero touch network and service management (ZSM) for 5G and beyond networks. *Journal of Network and Computer Applications*, 203, 103362. <http://dx.doi.org/10.1016/j.inca.2022.103362>

Madduru, P. (2021). Artificial Intelligence as a service in distributed multi access edge computing on 5G extracting data using IoT and including AR/VR for real-time reporting. *Information Technology In Industry*, 9(1), 912–931. <http://dx.doi.org/10.17762/itii.v9i1.220>

Manda, J. K. (2023). *Sustainability Practices in 5G Network Infrastructure: Implementing Eco-Friendly Practices and Technologies to Reduce Carbon Footprint and Energy Consumption*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5003631>

Mazhar, T., Malik, M. A., Haq, I., Rozeela, I., Ullah, I., Khan, M. A., ... & Hamam, H. (2022). The role of ML, AI and 5G technology in smart energy and smart building management. *Electronics*, 11(23), 3960. <https://doi.org/10.3390/electronics11233960>

McKinsey & Company. (2024). *What is digital transformation?* Διαθέσιμο στο: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-digital-transformation>

Mumtaz, S., Huq, K. M. S., & Rodriguez, J. (2019). *5G: A Systems Approach*. Springer. <http://dx.doi.org/10.1155/2022/2476841>

Nassar, A., & Yilmaz, Y. (2021). Deep reinforcement learning for adaptive network slicing in 5G for intelligent vehicular systems and smart cities. *IEEE Internet of Things Journal*, 9(1), 222–235. <https://doi.org/10.1109/JIOT.2021.3091674>

Neuralt. (2025). *How AI is Redefining Network Management and Optimization*. Διαθέσιμο στο: <https://www.neuralt.com/news-insights/how-ai-is-redefining-network-management-and-optimization>

Nguyen, D. C., Pathirana, P. N., Ding, M., & Seneviratne, A. (2022). Edge AI in 5G: A review on enabling technologies and applications. *IEEE Internet of Things Journal*, 9(1), 55–76. <https://doi.org/10.1109/JIOT.2021.3103320>

Ouyang, Y., Wang, L., Yang, A., Shah, M., Belanger, D., Gao, T., ... & Zhang, Y. (2021). *The next decade of telecommunications artificial intelligence*. arXiv preprint arXiv:2101.09163. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2101.09163>

Pamarthi, K. (2024). *Analysis on potential of artificial intelligence (AI) in fortifying cybersecurity within the telecommunications industry*. *Journal of Scientific and Engineering Research*, 11(9), 54–64. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.15044655>

Patil, A., Prabhu, S., & Ashok, P. (2024, November). *5G Monetization Strategies and Business Models: An insightful Analysis for Telecommunications Service Providers*. In 2024 5th International Conference on Data Intelligence and

Cognitive Informatics (ICDICI) (pp. 16–23). IEEE.
<http://dx.doi.org/10.1109/ICDICI62993.2024.10810884>

Pradhan, B., Das, S., Roy, D. S., Routray, S., Benedetto, F., & Jhaveri, R. H. (2023). An AI-assisted smart healthcare system using 5G communication. *IEEE Access*, 11, 108339–108355. <http://dx.doi.org/10.1109/ACCESS.2023.3317174>

Rafique, W., Barai, J. R., Fapojuwo, A. O., & Krishnamurthy, D. (2024). A survey on beyond 5G network slicing for smart cities applications. *IEEE Communications Surveys & Tutorials*, 27(1), 595–628. <http://dx.doi.org/10.1109/COMST.2024.3410295>

Rakuten Symphony. (2025). *Leading Digital Transformation: Collaboration and 5G are Building Future-Ready Telecom Solutions*. Διαθέσιμο στο: <https://symphony.rakuten.com/blog/leading-digital-transformation-how-collaboration-and5garebuildingfuturereadytelecomsolutions>

Rayagra, G. C. C. B. (2024). *Equity research: Vodafone Group PLC* (Doctoral dissertation, Instituto Superior de Economia e Gestão). Διαθέσιμο στο: <https://repositorio.ulisboa.pt/handle/10400.5/99621ω>

Samarawickrama, M. (2022). AI governance and ethics framework for sustainable AI and sustainability. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2210.08984>

Shafin, R., Liu, L., Chandrasekhar, V., Chen, H., Reed, J., & Zhang, J. C. (2020). Artificial intelligence-enabled cellular networks: A critical path to beyond-5G and 6G. *IEEE Wireless Communications*, 27(2), 212–217. <https://doi.org/10.1109/MWC.001.1900323>

Shafique, K., Khawaja, B. A., Sabir, F., Qazi, S., & Mustaqim, M. (2020). Internet of things (IoT) for next-generation smart systems: A review of current challenges, future trends and prospects for emerging 5G-IoT scenarios. *IEEE Access*, 8, 23022–23040. <http://dx.doi.org/10.1109/ACCESS.2020.2970118>

Shehab, M. J., Kassem, I., Kutty, A. A., Kucukvar, M., Onat, N., & Khattab, T. (2021). 5G networks towards smart and sustainable cities: A review of recent developments, applications and future perspectives. *IEEE Access*, 10, 2987–3006. <http://dx.doi.org/10.1109/ACCESS.2021.3139436>

Shetty, S., Thrisha, M. S., Vandana, H. M., & Shaikh, R. N. (2024, December). *Intelligent Network Traffic Control with AI and Machine Learning*. In 2024 IEEE 16th International Conference on Computational Intelligence and Communication Networks (CICN) (pp. 353–357). IEEE. <http://dx.doi.org/10.1109/CICN63059.2024.10847397>

Simões, J. S. (2024). *Equity Research of Vodafone Group Plc*. Διαθέσιμο στο: <https://repositorio-aberto.up.pt/bitstream/10216/163596/2/698827.pdf>

Srinuan, C., & Srinuan, P. (2023). *A review of recent merger and acquisitions in mobile telecommunications service industry: Substantial issues and implications for policy makers*. Διαθέσιμο στο: <https://hdl.handle.net/10419/278019>

Subhan, F. E., Yaqoob, A., Muntean, C. H., & Muntean, G. M. (2024). *A survey on artificial intelligence techniques for improved rich media content delivery in a 5G and beyond network slicing context*. IEEE Communications Surveys & Tutorials. <http://dx.doi.org/10.1109/COMST.2024.3442149>

Technology Magazine (2024). *5G, AI and Telecoms: Advancing Connectivity for the Future*, Διαθέσιμο στο: <https://technologymagazine.com/articles/5g-ai-and-telecoms-advancing-connectivity-for-the-future>

Technology Magazine. (2024). *5G, AI and Telecoms: Advancing Connectivity for the Future*. <https://technologymagazine.com/articles/5g-ai-and-telecoms-advancing-connectivity-for-the-future>
Διαθέσιμο στο: [advancing-connectivity-for-the-future](https://technologymagazine.com/articles/5g-ai-and-telecoms-advancing-connectivity-for-the-future)

Telecom Review Asia. (2024). *How the Convergence of AI and 5G is Transforming Network Efficiency, Smart Cities, and Infrastructure*. Διαθέσιμο στο: <https://telecomreviewasia.com/news/featured-articles/4460-how-the-convergence-of-ai-and-5g-is-transforming-network-efficiency-smart-cities-and-infrastructure>

Thales. (2023). *Generations of mobile networks explained*. Διαθέσιμο στο: <https://www.thalesgroup.com/en/markets/digital-identity-and-security/inspired/basics-of-mobile-networking/milestones>

Tr3Dent. (2021). *Four Key Dimensions of Digital Transformation*. Διαθέσιμο στο: <https://www.tr3dent.com/four-key-dimensions-of-digital-transformation/>

Trigyn. (2024). *The Impact of 5G on Digital Transformation*, Διαθέσιμο στο: <https://www.trigyn.com/insights/impact-5g-digital-transformation>

Upadhyay, R. K. (2022). *Conversion of AGR into Equity and Revival of Vodafone Idea*. ACADEMIA Letters (2022). Διαθέσιμο στο: [https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/88100989/tmp_textlibre.pdf?1656531995=&responsecontentdisposition=inline%3B+filename%3DConversion of AGR into Equity a nd Reviva.pdf&Expires=1749639577&Signature=QE6EVM1znEEto3RunUIBGsFv5D MtjPZJSMBbv3dKPh4m0YX1aA4qv3lIII9twhUM4483d3cWsQM4rB2UW0czfDa010IN BREgeL6sdXBwCwwm9N7TVRdbIMLqrHK1IDPaf2RlyLsqGdu9AHYb6PI4JQjd112h asZ6dM95Sh1OHYewhJDOKVJN8AZIPPdptCokpywiNXsTF6p2Juqv7Xlq2kywKUd4 ou5k1NBmxLrFHxhhzU49WRUOoXp2yyFTen8VH00OYy4zNXs7SKMtObsYHSYmY Y-6DZJdPxjWZ6HEyO~-tMMmnPHRff4UoUuZNqfrlCjtjZxvTinOh0-~QWqg_ &Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/88100989/tmp_textlibre.pdf?1656531995=&responsecontentdisposition=inline%3B+filename%3DConversion+of+AGR+into+Equity+and+Reviva.pdf&Expires=1749639577&Signature=QE6EVM1znEEto3RunUIBGsFv5DMtjPZJSMBbv3dKPh4m0YX1aA4qv3lIII9twhUM4483d3cWsQM4rB2UW0czfDa010INBREgeL6sdXBwCwwm9N7TVRdbIMLqrHK1IDPaf2RlyLsqGdu9AHYb6PI4JQjd112hasZ6dM95Sh1OHYewhJDOKVJN8AZIPPdptCokpywiNXsTF6p2Juqv7Xlq2kywKUd4ou5k1NBmxLrFHxhhzU49WRUOoXp2yyFTen8VH00OYy4zNXs7SKMtObsYHSYmYY-6DZJdPxjWZ6HEyO~-tMMmnPHRff4UoUuZNqfrlCjtjZxvTinOh0-~QWqg_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA)

Vafopoulos, M., Agiropoulos, C., Gourgioti, A., & Klonaras, M. (2023). *Connected Corporate Networks I: Definitions, Metrics and Empirical Results from the Greek Telecommunications Sector*. In *Interconnections in the Greek Economy: Between Macro-and Microeconomics* (pp. 151–169). Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-31335-6_5

VIAVI Solutions. (2025). *What is 5G Architecture?* Διαθέσιμο στο: <https://www.viavisolutions.com/en-uk/what-5g-architecture>

ViserMark. (2023). *Mobile Network Evolution from 1G to 5G*. Διαθέσιμο στο: <https://www.visermark.com/post/mobile-network-evolution-from-1g-to-5g>

Vodafone. (2024). *Vodafone and Google Deepen Strategic Partnership with Ten Year Deal*. Διαθέσιμο στο: <https://www.vodafone.com/news/technology/vodafone-and-google-deepen-strategic-partnership-with-10-yr-deal>

Vodafone.com. (2025). *Digital transformation*. <https://www.vodafone.com/aboutvodafone/whatwedo/innovation/digitaltransformation>

Vodafone.com. (2025). *Digital Transformation*. Διαθέσιμο στο: <https://www.vodafone.com/aboutvodafone/whatwedo/innovation/digitaltransformation>

Wang, X., & Gao, L. (2020). *When 5G Meets Industry 4.0* (pp. 1–120). Springer.

Whalley, J., & Curwen, P. (2024). *Creating value from 5G: The challenge for mobile operators*. Telecommunications Policy, 48(2), 102647. <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2023.102647>

Whatfix. (2024). *Digital Transformation for Telecom Operators (+Examples)*.
Διαθέσιμο στο: <https://whatfix.com/blog/digital-transformation-telecom/>

WTW. (2025). *Navigating the Future: Reshaping Business Models for New Revenue Streams in the Telecom Industry*. Διαθέσιμο στο: <https://www.wtwco.com/en-us/insights/2025/02/navigating-the-future-reshaping-business-models-for-new-revenue-streams-in-the-telecom-industry>

Xenonstack. (2024). *AI in 5G Networks: Enhancing Connectivity and Reliability*.
Διαθέσιμο στο: <https://www.xenonstack.com/blog/ai-in-5g-networks>

Yang, H., Alphones, A., Xiong, Z., Niyato, D., Zhao, J., & Wu, K. (2020). Artificial-intelligence-enabled intelligent 6G networks. *IEEE Network*, 34(6), 272–280.
<https://doi.org/10.1109/MNET.011.2000195>

Yarali, A. (2021). *Intelligent Connectivity: AI, IoT, and 5G*. John Wiley & Sons.
Διαθέσιμο στο: [https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=20pEEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA17&dq=Yarali,+A.+\(2021\).+Intelligent+Connectivity:+AI,+IoT,+and+5G.+John+Wiley+%26+Sons.&ots=mYXzuCkAZo&sig=KWwo_l8WNUbGGZL7GAT2_8gdwQw&redir_esc=y#v=onepage&q=Yarali%2C%20A.%20\(2021\).%20Intelligent%20Connectivity%3A%20AI%2C%20IoT%2C%20and%205G.%20John%20Wiley%20%26%20Sons.&f=false](https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=20pEEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA17&dq=Yarali,+A.+(2021).+Intelligent+Connectivity:+AI,+IoT,+and+5G.+John+Wiley+%26+Sons.&ots=mYXzuCkAZo&sig=KWwo_l8WNUbGGZL7GAT2_8gdwQw&redir_esc=y#v=onepage&q=Yarali%2C%20A.%20(2021).%20Intelligent%20Connectivity%3A%20AI%2C%20IoT%2C%20and%205G.%20John%20Wiley%20%26%20Sons.&f=false)

Yrjölä, S., Ahokangas, P., Arslan, A., Matinmikko-Blue, M., Golgeci, I., & Tarba, S. (2021). *Artificial intelligence in the telecommunication sector: Exploratory analysis of 6G's potential for organizational agility*. In *Entrepreneurial Connectivity: Network, Innovation and Strategy Perspectives*, 63–81. https://doi.org/10.1007/978-981-16-5572-2_5

Zhang, C., Ueng, Y. L., Studer, C., & Burg, A. (2020). Artificial intelligence for 5G and beyond 5G: Implementations, algorithms, and optimizations. *IEEE Journal on Emerging and Selected Topics in Circuits and Systems*, 10(2), 149–163.
<https://doi.org/10.1109/JETCAS.2020.3000103>